

**UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2009

Bc. Ota Klepáček

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ

**Problematika omamných a psychotropních látek na pozadí
organizované kriminality po pádu komunistického režimu
v České republice**

(Diplomová práce)

Vypracoval: Bc. Ota Klepáček
Vedoucí práce: JUDr. Bohumil Šimek

BRNO březen 2009

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Problematika omamných a psychotropních látek na pozadí organizované kriminality po pádu komunistického režimu v České republice“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu uvedenou v seznamu literatury a pramenů, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.

.....
Bc. Ota Klepáček

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce panu JUDr. Bohumilu Šimkovi, za užitečnou metodickou pomoc, odborné vedení a cenné rady, které mi při zpracování mé diplomové práce poskytl.

Brno 2. března 2009

Bc. Ota Klepáček

OBSAH

1	HISTORIE	5
	1.1 Počátky zneužívání drog	5
	1.2 Omamné a psychotropní látky v České republice.....	13
2	DROGY A DROGOVÁ ZÁVISLOST.....	17
	2.1 Závislosti	18
	2.2 Přehled drog a jejich účinků	20
3	ORGANIZOVANÁ KRIMINALITA	24
	3.1 Pojetí organizované kriminality v České republice a v zahraničí.....	24
	3.2 Organizovaný zločin z hlediska zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona	30
	3.3 Rizika vyplývající z organizovaného kriminality	31
	3.4 Organizovaná kriminalita v České republice před rokem 1990 a po pádu komunistického režimu	33
	3.5 Nadnárodní kriminalita a zločinecké skupiny operující na teritoriu ČR	34
	3.6 Jednotlivé formy organizované kriminality	48
4	DROGY A ORGANIZOVANÁ KRIMINALITA	52
	4.1 Drogová situace v České republice po pádu komunistického režimu	53
	4.2 Vývoj kriminality na úseku drog	56
	4.3 Zapojení drogové scény do organizované kriminality	62
	4.4 Distribuce drog na českém území počátkem devadesátých let	65
	4.5 Zneužívané drogy v České republice a jejich cena	67
	4.6 Drogová exploze	70
	4.7 Tranzitní trasy nelegálního dovozu drog do České republiky	72
	4.8 Státy s největší produkcí drog.....	75
	4.9 Pašování a přeprava drog, metody jejich ukrývání.....	78
	4.10 Předpokládaný vývoj	83
5	PŘIJATÁ OPATŘENÍ.....	85
	5.1 Legislativa.....	87
	5.2 Prokazování trestné činnosti	91
	5.3 Boj proti praní špinavých peněz.....	92
	5.4 Praní špinavých peněz - etapy.....	93
6	VYHODNOCENÍ	95
	ZÁVĚR	112
	RESUMÉ	115
	ANOTACE	117
	LITERATURA A PRAMENY	118
	PŘÍLOHY.....	119

ÚVOD

Téma Problematika omamných a psychotropní látek na pozadí organizované kriminality po pádu komunistického režimu v České republice jsem zvolil nejen proto, že je mi profesně blízké, ale i proto, že tato oblast je velmi zajímavá a dosud ne zcela probádaná.

Mohlo by se zdát, že pojem organizované kriminality je fenoménem moderní doby. Opak je však pravdou. Organizovaná kriminalita (organizovaný zločin) má historické kořeny, lze ji označit za problém minimálně staletý. Samozřejmě, že postupem času, se částečně tvář tohoto typu zločinu měnila, ale některé prvky přetrvávají po staletí. Je evidentní, že organizovaný zločin dovede využívat politických a společenských zvrátů k tomu, aby rozhodil své sítě a zakotvil na právě oslabeném území.

Až do roku 1990, počátku doby převratných politických, ekonomických a sociálních změn v naší republice, bylo možno hovořit pouze o problematice nealkoholové toxikomanie u nás pouze ve vztahu k drogám domácí výroby a charakterizovat náš stát jako tranzitní území pro přepravu omamných a psychotropních látek. Klasické drogy typu hašiš, heroin a kokain se na „vnitřním trhu“ vyskytovaly zcela výjimečně. Faktem je, že termín nealkoholová toxikomanie, případně organizovaná kriminalita se v tehdejších slovníku téměř nevyskytovaly nebo jen ve velmi omezené míře. Celý problém byl zamlčován nebo zamlžován a záměrně zkreslován.

Neblahé účinky zneužívání omamných a psychotropních látek v kontextu s organizovanou kriminalitou se projevují ve všech státech, tedy ani Českou republiku nevyjímaje. Po roce 1990 dochází k velkým změnám i v oblasti nelegálního obchodu s drogami právě na území ČR. Uvolnění možnosti cestování, zjednodušení odbavovacích procesů i různých totalitních byrokratických zábran způsobilo zvýšení zájmu o naše území. Zpočátku jako převážně tranzitní stát, postupně jsme se stali státem, ve kterém se drogy překládají, ale i skladují před dalším transportem. Stejně tak se na našem území začala budovat síť odběratelů drog, a to především z různých zahraničních skupin a mafií. Místní narkomané začali přecházet na klasické drogy, jejichž (alespoň zpočátku) dumpingové ceny byly velmi zajímavé. Velká obliba drog domácí provenience (především pervitinu) nejen na domácím trhu, ale i v zahraničí

dala vzniknout do té doby neznámé věci, a sice vývozu mozků, kdy naši odborníci na výrobu pervitinu (vařiči) začali vyjíždět do zahraničí za prací.

Území bývalé ČSFR začala protínat celá řada směrů a tras nelegální přepravy drog. Nejvýznamnější přesto zůstala a dodnes je tzv. „*Balkánská cesta*“ (přeprava heroinu z Turecka do zemí západní Evropy). Celá situace byla umocněna vypuknutím ozbrojených nepokojů v zemích bývalé SSSR, kdy jedna z větví Balkánské cesty se odklonila na sever a vede nyní přímo přes naše území. V letecké přepravě převládá pašování kokainu z Jižní Ameriky přes některá evropská letiště do Prahy, pašování heroinu nebo kokainu z afrických zemí do Evropy a pašování hašiše, opia či heroinu z produkčních zemí přes Prahu do západní Evropy.

Jako stát s poměrně silnou chemickou a zejména farmaceutickou výrobou jsme získali primát například ve výrobě a vývozu efedrinu, ale i některých dalších látek, které jsou v odborné terminologii nazývány prekurzory a pomocnými látkami. Jedná se o chemické látky, které samy o sobě drogami nejsou, ale jsou již polotovarem nebo látkou, při výrobě drog potřebnou a nezastupitelnou.

Všechna tato shora konstatovaná fakta nás dovedla k závěru, že podmínky pro usídlení organizované kriminality na území České republiky po roce 1990 byly přímo ideální. Organizované skupiny se usadily na našem území a začaly podnikat jednotlivé kroky v obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Cíl byl jasný, získat co možná nejvyšší finanční zisky a zde postupně legalizovat (vyprat špinavé peníze), i pro tuto formu organizované kriminality jsou u nás velice výhodné podmínky. Finance získané organizovanými skupinami z obchodu s drogami jsou téměř nedotknutelné (převážně se u nás zabavily jen omamné a psychotropní látky).

Všechny tyto prvky jsou typické pro devadesátá léta a samozřejmě souvisí s celou řadou organizačních zmatků a nedostatků ze strany státu (lví podíl měla rovněž amnestie prezidenta republiky, krátce po změně společenského zřízení). Postupem času se i společnost začala vzpamatovávat z tohoto šoku a začala se pomalu, ale jistě orientovat v této problematice. Důsledkem toho byla snaha o přijetí jednotného postupu při potírání organizované kriminality a obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Ratifikace „Úmluvy OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami“ z Vídně 1988 byla rovněž jednou z podstatných součástí tohoto jednotného postupu. Přijetí zákonů o boji proti organizovanému zločinu, praní peněz, zákonných úprav problematiky omamných a psychotropních látek, stejně jako změny v celních

předpisech, to vše bylo nutným vyústěním mnoha problémů, které vznikly v nové České republice.

Zpočátku jsme museli čerpat informace a zkušenosti převážně ze zahraničí, neboť naše fundovanost v tomto směru byla ne příliš uspokojivá. Právě tato mezinárodní spolupráce v oblasti organizované kriminality a obchodu s omamnými a psychotropními látkami byla velice prospěšná a byla pro nás velkým poučením. Jsou organizovány celé řady školení, jak v České republice, tak i v zahraničí, kde jsou čeští specialisté seznamováni s posledními novinkami této oblasti. Předmětem školení jsou nejen témata týkající se operativní činnosti v terénu, ale není opomíjena ani otázka prevence jako takové. Právě tak se ukazuje v poslední době jako nezanedbatelná a je jí připisován velký význam. Rovněž nesmíme opomenout ani oblast spolupráce jak se zahraničím, tak především v naší republice. To byl v minulosti dosti podceňovaný problém, ale jak se zdá, celková situace se již vyvíjí konkrétním a jasným směrem, což je vidět na příkladu Národní protidrogové centrály, Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu a Generálního ředitelství cel, kdy jejich kvalitní spolupráce a součinnost je zejména v posledních několika málo letech evidentní, a která slaví velké úspěchy, jímž i masmédiu věnují část své pozornosti.

Cílem mé práce je tedy zhruba zmapovat problematiku drog v souvislosti s organizovanou kriminalitou. V diplomové práci uvádím obecný přehled historie drog, základní pojmy a přehled drog a jejich účinků, dále jsem se věnoval obecným faktům týkajících se organizované kriminality až po strukturu drog pašovaných na nebo přes území České republiky. S tím souvisí i popis jednotlivých tras, současně nemohu opomenout i národnostní složení cizinců operujících na našem území, případně figurujících v obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Ve své práci vytyčuji tyto hypotézy:

1. Aktivity organizovaného zločinu při obchodu s drogami vedou k dalším nezákonným jednáním.
2. Poloha naší republiky má vliv na drogovou situaci v ČR.

Vedle studia literatury, kde jsem nejvíce čerpal z knih Drogy a společnost, Organizovaný zločin, Česká republika ve světě drog a z časopisů Kriminalistika, Bulletin NPC, jsem dále pracoval metodou analýzy a komparace pramenných podkladů, které jsem získal z dokumentačních materiálů rezortu ministerstva vnitra. V případě srovnávacích tabulek jsem použil materiál získaný z rezortu ministerstva vnitra a Policie ČR.

1 HISTORIE

Život člověka provázejí mnohé, nejednou katastroficky vyhocené události, bývají to osobní tragédie - smrt blízkých, nesoulad v rodině, rozvod, nevděk dětí, jindy zase přírodní katastrofy - povodně, zemětřesení, neúrody. Do tohoto výčtu je třeba zahrnout i katastrofy společenské, které na lidi dolehnou často neodbytněji než přírodní úkazy a osobní neštěstí. Jsou to krize, nezaměstnanost, války přinášející bídu, zoufalství, hlad a strach o holý život.

Při pracovní činnosti a při pronikání do zákonitostí přírody objevili lidé rostliny, jejichž požití podporovalo a uvolňovalo fantazii a umožňovalo jim dostat se lehce a rychle do stavu blaženosti. Člověk vynaložil mnoho námahy, aby z rostlin získal co nejvíce těchto látek. Objevil chemické pochody - kvašení, destilaci, které umožňovaly výrobu některých omamných látek. Později se naučil je vyrábět synteticky, nezávisle na přírodě. K jejich výrobě vybudoval celá odvětví zemědělství a průmyslu, a ta se stala neodmyslitelnou součástí každé společnosti. Za tyto dočasné a prchavé chvílky blaženosti, které nijak neřešily zápornou životní situaci, musel však draze zaplatit. Člověk si vypěstoval návyk na omamné látky.

1.1 Počátky zneužívání drog

Je těžké zjistit, od kdy lidstvo zneužívá rozličné drogy. Historie zneužívání drog je zřejmě stará jako lidstvo samo. Příslušníci různých náboženství věřili, že látky, které způsobují povznesenou náladu a zapomnění nebo navozují všelijaké extatické stavy, jsou darem bohů. S tímto názorem se setkáváme v bájích mnoha národů. Například v indických mytologických pověstech se uvádí, že indické konopí (vyrábí se z něho hašiš) pochází z vlasů boha Višnu. Podle jiné báje Démétér dala Řekům mák, který přinášel spánek, archanděl Gabriel dal zase Mohamedovi kávové boby. S podobnou souvislostí náboženství a drog se setkáváme i u amerických Indiánů, kteří používali látky umožňující jim obcovat s nadpřirozenými bytostmi. Používali k tomu hojně rozšířenou rostlinu - kaktus peyotl (později z něho vědci izolovali meskalin) nebo houbu teonanacatl (nazývanou také "boží maso"), která obsahuje psilocybin. Aztékové si tyto čarodějné drogy brávali na lov nebo na vojenské výpravy, aby lépe snášeli námahu, hlad a únavu. Stejně rozšířené bylo i žvýkání listů z keře koka. Těchto látek

často využívali i čarodějníci k léčení nemocí, protože i když sami chorobu nevyléčili, navodili u nemocného aspoň příjemné pocity nebo stav otupělosti. (*Drogy a společnost, str. 13*).

Lidé věřili, že se dají připravit různé látky, které přinášejí zapomnění nebo naopak způsobují nesmrtelnost, umožňují stýkat se s nadpřirozenými bytostmi, vracejí mládí, navozují lásku, případně zbavují člověka vlastní vůle a podrobují ho vůli druhého.

Řekové věřili, že duše zemřelých se napily z řeky Léthé a zapomněly na svůj pozemský život. Kirké znala nápoj, po jehož vypití se zapomnělo na vlast, Helena Trojská měla zase nápoj, jehož pomocí se zapomnělo na bolest. Nápoje lásky často obsahovaly rozličná afrodiziaka, která někdy měla ze následek těžké otravy. Takovými látkami byly hlavně kantaridy (tzv. španělské mušky), které se používaly ve středověku, ale i později (používal je například pověstný markýz de Sade, který si nechal vyrábět bonbóny obsahující rozemleté kantaridy).

Při římských saturnáliích se používal alkohol, který přinášel příjemnou náladu, dodával odvalu k navazování známostí. Kult boha Saturna převzali Římané z řecké mytologie, která hovoří o tom, že Dionýsos přinesl lidem víno. K Dionýsovu doprovodu patřil i bůh stád a lesů Pan, kozonohý syn boha Herma a najády neboli bakchantky. Na počest boha Dionýsa vznikl zvláštní kult - zpočátku jen prostý a veselý, později hlučné a nevázané slavnosti. Pod vlivem východních kultur se oslavy změnily v bakchanálie v dnešním slova smyslu, při nichž jejich účastníky zachvacovala extáze (vytržení mysli).

Drogy měly velký význam i v čarodějnictví. Magie je prastará věda a s jejími projevy se setkáváme už v nejstarších bájích a pověstech. Ve středověké Evropě se používaly čarodějnické masti, které obsahovaly výtažky z lilkovitých rostlin, a právě s jejich pomocí se čarodějnice mohly účastnit sabatu. Masti obsahovaly také afrodiziaka a hypnotika.

Jeden ze zachovaných receptů doporučoval: vzít sto gramů lidského tuku, pět gramů hašiše, hrst konopných květů, hrst květů vlčího máku, špetku prášku z čemeřicového kořene, špetku rozdrčených slunečnicových jader, to všechno vařit dvě hodiny ve vodě v dobře uzavřeném hrnci. Večer se touto tekutinou mělo potřít tělo na určitých místech a člověk se ve spánku mohl zúčastnit pravého čarodějnického sabatu. (*Drogy a společnost, str. 14*).

Popisy, které se dochovaly z čarodějnických procesů svědčí o tom, že složení mastí bylo obdobné po celé Evropě.

Zážitky ze sabatu jsou popisovány asi takto: Točí se vám hlava, země vám mizí pod nohama, vznášíte se stále výš. Závrať ustává a jste na místě. Je to hrozná pustina, slyšíte kolem poletovat gigantické ptáky, ozývá se žalostný hlas trubky a na všech stranách jsou zažehovány černé pochodně. Náhle všichni padají na tvář a klaní se. Přichází kníže s hlavou kozla. Potom jsou hody, při nichž se pije krev a pojídá syrové maso. Ozývají se oplzlé výkřiky, všichni jsou zpiti a začíná kolo chlípnosti. (*Drogy a společnost, str. 14*).

V popisech zjišťujeme nápadnou podobnost s extatickými stavy při saturnáliích. Lidstvo se však odedávna bránilo proti těmto zvrhlým praktikám, a proto i ve středověku byly za účast na sabatu přísné tresty. Sabat patří mezi černou magii.

Opak je bílá magie, kde láska není chápána jen jako využívání druhého pohlaví a jako pouhá sexualita s nevěrou, perverzí, popíráním manželství a nechutí k dětem. Bílá magie chápe lásku jako ztotožňování se s druhou bytostí a jejich vzájemnou podporu.

Výtažky z lilkovitých rostlin (mandragora, blín, durman) obsahují především atropin a skopolamin. Tyto látky vyvolávají deliriózní stavy. Kombinací s afrodiziaky se dosahovalo především erotické náplně halucinatorních prožitků.

Jindy byly tyto látky používány k navození duševní poruchy. Věřilo se, že některé látky mohou navodit trvalý stav šílenství. S vlivy drog se setkáváme i v kultuře a umění, např. četné obrazy, sochy i hudební díla středověkých mistrů byla inspirována drogami.

V Berliozově "Fantastické symfonii" jsou vylíčeny dojmy kuřáka opia. A. Dumas ve svém románě "Hrabě Monte Christo" popisuje stavy vyvolané užíváním směsi opia a hašiše. Thomas de Quincey líčí své pocity v knize "Zpověď anglického požívače opia". Životopisy českého krále Václava IV. a anglického krále Jindřicha VIII. zachycují jejich některé projevy charakteristické pro chronické alkoholiky. Někteří autoři tvrdí, že dokonce i Lutherovy halucinace ďábla měly svůj původ v alkoholu. (*Drogy a společnost, str. 15*).

Jednou z nejstarších známých drog jsou produkty indického konopí (*Cannabis sativa*), které je známé víc než pět tisíciletí, důkazy o tom nacházíme v mnoha historických dokumentech.

Hérodotos před dvěma a půl tisíci lety popisuje používání konopných semen Skyty k vyvolání extatických stavů. Staří Řekové poznali požívače této drogy podle toho, že se chovali příliš hlučně. Konopí bylo nazýváno pramenem štěstí, budičem smíchu. Je to droga známá po celé jižní Asii. Odtud se rozšířila i do celého světa, kde získala zápornou pověst. (*Drogy a společnost, str. 15*).

Dnes je požívání drog z konopí velmi rozšířené. Je proto pochopitelné, že lidstvo se všemi silami brání zneužívání drogy a jeho následkům. V roce 1894 vydala Komise pro drogy i indického konopí zprávu, ve které se uvádí, že marihuana vyhání své oběti ze společnosti, vnucuje jim násilí, často i vraždu. Marihuana může přeměnit šťastné životy v peklo. Komise však také uvádí, že mírné užívání drogy se prakticky nesetkává s žádnými zápornými následky. Je pravda, že někteří lidé užívají hašiš jen občas a nedojde u nich k vytvoření závislosti, ale většinou je tomu naopak. Odhaduje se, že v současné době používá drog z konopí víc než půl miliardy lidí. (*Drogy a společnost, str. 16*).

Pěstování a pašování drogy se stalo výnosným obchodem celé řady gangů. Celní kontroly zainteresovaných států jsou přísné stejně jako tresty za pašování drogy (v Turecku je např. za pašování drogy vězení až 30 let, v Iránu a Malajsii trest smrti). Celníci používají při kontrolách speciálně trénovaných psů, tzv. hašišovní psi, v Izraeli je používají již od roku 1954. Ačkoli proti pašerákům nezřídka zasahuje i armáda a dochází k přestřelkám, nestačí tyto sankce k tomu, aby vyloučily nebo omezily pašování drog.

Jinou kulturní rostlinou, která se proslavila v drogové historii je mák. Mák obsahuje především opium, což je zaschlá šťáva z nezralých makovic. Setý mák pochází rovněž z oblasti Malé Asie, takže jeho pěstování se velmi rozšířilo zvláště v oblasti Středozemního moře. Mák je znám asi čtyři tisíciletí, ale podrobnější údaje o zneužívání opia jsou až z druhé poloviny prvního tisíciletí před naším letopočtem. Jedni jeho účinek vychvalovali - a byl mezi nimi i Hippokrates - druzí naopak upozorňovali na jeho nebezpečné vlastnosti. Teprve mnohem později se pěstování máku, a tím i znalost opia rozšířila na Dálný Východ, do Indie a Číny. Zvláště Čína se dlouho bránila dovozu opia z Indie, ale po prohraných opiových válkách v první polovině 19. století byla přinucena dovoz povolit. To vedlo k prudkému vzrůstu kuřáků opia - teprve začátkem tohoto století se podařilo dovoz opia z Indie do Číny zastavit.

V Orientě, kde se užívání opia hojně rozšířilo, se opium většinou kouří, ale jsou i opiofágové, kteří tuto drogu jedí.

V lidové medicíně bylo rozšířeno používání odvaru z prázdných makovic při nespavosti dětí. Požívači opia přidávají do pilulek i další přísady, aby dosáhli výraznějšího účinku (např. hašiš, blín, afrodiziaka). Ze surového opia se vyrábí opiová tinktura, která v minulém století byla velmi oblíbená opiofágy a která se zneužívá dodnes. V psychiatrii se opiová tinktura používala při léčení depresivních stavů. Ve Francii byla známa kombinace opiové tinktury a anýzem a kafrem. (*Drogy a společnost, str. 16*).

Opium obsahuje celou řadu alkaloidů, které se podařilo izolovat. Mezi ně patří především morfin, který izoloval na počátku 19. století lékárník F. A. Sertürner. Prášek izolovaný z opia nazval podle boha spánku Morphin(nebo morfium). (*Drogy a společnost, str. 17*).

Na jedné straně byl tedy objeven významný lék pro odstranění nesnesitelných bolestí, na druhé straně však již tehdy byla prokázána jeho silná jedovatost a nebezpečí návyku. Zneužívání morfia bylo popsáno zanedlouho po jeho izolování z opia. Návyk se rozšířil hlavně po objevení injekční stříkačky, protože morfin užívaný ústy vyvolával pocity na zvracení i zvracení. Nebezpečný morfinismus se velmi rychle rozšířil a stal se módní záležitostí v kulturním světě.

A právě rozšíření zneužívání opia a morfinu přispělo k tomu, že roku 1912 vznikla Mezinárodní opiová konvence v holandském Haagu, již začaly postupně respektovat všechny kulturní státy, také seznam návykových látek se stále doplňoval.

Když se zjistilo, že morfin je nebezpečný pro své návykové vlastnosti, začala se hledat podobná látka, která by měla přibližně stejné terapeutické vlastnosti, ale u které by nehrozilo nebezpečí návyku.

Roku 1875 byl objeven heroin (diacetylmorfin) a roku 1898 byl zaveden do praxe jako náhrada morfinu a kodeinu. Měl znamenité analgetické účinky, potlačoval kašel a po jeho užívání vymizely abstinenci příznaky u morfinistů. Zanedlouho se však prokázala jeho vysoká jedovatost i to, že postupné vymizení abstinenci příznaků u morfinistů nebylo způsobeno ničím jiným než jeho vysokou návykovostí. Již v roce 1925 podléhal heroin opiovému zákonu. (*Drogy a společnost, str. 18*).

Zneužívání heroinu se rozšířilo hlavně po první světové válce. Postihlo především USA. Už v letech 1965 se ve statistikách uvádělo, že kolem 90% všech toxikomanů ve Spojených státech tvoří heroinisté (v současnosti došlo k podstatnému poklesu užívání heroinu, protože došlo k opětovnému rozšíření kokainu). Je pochopitelné, že pašování heroinu se stalo výnosným obchodem. Heroin se pašuje zvláště z Blízkého

východu přes Marseille, Mexiko do USA. Tuto obchodní síť organizují mocné ilegální organizace, např. americká mafie. Celá síť je dokonale zabezpečená a jsou do ní zainteresováni i policisté, politici a jiné vlivné osobnosti. Tím se organizace stala prakticky nezranitelnou.

V roce 1881 byl objeven kodein (metylmorfin) a postupně zaveden do terapie. Osvědčil se dobře na tlumení suchého a dráždivého kašle. Zanedlouho se však přišlo na nebezpečí vzniku závislosti i na tuto látku. U nás už v roce 1941 popsal Vondráček kodeinismus a upozorňoval na nebezpečí návyku. (*Drogy a společnost, str. 18*).

Teprve v současnosti, s rozvojem závislosti na Alnagon, jehož součástí je i kodein, bylo možno ocenit význam Vondráčkovy práce. Kodein, jenž se pro současnou medicínu připravuje metylací morfinu, je sice méně jedovatý než morfin, ale protože při jeho intravenózní aplikaci dochází v játrech rychle k demetylaci a tím přeměně na morfin, jako meziprodukt rozkladu, je nebezpečí návyku obdobné jako u morfinu.

Zázračná rostlina koka zaujala pozornost Evropanů až v roce 1531. Když Španělé dobývali říši Inků, povšimli si, jak domorodci dobře snášejí velké tělesné vypětí a hladovění. Zpozorovali, že Indiáni žvýkají jakési listy. Zprávy, které o tomto zjištění pronikly do Evropy, byly kusé a fantastické. Indiáni sami považovali koku za dar boží, za božskou rostlinu, která navracela sílu a zaháněla hlad. Pěstování koky bylo rozšířeno hlavně v Peru, Bolívii a přilehlých oblastech. Přestože Španělé po dobytí říše Inků pěstování keře zakázali, šířilo se dál a listy se užívali stále častěji. (*Drogy a společnost, str. 22*).

Teprve v 19. století byly zprávy o kokových listech a jejich účincích konkrétnější. V roce 1860 byl objeven účinný alkaloid - kokain.

Není bez zajímavosti, že zakladatel učení a psychoanalýzy Sigmund Freud jako první popsal anestetické vlastnosti kokainu, blíže se však tímto objevem nezabýval. Teprve vídeňský oční lékař Koller poprvé využil anestetických vlastností kokainu v očním lékařství. Postupně se zjistilo, že kokain působí znecitlivění pouze sliznic, na kůži se choval netečně. Tak byl objeven význam kokainu pro moderní lékařství, ačkoli zneužíván byl už celá staletí ve formě žvýkání kokových listů. (*Závislost známá neznámá, str. 22*).

Kokain je obsažen v listech jihoamerické rostliny *Erythroxylon coca* v množství asi půl procenta. Z Jižní Ameriky se rostlina rozšířila i do jiných částí světa, především do rovníkových oblastí. Inkové považovali rostlinu za božskou, a proto se mohla používat jen při náboženských obřadech nebo úkonech s nimi spojených (to byla

i válečná tažení). Teprve později byla používána v širším měřítku. Kokové listy se žvýkají a množství použitých kokových listů určuje intenzitu účinku. V současné době je žvýkání listů rozšířeno jen u domorodců, kteří se pěstováním koky zabývají, ale s přísadami z výtažků listů se setkáváme velmi často - známé jsou především osvěžující nápoje (coca-cola).

První zprávy o kokainismu se začínají objevovat zanedlouho po izolaci kokainu. Jeho nebezpečnými projevy se zabýval Kraepelin, psychotické obrazy požití kokainu popsal Bonhoeffer včetně řady dalších psychiatrů. Nebezpečné bylo i to, že kokain se začal používat při odvykací kůře u morfinistů. Jedna závislost se nahrazovala druhou, ve skutečnosti stejně závažnou. Již koncem minulého století byl kokainismus vedle alkoholismu a morfinismu nazýván třetí metlou lidstva. Zneužívání kokainu se začalo velmi rychle šířit od počátku tohoto století - používalo se buď injekční formy, nebo šňupání prášku. Zavedení syntetické výroby kokainu vedlo i ke zvýšení jeho zneužívání. Vytvořily se gangy, které zabezpečovaly distribuci a pašování. V současnosti se ilegální obchod kokainem dostal na první místo a předčil obchod s opiem a heroinem.

Nápoj připravovaný z kávy je vedle čaje nejznámějším a nejoblíbenějším nápojem nejen pro svou chuť, ale především pro svůj povzbuzující účinek. Káva je vhodným nápojem proti únavě a vyčerpanosti. K drogám, které jsou známé už v čínské historii ceněné pro schopnost odstranit únavu, patří samozřejmě čaj. Účinnou látkou v obou nápojích je kofein.

Byl objeven v roce 1882 a je přítomen v mnoha rostlinách, které se odedávna používaly k přípravě povzbuzujících nápojů. Vyskytuje se v semenech kávovníku (*Coffea arabica*) asi v 1%, v listech čajovníku (*Thea sinensis*) jsou asi 3% kofeinu. Káva se pije v zemích někdejší Arábie od nepaměti. Z této oblasti také pochází, ale rozšířila se do Jižní Ameriky a dnes je Brazílie největším producentem kávy na světě. (*Drogy a společnost, str. 24*).

Čajovník pochází z oblasti jihovýchodní Asie, odkud se jeho pěstování rozšířilo do přilehlých oblastí. Také pití čaje je velmi rozšířené a známé od nepaměti. V podstatě jde o nejužívanější drogu spolu s alkoholem a nikotinem (resp. tabákem).

Pro některé země je čaj národním nápojem, pije se několikrát denně (Čína, Japonsko, Anglie, Polsko). Zneužívání čistého kofeinu je vzácné, spíše se používá jako součást různých léčebných směsí. Kofein je obsažen i v některých jiných rostlinách, např. v jihoamerickém maté, guaraně a kole. Společně s kofeinem se v uvedených

rostlinách vyskytují i některé další alkaloidy, které mají povzbuzující účinek, ale oproti kofeinu mnohem slabší. (*Drogy a společnost, str. 24*).

Jinou neméně známou a rozšířenou rostlinou je tabák. Byl pro Evropany objeven až v roce 1492. Je svým původem rostlinou amerického kontinentu, kde kouření jeho listů bylo známo zřejmě celá tisíciletí. Indiáni tabák nejen kouřili, ale i žvýkali, šňupali a používali v kombinaci s jinými látkami.

O jeho rozšíření v Evropě se zasloužil Jean Nicot, který sám tabák pěstoval. Jeho jméno dodnes nese alkaloid obsažený v tabáku a objevený v roce 1828-nikotin. (*Drogy a společnost, str. 25*).

Postupně se rozšířilo pěstování tabáku do všech částí světa. Kouření tabáku se stalo oblíbenou činností i módní záležitostí a je pochopitelné, že vedle přívrženců mělo i své odpůrce. Pěstování tabáku se stalo výhodným obchodním artiklem, a proto již počátkem 19. století Napoleon rozhodl, že pěstování tabáku se stane státním monopolem. Později tento systém přijaly i další země. Celosvětová spotřeba tabáku je ohromná a s jeho vzrůstající spotřebou je veden i boj proti kouření.

V tabáku je celá řada alkaloidů, ale nejvýznamnější z nich je nikotin. Obsah nikotinu v tabáku kolísá podle druhu a jakosti a pohybuje se od půl procenta do osmi procent. Nikotin je v tabákových listech vázaný na organické kyseliny a při kouření se teplem uvolňuje. Část se spálí, ale větší část přechází do tabákového kouře, který je vdechován. Uvádí se, že vykouřením jedné cigarety přejde do organismu 5-10 mg nikotinu." (*Drogy a společnost, str. 25*).

Kouření tabáku není u všech národů stejně rozšířeno a oblíbeno, ale tam, kde je v oblibě, propadají mu všechny věkové skupiny i obě pohlaví. S kouřením se začíná už v mladém věku. Kuřák působí škody na zdraví nejen sobě, ale i ostatním členům rodiny, spoluzaměstnancům. Naopak škody způsobené nekuřákům mohou být větší, protože jejich organismus není na vliv nikotinu zvyklý.

Alkohol je znám lidstvu zřejmě od samého úsvitu dějin a ve starých bájích a pověstech se označuje za dar bohů. Ani následky požívání alkoholu a alkoholických nápojů nejsou neznámé.

V Bibli se sestáváme s popisem Noemovy opilosti, které využily jeho dcery. Prakticky všechny národy světa znají dnes nějaký druh nápoje, který obsahuje etylalkohol. Proto se snad u všech národů setkáváme i s různými opatřeními, která pití alkoholu omezují nebo zakazují. Např. v posvátné knize mohamedánů, koránu, je zakázáno pití alkoholických nápojů, v Knize moudrosti písaře Aního se uvádí:

Nepřeber tak, že vypiješ celý džbán piva. Když mluvíš, nesprávná slova vycházejí z tvých úst. Když upadneš a polámeš si nohy, není tu nikdo, kdo by ti podal ruku. Tvoji spolustolovníci vstanou a řeknou: pryč s tím opilcem. V tomto poučení jsou obsaženy nejen důsledky pro opilce, ale i důsledky společenské. (*Drogy a společnost, str. 26*).

1.2 Omamné a psychotropní látky v České republice

O medicijním využívání drog u nás se zmiňuje řada lékařských příruček. V roce 1829 experimentoval J. E. Purkyně sám na sobě s muškátovým oříškem. Líčení jeho intoxikace může dodnes sloužit jako vzor popisu prožitků za změněných stavu vědomí. Muškátový oříšek byl již od středověku lékaři předepisován jako panaceum (všelék).

Prostonárodní léky od Dr. Jana Františka Osiandra z roku 1865 doporučují silný makový odvar jako prostředek na zkažení, žáhu a křeče žaludkové, klystýry z makového odvaru s lněným olejem proti průjmu, července a úplavici, klystýry z tabákového nálevu pro stavění moče, potírání dásní laudanovou masťou při bolení zubů aj. (*Svět drog v Čechách str. 50*).

Rovněž na venkově byly účinky máku dobře známy. Chlebové kůrky nebo cumle napuštěné několika kapkami odvaru z makovic se dávaly nemluvnatům na spaní. Zneužívání drog v moderním slova smyslu, spojené s vytvářením závislosti, bylo však v českých zemích zaznamenáno až na konci minulého století. Tehdy bylo poprvé popsáno několik případů opiofagismu (polykání opiové šťávy). Éru abúzu drog jako vážného společensko-patologického fenoménu pak u nás odstartoval silnější derivát opia - morfin. Rozšířené zneužívání morfinu se ve střední Evropě poprvé objevilo po válce prusko-rakouské (1866) a prusko-francouzské (1870 - 1871). V této době již byla provedena izolace morfinu, francouzský lékař Charles Gabriel Pravaz (1791 - 1853) vynalezl injekční stříkačku a A. Wood poprvé injekčně aplikoval morfin pro utlumení bolesti (1856). Evropa poskytla trpící lidský materiál - vojáky zraněné v bojích. Lékaři na obou stranách front hojně užívali morfinu jako účinného utišujícího prostředku při chirurgických zákrocích a léčbě raněných. Právě z takto léčených pacientů pocházeli první závislí morfinisté. Nová choroba získala přívlastek vojenská. Pro rozkvět morfinismu znamenal konec století zlatý věk, protože tehdy ještě neexistovaly mezinárodní konvence omezující tento jev. Pokrok ve vědě jako již mnohokrát předtím

i potom, předběhl ochranná zákonná opatření. I v Čechách bylo zneužívání morfinu poprvé zaregistrováno v posledních dvou desetiletích 19. století. Jednalo se o řídké, spíše výjimečné případy lékařů, lékárníků a pacientů, původně léčených drogami, zvláště morfiem a opiem. Touto cestou byla u nich následně vyvolána drogová závislost. Dané případy zneužívání a závislosti byly tedy spojeny s chybným užíváním morfinu distribuovaného pro lékařské účely a nikoli s nezákonným obchodem s drogami. A tak do osvětleného 20. století české země vstoupily pouze s několika málo toxikomany z řad lékařů a studentů medicíny, spisovatelů a umělců, kteří v “Morfeově přípravku” hledali nové zážitky, inspiraci či dobrodružství.

Velice zajímavým zdrojem poučení o tehdejších toxikomanech jsou záznamy z archivu psychiatrické léčebny v Opavě. Chorobopisy zdejších 16 morfinistů, přijatých k léčbě v letech 1897 - 1928, rozebral R. Grumlík. Jednalo se o 10 mužů a 6 žen ve věku od 21 do 39 let. Sedm z nich mělo zdravotnickou profesi, dva byli šlechtici, dva vysokoškoláci (syn generálního ředitele Vítkovických železáren a syn velkostatkáře), dále mezi nimi byli novinář, statkář, soukromnice atd. Většinou šlo o chorobně nestálé jedince, inklinující k neustálým změnám působiště a k hledání nových pracovních příležitostí. Lékaři je nacházeli v armádě nebo na moři, toulali se nejen po mocnářství, ale také po Africe a Blízkém východu. (*Svět drog v Čechách str. 51-52*).

Látkou, která protrhla ospalou síť drogové sterility a podnítila rychlý nárůst počtu toxikomanů i vznik nových forem abúzu v Čechách, byl kokain. Na rozdíl od opiátů neměl v českých zemích ani minimální tradici a s výjimkou omezeného lékařského využití zde nebyl rozšířen. Až do skončení první světové války o něm měl aspoň mlhavou představu jenom málokdo. I pro většinu znalců to byl pouze exotický přípravek, užívaný kdesi za mořem.

Profesor Kuffner v této souvislosti přiznává, že nemá žádnou zkušenost s kokainisty. Rovněž profesor soudního lékařství v Praze Vladimír Slavík (1866-1933) potvrzuje v roce 1912, že zneužívání kokainu je v Čechách jenom malý problém. Prudký nástup této látky v následujících letech ve střední Evropě je přímo spojen s moderními formami organizovaného ilegálního obchodu s drogami. (*Svět drog v Čechách str. 54*).

V důsledku zavedení průmyslové výroby kokainu v Německu po roce 1920 unikalo z těchto laboratoří velké množství drog do ilegální sítě a bylo odsud pašováno do většiny zemí Evropy. V ČSR byl vyráběn kokain v malém: v policejních protokolech je často citována firma Heisler z Chrástu, s jejímiž produkty překupníci drog čile

obchodovali. Zneužívání kokainu se v Praze záhy stalo módou mezi tanečníky, umělci a herci, zejména filmovými, a rovněž mezi pražskou smetánkou. S kokainem experimentovaly takové osobnosti českého filmu, jakými byly Lída Baarová, Ljuba Hermanová, či Adina Mandlová. Mnoho umělců kokainu zcela propadlo a nebyli schopni bez něj tvořit. Silným kokainistou byl např. herec Hugo Haas. Kokain byl rovněž značně rozšířen v prostředí pražských prostitutek, jímž sloužil jako droga zapomnění a sexuální stimulátor.

Vynikající český psychiatr Vladimír Vondráček (1895-1978) ve své studii Farmakologie duše nazývá kokain přímo drogou prostitutek. (*Svět drog v Čechách str. 55*).

V poválečných letech se v Praze objevilo i kouření opia. V této době byly na našem území zaznamenány i případy zneužívání morfinu v kombinaci s heroinem a rovněž několik případů užívání morfinu zároveň s kokainem. Zneužívání kanabisových preparátů se v Československu objevilo ve 30. letech, ale zůstalo omezeno pouze na několik výjimečných případů v hlavním městě. Rovněž čichání látek, jmenovitě éteru prováděli pouze ojedinělí náruživci.

Československé legislativě trvá plných dvacet let, než dokáže opiovým zákonem, přijatým v roce 1938, vytvořit a přijmout efektivní právní úpravu boje proti zneužívání návykových látek. Zanedlouho po té propuká druhá světová válka. (*Svět drog v Čechách str. 297*).

Ve většině vyspělých západních zemí dochází po roce 1960 k ohromnému rozšíření zneužívání drog, ale v ČSSR (a dalších socialistických státech) zaznamenáváme výrazný nárůst některých forem toxikomanií zhruba o deset let později. Klasické drogy - heroin, kokain a hašiš - českou drogovou scénu téměř nezasahují. ČSSR je pro tyto drogy jen tranzitní zemí v další cestě na Západ. Hlavním důvodem je nezájem o naši nekonvertibilní měnu. Na naše území přichází v polovině 60. let ze západních zemí móda čichání těkavých látek (Okena, toluen, Čikuli) a epidemicky se zde šíří.

V ČR již od 60. let vzniká tradice výroby a zneužívání tzv. tvrdých drog. V 70. letech byly cílem toxikomanů nevšední zážitky a vidiny, koncem 70. let se toxikomani přiklánějí k preparátům, které jim umožňují být nad věcí. Zejména druhá polovina 80. let přináší nástup stimulačních drog, snad období první poválečné vlny amfetaminového preparátu Psychoton. Čeští výrobci pronikají hlouběji a hlouběji do drogové problematiky. Šíří se intravenózní zneužívání a kombinování preparátů pro

dosažení lepšího účinku. Objevuje se česká varianta fenoménu designer drux, drog šitých na míru. (*Svět drog v Čechách str. 298*).

Drogy se dostávají do stále širších vrstev společnosti, především mezi mládež. Snižuje se věkový průměr abuzérů. Až do konce 80. let lze státní drogovou politiku charakterizovat jako politiku nezájmu, podporovanou navíc ideologickými východisky poznamenanými snahou o zatlačení drogového problému do pozadí.

Bouřlivé změny ve společnosti po listopadu 1989 znamenají i výraznou proměnu české drogové scény. Již v počátečním období po roce 1989 se ukazuje, že zájem o drogy je v české populaci obrovský. Objevují se nové trendy ve zneužívání drog. Velmi rychle se rozšiřuje užívání kanabisu, výrazně se zvyšuje poptávka po pervitinu a následně i heroinu. Masivní nástup drogového trhu se orientuje především na mládež, drogy pronikají i do středních vrstev společnosti a přestávají být pouze záležitostí undergroundového a kriminálního prostředí. Prudce se zvyšuje počet prvokonzumentů drog. Na našem území se rychle zabydluje organizovaný zločin zaměřený na drogovou oblast "podnikání". Příslušníci profesionálních zločineckých organizací, kteří působí jako středoevropský mezičlánek drogového řetězce pocházejí zejména z bývalého SSSR a zemí Balkánu. Naše území se stává součástí světové sítě překupníků drog. Česká republika se z převážně tranzitního území postupně mění v odbytiště drog.

2 DROGY A DROGOVÁ ZÁVISLOST

V oblasti drogové problematiky stále panuje terminologický chaos. S postupujícím poznáním zde vznikají nové pojmy, termíny, definice, jiné nabývají nový obsah. Dochází proto k nedorozuměním. Považuji za nutné, abych hned na počátku základní pojmy, tak jak jsou užívány, vyjasnil.

Droga - ve spisovné češtině má toto slovo význam “omamující prostředek, dráždivý přípravek” (např. uklidňující droga, omamná, jedovatá, ostrá, povzbuzující droga, působit jako droga). V minulosti byla jako droga označována surovina rostlinného nebo živočišného původu používána jako léčivo. Tento pojem se ještě udržuje mezi lékárníky a některými jinými vzdělanými odborníky, ze širokého povědomí byl však již zcela vytlačen. Dnes je slovo droga v obecném i odborném úzu nadřazený pojem, označující jako drogy ve farmaceutickém smyslu i jiné látky (včetně tekutých jako alkohol), zejména pokud jich je užíváno a zneužíváno ke změnám nálady, vědomí, povzbuzení či tlumení duševních a tělesných funkcí a vyvolávání mimořádných zážitků (iluzí, halucinací, pseudohalucinací apod.).

Legální droga - jestliže se podíváme kolem sebe zjistíme, že náš svět je plný drog. Látky ovlivňující psychiku, jež jsou schopny vyvolat závislost, jsou všude kolem nás. Vstoupíme-li do běžného obchodu s potravinami, zjistíme, že drogy tvoří podstatnou část současné nabídky. Jde o drogy v naší společnosti tolerované, o tzv. legální drogy. V jejich legalizaci sehrál významnou úlohu kulturní a společenský úzus, historický vývoj, během něhož se tyto drogy staly tolerovanou součástí našeho životního stylu, naší tradice. Jedná se především o alkohol od piva přes víno až k destilátům, ale nejen o něj. Drogovou definici splňuje i káva, čaj, tabák či nejrůznější léky, protože i zde se dá zjistit ovlivnění psychiky.

Nelegální droga - v současném českém společenském kontextu pak došlo v chápání a běžném interpretování termínu droga k významovému posunu. Legální psychotropní látky se z termínu droga vytrácejí a jsou jím téměř výlučně označovány látky, které splňují stejně jako výše jmenované základní definici, ale jsou v naší společnosti zákonem zapovězeny, resp. je zakázána jejich výroba a distribuce, tedy nelegální drogy. V přeneseném slova smyslu bývá v běžné češtině synonymum droga užíváno i jako negativní označení pro činnost vyvolávající nějakou formu závislosti. Spolu s vývojem naší civilizace se v tomto kontextu objevují stále nové drogy. Hovoří

se o návykovém sledování televize a stále častěji o tzv. gamblingu - návykovém hraní na výherních automatech - atd. Tyto fenomény nejsou o nic méně nebezpečné než zneužívání psychotropních látek.

Měkké (lehké) a tvrdé (těžké) drogy jsou od roku 1971 v odborné terminologii označovány jako omamné a psychotropní látky (OPL). Do té doby byl užíván termín omamné látky (OL). Různé drogy jsou spojeny s různou mírou efektu a rizik. Podle míry rizika vzniku závislosti se drogy dělí na tzv. měkké a tvrdé, resp. lehké a těžké. Tento způsob dělení je značně nepřesný, i když u nás běžně rozšířený. Příkladem lehkých drog je třeba káva, tabákové výrobky všeho druhu, produkty konopí (marihuana, hašiš) a v naší společnosti také droga číslo 1 - alkohol. Zde je již ale hranice sporná. Podle negativního účinku nemírného užívání alkoholu na tělesné a duševní zdraví alkohol patří kamsi na rozhraní lehkosti a tvrdosti. Alkohol, regulární droga, je doporučován některými lékaři v přiměřených dávkách jako vhodná prevence kardiovaskulárních onemocnění. Na druhé straně ovšem nadužívání (abúzus) alkoholu, i když nedojde přímo ke vzniku závislosti, může být pro organismus vysoce rizikové. Razantní účinky na jaterní tkáň, žaludeční sliznici apod. jsou již příznaky drogové tvrdosti. (*Jedy, drogy, léky, str. 23*).

2.1 Závislosti

Drogová závislost - obecně znamená, že člověk ve stavu závislosti přestal být svobodný vůči droze - vytvořil si na ni vazbu, stala se součástí jeho života. Drogu potřebuje, aby se cítil či fungoval dobře (to ovšem neznamená, že když ji má, skutečně se dobře cítí - o tom by mohl vyprávět ne jeden kuřák). Ve vyhraněných případech může dojít až k zotročení drogou. Můžeme rovněž říci, že závislost v našem slova smyslu je potřeba drogy získaná učením. V každém případě je nutné hovořit o onemocnění, které má negativní důsledky pro jedince a společnost. Nebezpečnost drogové závislosti nespočívá pouze v postupném fyziologickém rozvratu organismu abuzéra. Přidává se nebezpečí nákazy chorobami jako hepatitida nebo AIDS a to nejen pro samotné konzumenty, ale i pro jejich okolí - sexuálním stykem a bohužel nebezpečí pro naše nejmenší - volně pohozenými použitými injekčními stříkačkami a jehlami. Ruku v ruce s útokem na tělo útočí droga i na duši. Dochází k drastické změně hodnot. Vše cenné a drahé je odsunuto do pozadí. Potřeba nové dávky vytěsňuje z mysli myšlenky na

cokoli jiného. Jediným milencem, přítelem, kamarádem, koníčkem, zájmem a vším středem vesmíru se pro závislého člověka stává jeho droga. Potřeba stálého přísunu drogy je limitována financemi, to postupně vede ke kriminalizaci konzumenta - ten ve snaze sehnat peníze na dávku "musí" páchat trestnou činnost - krádeže, prostituce, násilná trestná činnost atd. Jedinou možností úniku z tohoto začarovaného kruhu je nutnost léčení a následná doživotní abstinence. (*Návykové látky, str. 11*).

Psychická závislost - je duševní stav vzniklý konzumací drogy, který se projevuje přáním drogu opět požívat. Může jít o pouhé přání, kterému lze odolat, či o dychtivé, neodolatelné a opakující se nutkání požití drogy, i když člověk drogu ani požívat nechce a považuje své jednání za nerozumné (případně musí vynaložit neúměrnou námahu nebo finanční náklady apod.). Vznik psychické závislosti je vázán na zakusení jistých požitků - nestačí tedy pouhá pasivní konzumace drogy, pokud těmito zážitky není provázána automaticky. Psychická závislost na droze je vlastně často závislostí na některé okolnosti, které požívání drogy provázely (jistá společnost, doba, prostředí, forma drogy nebo rituál spojený s jejím užitím). Nemohu pominout, že psychická závislost je nejsilnějším faktorem, který vede k zneužívání drogy, tedy nejčastěji k její opětovné nadměrné konzumaci.

Fyzická závislost - na droze je stavem organismu vzniklým zpravidla dlouhodobějším a častým požíváním drogy (i když u některých drog stačí krátkodobá konzumace, trvající několik týdnů, vyjímecně i dnů). Organismus fyzicky závislý na droze se jí přizpůsobil, vytvořil si pseudopotřebu, zahrnul ji do své látkové výměny, takže na přerušení přísunu této drogy reaguje poruchou - abstinenci příznaky - i když mu toto přerušení přísunu, vysazení drogy, vlastně prospívá.

Abstinenci příznaky - (*odvykací*) se vyskytují u všech návykových látek. Některé jsou tak málo patrné, že je možné je více či méně přehlédnout a zanedbat, i když jsou třeba subjektivně pociťovány nepříjemně. Tak je tomu např. u kofeinu a tabáku. Některé odvykací příznaky jsou velmi intenzivní a mohou být případně i životu nebezpečné. Odvykacích příznaků je celá řada - zívání, slzení, pocení, zvýšená teplota, rozšířené zorničky, třes, husí kůže, nechutenství, úzkost, zácpa, pocity horka a chladu, touha po droze, pokles krevního tlaku, epileptický záchvat atd. O souboru odvykacích příznaků, které se typicky vyskytují pohromadě, mluvíme jako o abstinenci syndromu. Ten se může od drogy k droze značně různit. (*Drogová závislost, str. 13*).

Toxikomanie - Ilustrovaný encyklopedický slovník z roku 1982 uvádí, že “toxikomanie čili drogová závislost je stav psychické i tělesné závislosti na psychoaktivních látkách (drogách), užívaných trvale se škodlivými důsledky jak pro jedince (toxikomana), tak pro společnost. Závislost se vytváří buď na jednu drogu, např. u alkoholismu, nebo na několik drog např. na alkohol a sedativa. Drogová závislost poškozuje toxikomana psychicky (vede k poruchám duševním, intelektuálních schopností a společenských vztahů) i tělesně (dochází např. k poškození jater, krvetvorby, srdce a oběhového systému). (*Alkohol a jiné /psychotropní/ drogy: Abúzus a závislost, str. 13*).

Úzus, abúzus - slova latinského původu, znamenající užití či užívání a zneužití či zneužívání. *Úzus* - je užití či užívání drogy ve shodě s oprávněnými zájmy jednatelce a společnosti. Užívání drog v omezeném, kontrolovatelném množství, které nepoškozuje zdraví, nepůsobí rušivě na chování člověka, neohrožuje mezilidské vztahy a ekonomické poměry jednatelce a jeho rodiny, u dětí a mladistvích nenarušuje proces jejich dospívání. V této souvislosti bývá užíván i termín konzumace. *Abúzus* - je zneužívání, tj. nejčastěji nadměrné užívání drog (ať již příliš časté, nebo v přílišném množství), nebo jejich užívání za nepřijatelné situace, např. v dětském a mladistvém věku, ženami v průběhu těhotenství, dospělými osobami při práci apod. Abúzus je takovým užíváním drog, které nepříznivě ovlivňuje fyzický a duševní vývoj člověka, zejména tehdy, když mizí jeho schopnost chápat věci a vztahy, dospívat k správným úsudkům apod. Patří sem i nepříznivé ovlivňování dospívání a vyzrávání organismu, ať už u dětí, mladistvých či dospělých. Abúzus nemusí vést bezpodmínečně k návyku, skrývá však v sobě nebezpečí zvyšování dávek, stejně jako rostoucí závislost na droze.

2.2 Přehled drog a jejich účinků

OPIÁTY - název drogy (slang): braun (“béčko”, směs derivátů kodeinu), heroin (háčko, herák), kodein (káčko), morfin. Mohou být ve formě prášku (heroin, barva od bílé po hnědou), tablet (léky s obsahem opiátů, kodein), ampulí (různé preparáty s obsahem opiátů), tekutina (hnědě zbarvená braun). Užívá se kouřením, šňupáním, injekcí (většinou nitrožilní). Účinky-celkový duševní a tělesný útlum, zklidnění, uvolnění, snížení či odstranění bolesti. Příznaky-stavy omámení, poruchy koordinace, zpomalené reakce, zúžení zornic (špendlíková hlavička) stopy chronického užívání:

výtok z nosu, vodnaté oči, stopy po vpichu (které mohou být zanícené), bledá kůže, hubenost. Rizika-nejzávažnějším rizikem je možnost předávkování, které může skončit úmrtím, velice rychlý vznik psychické a fyzické závislosti s těžkými odvykacími příznaky, následujícími krátce po odeznění účinku drogy, ztráta zájmů, kriminální jednání (krádeže, agresivita), poruchy potence u mužů, u žen poruchy menstruace, vážné poškození organismu (mozku, jater, záněty žil), riziko infekcí (žloutenka, HIV-AIDS) při používání nesterilních jehel a stříkaček.

TĚKAVÉ LÁTKY (SOLVENCIA, INHALANCIA). Jedná se o různé chemické látky, nejčastěji ve formě organických rozpouštědel, ředitel, lepidel, čistících prostředků, barev (např. TOLUEN, TRICHLORETYLEN, ale též BENZIN aj.) Užívají se inhalací (čichání, vdechování) výparů, snaha o jejich koncentraci vede k inhalování v omezeném prostoru pod dekou, nasazování igelitových sáčků na obličej apod. Účinky-psychický útlum, obluzenost, spavost, poruchy vnímání. Příznaky - chemický zápach z úst, dechu, šatů, zasněnost, opilé vzezření, rozšířené zornice, zarudlé oči, vyrážka v okolí úst a nosu, stopy chemikálií na rukou či oděvu. Rizika - nejzávažnějším rizikem je možnost předávkování s následnou těžkou otravou, končící někdy úmrtím, poruchy orgánů (jater, mozku, plic, krve), funkční poruchy (zhoršení paměti, zvýšená únavnost), psychická závislost.

KONOPI (CANNABIS) - název drogy (slang): - MARIHUANA (tráva, marijánka) - HAŠIŠ (haš), obě drogy jsou produktem rostliny cannabis sativa, var. indica, tj. indického konopí. Jedná se o obdobu tabákových listů, semínka (marihuana), kousky různě zbarvené, nejčastěji tmavohnědé prskyřice (hašiš), tmavá olejnatá tekutina (hašišový olej), někdy forma různých cukrovinek či pečiva. Užívá se kouřením (cigareta joint, ev. Dýmka-hašiš) ústy (jídlo - cukrovinky, pití - čaj). Účinky jsou velmi odlišné (dle typu drogy, resp. obsahu účinné látky, kterou je tetrahydrocannabinol-THC) od mírné euforie až po halucinace (nejčastěji zrakové). Příznaky nepřírozená veselost, rozjařenost, rozšířené zornice, zarudlé oči, zrychlený puls, výrazně zvýšená chuť k jídlu, pot páchne po spáleném listí či trávě. Rizika-zhoršení koncentrace, postřehu, prodloužení reakčního času (riziko dopravních nehod) při chronickém užívání poruchy nálady, halucinogeny, poruchy paměti, vznik psychické závislosti, chronické záněty sliznic, spojivek, neplodnost, riziko poškození plodu, poruchy imunity, krvetvorby, rakovina plic.

HALUCINOGENY - název drogy (slang): a) syntetické - LSD (kyselina, acid), TRIP (tripy směs halucinogenů, nejčastěji obsahují LSD), MDMA (ECSTASY, extáze,

má též stimulační účinky), b) přírodní - Messalin, psilocybin, psilocyn (látky obsažené v některých houbách, rostlinách, kaktusech). Jedná se o malé čtverečky papíru (několik milimetrů) impregnované tekutinou či gelem - drogou (LSD), tekutiny (odvary, nálevy z přírodních drog), tablety, kapsle (extáze). Užívají se ústy. Účinky-poruchy vnímání různých smyslů, zejména halucinace (vnímání neexistujících podnětů, objektů). Ne vždy mají příjemný obsah, někdy jsou naopak děsivé, změněné prožívání reality, včetně vlastní osoby, změny nálady. Příznaky-rozšířené zornice, zrychlený puls, zrudnutí v obličeji, někdy zvýšená tělesná aktivita. Rizika-vznik psychického návyku, poruchy sebeovládání, riziko přetrvávání psychické poruchy či její provokace (např. chorobná vztahovačnost - paranoidita), FLASHBACK - jde o opakované prožitky účinku halucinogenní drogy bez jejího požití, a to i za delší dobu (měsíce) po poslední zkonsumované dávce, vzácně po odeznění účinku drogy přetrvávají depresivní stavy s rizikem sebevražedného chování.

TLUMIVÉ LÁTKY - název drogy (slang): neopiátová analgetika (léky proti bolesti), barbituráty (léky s obsahem barbiturátů, např. fenobarbital), hypnotika (léky “na spaní”), sedativa (léky “na uklidnění”), anxiolytika (léky proti úzkostem, např. benzodiazepiny, diazepam). Jedná se o různobarevné tablety, dražé, kapsle, injekční ampule. Užívají se injekcí, ústy (tablety). Účinky-relaxace - uvolnění, při vyšších dávkách celkový útlum (tělesný i duševní). Příznaky-zpomalené myšlení, setřelá a zpomalená řeč, apatie, ospalost, otupělost, opilé vzezření, náladovost. Rizika-vznik psychické i fyzické závislosti, možnost předávkování s následnou otravou, bezvědomím, úmrtím, při náhlém vysazení riziko epileptických záchvatů (hrozí zvláště u barbiturátů), při chronickém užívání: bolesti hlavy, deprese, úzkosti, agresivita.

STIMULAČNÍ LÁTKY - název drogy (slang): amfetamin, efedrin, pervitin (metamfetamin, péčko, perník, piko), kokain (koks), crack (kokainová báze, koncentrovaná směs vzniká z kokainu, jedlé sody a vody, v krystalické formě určená ke kouření), různé léky - např. triphenidyl (trifák). Jedná se o různobarevné tablety, prášek (nejčastěji bílý), krystalky (crack). Užívá se kouřením, šňupáním, injekcí. Účinky-tělesná i duševní stimulace, zvýšená bdělost, snížení či odstranění únavy a chuti k jídlu, při vyšších dávkách úzkost, potřeba překotné činnosti, neklid, nespavost, svědění, mravenčení (pocit hmyzu pod kůží - kokain), vztahovačnost, pocity síly a nadřazenosti, náladovost, agresivita, po odeznění bezprostředního účinku hlad, vyčerpání, spánek, deprese, při velkých dávkách hrozí srdeční selhání a riziko smrtelných otrav při předávkování. Příznaky-pocení, sucho v ústech, zvýšený krevní

tlak, roztřesenost, neklid, rozšířené zornice, chronická rýma doprovázená výtokem nebo krvácením z nosu, poškození nosní přepážky (kokain), hubnutí, bledá kůže. Rizika-vznik výrazné psychické závislosti (nedochází ke zvyšování dávek, ale droga je užívána častěji), pocity pronásledování (paranoidita), agresivita, halucinace, poruchy paměti.

3 ORGANIZOVANÁ KRIMINALITA

Organizovaná kriminalita (organizovaný zločin) představuje jedno z nejzávažnějších bezpečnostních ohrožení státu a společnosti, jak ve světě, tak i v České republice. Kořeny organizované kriminality můžeme hledat již ve středověku, kdy na území Itálie působila sicilská mafie a od 19. století neapolská CAMMORA. Koncem 19. století se organizovaná kriminalita rozvinula v USA, kde se vytvořily organizované skupiny zločinců z řad irských, židovských, ale především italských přistěhovalců, kteří pojmenovali svou zločineckou organizaci COSA NOSTRA. O činnosti této zločinecké organizace svědčí odhad z roku 1960, kdy měl činit roční obrát COSY NOSTRY okolo 50-ti miliard dolarů. Samozřejmě nesmíme opomenout další organizace-skupiny, které rovněž v různých dobách zasáhly, případně dodnes zasahují do jednotlivých oblastí organizované kriminality např. čínské spolky „triády“ nebo japonské skupiny „yakuza“.

3.1 Pojetí organizované kriminality v České republice a v zahraničí

Z kriminologického hlediska se jedná o fenomén organizované kriminality, jakkoliv je v posledních letech v celosvětovém měřítku její existence hojně citována, zůstává dosud pojmem neurčitě vymezeným. Jednotná a mezinárodně platná definice organizovaného zločinu však není dosud formulována. Často bývá spojována s kriminálními aktivitami profesionálních zločinců páchajících krádeže, s násilným vydíráním, únosy či vymáháním různých úplatků, s obchodováním se ženami, kuplířstvím, všeobecně pak s drogovou kriminalitou apod. Užší pojetí pak spojuje organizovaný zločin s činností mafiánských organizací představujících syndikáty zločinců založené na rodinných, etnických, lokálních či jiných vztazích.

Základním problémem stále zůstává právní vymezení organizované kriminality, organizované zločinecké skupiny a dalších pojmů tak, aby bylo možno adekvátně aplikovat při stíhání této závažné formy kriminality. Organizovaná kriminalita má často specifické rysy, které mohou znesnadňovat nebo znemožňovat použití tradičních prostředků trestní justice. Mezi tyto rysy patří zejména rozdělení úkolů a individuální

odpovědnosti uvnitř kriminální organizace, zastupitelnost jednotlivých účastníků a utajení činnosti. Za významné rysy, což je vhodné zdůraznit, je považováno prolínání legitimních a nelegálních aktivit zločinecké organizace, schopnost neutralizovat činnost policie a dalších orgánů trestní justice (prostřednictvím korupce, hrozbami či vydíráním) a speciální schopnost a možnost transferovat nelegální zisky. Kriminologické vymezení hlavních charakteristik organizované kriminality uvádí tyto znaky:

- úsilí o monopolní kontrolu určité oblasti nezákonného podnikání,
- hrozba nebo užívání násilí a zastrašování jako základní nástroj k dosahování cílů organizace,
- korupce politického a právního systému jako prostředek k ochraně organizace před vyšetřováním a trestním stíháním,
- hlavním cílem je dosahování finančních zisků a výhod ve velkém měřítku při relativně malém riziku,
- opatřování zboží nebo služeb, po kterých je poptávka, ale nejsou legálně uspokojovány, je základním předpokladem pro úspěch organizace. (*čtvrtletník Kriminální věda 1/2000*).

Úvahy nad vymezením pojmu organizované kriminality se mohou jevit jako záležitost spadající do teoretické diskuse kriminologů či právníků. Byl by však zásadní omyl, kdybychom snahu o vymezení organizované kriminality chápali jako akademické teoretizování. Vymezení organizovaného zločinu, vyjádřené posléze v právních normách, má naopak zásadní význam pro praxi orgánů činných v trestním řízení při uplatňování postupů přicházejících v úvahu, resp. přípustných při odhalování, objasňování a stíhání organizované kriminality, nemluvě o nutnosti dosažení alespoň základní shody nad pojetím jevu, který je označován za globální hrozbu. Kriminologická diskuse nad pojetím organizované kriminality proto představuje jakési informační podhoubí, nutné k následnému stanovení právní definice, která se pak stává závaznou v té míře, v jaké stanovuje rozsah činů, které mohou být jako organizovaná kriminalita stíhány. Je evidentní, že úzké či nejasné pojetí bez zřetelného stanovení znaků použitelných pro důkazní praxi nebo naopak uvádějící jejich příliš detailní výčet neumožňuje účinný postup proti tomuto fenoménu.

Skupina organizovaného zločinu znamená strukturovanou skupinu tří či více osob existující po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě za účelem

spáchání jednoho či více závažných trestných činů či trestných činů stanovených v souladu s Úmluvou za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu. V ČR se v odborné literatuře někdy o vhodnosti pojmu „organizovaná kriminalita(organizovaný zločin)” polemizuje, přičemž je dáván v úvahu termín „trestná činnost zločineckých organizací”. Polemika vychází z praktických postřehů - za organizovaný zločin totiž je někdy považována každá kriminalita s prvky organizovanosti.

Organizované skupiny zločinců jsou různě seskupeny, počínaje poměrně volným sdružením a konče dokonalými organizacemi s vypracovaným organizačním řádem. Charakteristickým rysem je požadavek přísné disciplíny a dodržování pravidel konspirace. Pro organizované skupiny zločinců s vysokou mírou organizace a aspiracemi k získání politické moci se vžilo označení "mafie". Ve světě dochází k průběžnému zvyšování kvality působení skupin organizovaného zločinu, ke zlepšení jejich technického vybavení i využívání moderních komunikačních prostředků. Je postupně patrná změna z násilného charakteru činnosti směrem do ekonomické sféry za využití legálně i nelegálně získaných finančních prostředků. Výkonné složky organizovaných zločinců se zpravidla sdružují na základě etnické, jazykové nebo jiné sociální sounáležitosti. Vůdci organizovaných skupin zločinců často využívají služeb vysoce kvalifikovaných odborníků a zároveň se spojují s podsvětím, kterého pak využívají k účasti na trestné činnosti či k obslužnému a podpůrnému servisu. V celé světové kriminologii je dlouhodobým problémem, že chybějí spolehlivé statistické údaje o výskytu organizovaného zločinu, což je zaviněno především nejasností pojmu. To také komplikuje mezinárodní srovnání o rozsahu organizovaného zločinu. Převážná část organizovaného zločinu je odhalována činností policie - množství odhalených a stíhaných trestných činů proto závisí na kapacitních možnostech a prioritách policie. Skrytý organizovaný zločin je na celém světě mnohem vyšší, než vykazují statistiky.

Organizovaný zločin je velmi resistantní vůči vnějším represivním opatřením, protože struktury zločineckých skupin jsou velmi stabilní, dlouhodobě zacílené, mají velkou regenerační schopnost. Organizovaný zločin se přizpůsobuje podmínkám tržního hospodářství, prorůstání černého a normálního trhu poskytuje mafiím dobré krytí a posiluje jejich hospodářskou stabilitu a současně infikuje hospodářské prostředí novými nepřípustnými praktikami. S tím souvisí proces internacionalizace organizovaného zločinu, což souvisí s integračními snahami - složení organizovaných

zločineckých skupin přestává být národnostně homogenní. Dále pokračuje brutalizace organizovaného zločinu (např. v Rusku je ročně spácháno 300 až 400 nájemných vražd za tržní cenu již od 3000 amerických dolarů), technizace, modernizace a profesionalizace. Vážným průvodním jevem a nástrojem organizovaného zločinu je korupce. Aktivity organizovaného zločinu se projevují stále zřetelněji jako zvlášť komplexní forma páchání trestné činnosti s přesahem do dalších oblastí závažné kriminality i do mnoha oblastí společenského života, vojenskou strukturou, totální hierarchií a absencí svědomí.

Organizované celky obvykle působí v mnoha evropských i zámořských zemích a vyvíjejí multikriminální aktivity. Nеспециализují se na jeden druh trestné činnosti, ale na vše, co vede k zisku a získávání vlivu. Proto je pozornost státních orgánů zaměřena nejen na specifické druhy trestné činnosti, ale zejména na mezinárodní zločinecké skupiny. Ty představují nejspecifičtější prvek organizovaného zločinu, a od jejich rozkládání je třeba celou strategii boje s organizovaným zločinem odvinout.

Organizovaný zločin funguje na principu klasického tržního hospodářství, je schopen absorbovat všechny vymoženosti moderních technologií a organizačních principů, neuznává žádné omezující zábrany. Normální občané jsou ohroženi korumpujícími nabídkami organizovaného zločinu na okamžitý egoistický zisk. To může vést k symbióze zločineckého prostředí s hospodářskými a sociálními strukturami, z nichž se rekrutují elity. Podle některých názorů souvisí vývoj organizovaného zločinu s vývojem sociálně ekonomického systému jako takového tím, jak se prohlubuje propast mezi bohatými a chudými zeměmi, narůstají migrační tlaky - nasycují se světové trhy organizovaného zločinu. Liberalizace oběhu peněz, nové technologie platebního styku, bankovní tajemství, daňové ráje - to vše vytváří předpoklady pro praní peněz, které je jedním ze základních opor organizovaného zločinu. (www.mvcr.cz).

Pro porovnání uvádím některé vybrané definice organizované kriminality (organizovaného zločinu) v zahraničí.

Kenney a Finckenaer (USA) citují pojetí D. R. Cresseyho: „Organizovaný zločin je jakýkoli zločin, spáchaný osobou, která zaujímá určitou pozici v zavedené dělbě aktivit, určené pro páchání trestné činnosti. Je to pojetí zaměřené na osobu pachatele a jeho postavení ve struktuře vztahů.

Andres Anvelt (Estonsko) vychází při analýze tzv. mafia-systému ze situace bývalého SSSR. Uvádí, že problém organizovaného zločinu zformovaného na tomto území se stal známý po zhroucení SSSR, ale existoval zde po celou dobu totalitního

státu; soudobý organizovaný zločin pocházející z tohoto teritoria navazuje na tradice vzniklé v období neexistence trhu a absence normálních ekonomických vztahů, rozvinuté stínové ekonomiky a rozšířené vězeňské subkultury mezi nesmírně početnou vězeňskou populací. Anvelt na základě toho dochází k závěru, že organizovaný zločin se úspěšně rozvíjí v oblastech, kde efektivně nepůsobí legislativa a veřejná moc. Neregulované nebo nedostatečně uspokojované sociální potřeby, vztahy a konflikty vytvářejí poptávku po nelegální nabídce jejich uspokojování. Poskytovatelé těchto služeb se potřebují organizovat, vytvořit svá pravidla chování a sankce, dodržovat konspiraci, udržovat styky s představiteli veřejné moci prostřednictvím korupce i dalšími způsoby, což lze považovat za znaky organizovaného zločinu.

Arpád Eördögh (Maďarsko) analyzuje pojem organizovaný zločin z hlediska organizovanosti činnosti (způsobu páchaní trestného činu) i organizovanosti subjektu (pachatelů). Ve své analýze vychází především z charakteru pachatelů. Pachatelé, kteří spáchali nedbalostní trestné činy, stejně jako prvopachatelé a ti, kteří jednali v silném rozrušení apod., by neměli být považováni za zločince. Zbývající pachatelé, jichž je výrazně menší část, představují kategorii skutečných zločinců, kterou Eördögh nazývá profesionálním a mezinárodním zločinem. Eördögh definuje mezinárodní organizovaný zločin jako trestnou činnost kriminálních organizací a kriminálních podniků tvořených profesionálními zločinci i „nezločinci“, kteří jsou členy takové organizace či podniku vytvořeného společně s profesionálními zločinci, rozvíjeného v mezinárodním rozsahu.

Jakov Gilinskij (Rusko) nabízí poměrně zřetelnou a stručnou definici organizovaného zločinu: Organizovaný zločin je fungování stabilních hierarchizovaných seskupení (asociací) zabývajících se trestnou činností jako podnikáním a vytvářejících systém ochrany před veřejnou kontrolou prostředky korupce. (*čtvrtletník Kriminalistika č. 4/2004*).

Kanadský trestní zákon novelou z roku 1997 definuje zločineckou organizaci jako jakoukoliv skupinu, sdružení nebo jiné společenství pěti nebo více osob, formálně či neformálně organizované, mající za jeden z hlavních cílů páchaní závažných trestných činů, za které je možno uložit maximální trest pět let odnětí svobody, a kterýkoliv člen této organizace či všichni členové se v uplynulých pěti letech podíleli na spáchání většího počtu těchto závažných trestných činů. V kanadských odborných kruzích je to kritizováno jako málo promyšlené opatření ve snaze rychle čelit organizovanému zločinu, aniž by byly náležitě uváženy možné důsledky této nové právní úpravy.

Německo přímo v zákoně nedefinuje organizovaný zločin. V německém trestním zákoně jsou ovšem některá ustanovení, která jsou přímo zaměřena proti projevům organizovaného zločinu, jako např. ustanovení § 261 o praní peněz. Toto ustanovení bylo do trestního zákona zavedeno v roce 1992 zákonem o potírání organizované kriminality. Rovněž ustanovení § 129 o vytváření zločineckého spolčení, které je součástí trestního zákona již dlouhou dobu, může být plně aplikováno i na případy organizovaného zločinu. Německý přístup je charakteristický tím, že v trestní oblasti je pojem „organizovaný zločin“ užíván pouze v interních předpisech upravujících činnost policie a státního zastupitelství. Tento pojem je vymezen pouze obecně popisným způsobem jako soustavná závažná trestná činnost za účelem dosahování zisku nebo moci. Musí jít o trestnou činnost dvou nebo více osob, které spolupracují po delší dobu, mají rozdělené úlohy a při své činnosti používají obchodních nebo jiných podnikatelských forem a struktur nebo násilí či jiné formy zastrasování nebo ovlivňují politiku, média, veřejnou správu, soudy či ekonomiku.

Rakousko do svého trestního práva zařadilo v roce 1996 ustanovení o organizovaném zločinu, a to v podobě definice vyznačující znaky zločinecké organizace § 278a. Podle tohoto ustanovení bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let, kdo „na delší dobu založí organizaci podobnou podniku, s větším počtem osob, nebo kdo se podílí na činnosti této organizace jako její člen,

- jestliže cílem této organizace, i když ne výlučným, je opakovaná a plánovaná trestná činnost proti životu, tělesné integritě, svobodě nebo majetku, nebo páchání závažných trestných činů vztahujících se k prostituci, k obchodu s lidmi nebo k nelegální imigraci, k nelegálnímu obchodu se zbraněmi, s jaderným nebo radioaktivním materiálem, toxickým odpadem, padělanými penězi nebo drogami,
- jestliže tato organizace dosahuje zisku ve větším rozsahu nebo získává významný vliv na politiku nebo hospodářství,
- jestliže se snaží toho dosáhnout korupcí, zastrasováním nebo zvláštními opatřeními, aby se vyhnula trestnímu stíhání. (*čtvrtletník Kriminalistika* č. 1/2000).

Konkrétní trestné činy (vraždy, loupeže, vydírání, překupnictví, výroba a distribuce drog, pašování, podplácení, nezákonné finanční operace, nelegální překračování hranic atd.) jsou u organizované kriminality pouze jevovými formami komplexní činnosti, jejíž podstatou a smyslem je záměrné, cílevědomé, dlouhodobé

a systematické dosahování maximálního zisku bez ohledu na použité prostředky a s volbou těch sfér aktivity, které slibují tento maximální zisk přinášet. Protože jejím cílem je maximalizace zisku, zaměřuje se tam, kde se příležitost k zisku objevuje. Řídí se tedy společenskou objednávkou. Organizovanou kriminalitu lze z tohoto pohledu charakterizovat jako specifickou podobu podnikání založeného na nelegálních aktivitách nebo také jako vyšší formu kriminality, založenou na pokročilejší dělbě práce a rozvinutější organizaci s kombinací nelegálních a legálních aktivit. (*čtvrtletník Kriminální č. 4/2004*).

3.2 Organizovaný zločin z hlediska zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona

Zločinné spolčení § 89 odst.17 - Zločinné spolčení je společenstvím více osob s vnitřní organizační strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, které je zaměřeno na soustavné páchaní úmyslné trestné činnosti.

Účast na zločinném spolčení § 163a odst.1 - Kdo založí zločinné spolčení, nebo kdo se činnosti takového spolčení účastní, anebo kdo zločinné spolčení podporuje.

Podmínky zániku trestnosti účasti na zločinném spolčení § 163b - Kdo spáchá trestný čin uvedený v § 163a, není trestný, učiní-li o zločinném spolčení oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému trestním zákonem z jiného činu zločinného spolčení, než je uveden v § 163a, mohlo být ještě odstraněno. Voják může takové oznámení učinit i veliteli nebo náčelníku.

§ 163c odst.1,2 - Policista plní úkoly jako agent podle zvláštního zákona, který se účastní činnosti zločinného spolčení nebo zločinné spolčení podporuje, není pro trestný čin uvedený v § 163a odst.1 trestný, jestliže se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch zločinného spolčení. Beztrestným se nestává agent, který zločinné spolčení založil nebo zosnoval.

Další trestná činnost, která postupně přerůstá v organizovaný zločin (§ 140 Padělání a pozměňování peněz, § 160 Přijímání úplatku, § 161 Podplácení, § 171a Nedovolené překročení státní hranice, § 179 Obecné ohrožení, § 185 Nedovolené ozbrojování, § 187 Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů, § 204 Kuplířství, § 219 Vražda, § 234 Loupež, § 235 Vydírání, § 246

Obchodování s lidmi za účelem pohlavního styku, § 247 Krádež, § 250a Podvod, § 251 Podílnictví, § 252a Legalizace výnosů z trestné činnosti), (zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon).

3.3 Rizika vyplývající z organizovaného kriminality

Riziko pro nezávislost - Primárním cílem organizovaného zločinu je zisk, avšak nevyhnutelným vedlejším produktem všech jeho aktivit je skrytá, někdy však i otevřená výzva vůči mnohým atributům suverenity a nezávislosti státu. Pokud totiž není stát schopen na svém teritoriu účinně kontrolovat oblasti jako je obchodování se zbraněmi, migraci na jeho území či zajistit ochranu své národní měny, pak má jeho suverenita pouze symbolický, zcela formální význam.

Riziko pro legitimitu - Státy a jejich vlády, které nejsou schopny ve své zemi zajistit vymahatelnost práva, veřejný pořádek v ulicích měst a obcí nebo stabilní fungování ekonomického sektoru, poskytují svoji nečinností organizovanému zločinu příležitost prezentovat se jako jediná účinná alternativa vůči legálním institucím, která nastupuje v těch oblastech života společnosti, kde je moc státu slabá, selhává či zcela absentuje. Takový stát a jeho vláda ztrácejí postupně legitimitu v očích občanů, kteří jsou ve stále větší míře nuceni akceptovat a přizpůsobit se skutečnosti, že rostoucí počet oblastí veřejného života společnosti je regulováno nebo řízeno nikoli na základě zákona, v jeho mezích a prostřednictvím legálních institucí, ale spíše na základě neformální autority a moci různých mafií, bratrstev či zájmových skupin, prezentujících a prosazujících své partikulární zájmy jako zájmy veřejné.

Riziko pro bezpečnost - Zřejmý fakt, že organizovaný zločin představuje jedno z nejzávažnějších bezpečnostních ohrožení státu a společnosti lze podepřít poukazem na skutečnost, že v podmínkách dnešní doby nejde již pouze o tradiční zločinecké struktury /mafie/ působící v hranicích národních států či v blízkém zahraničí, ale o vpravdě globální fenomén, který je díky rozvoji komunikačních a dopravních technologií nesmírně operativní a flexibilní. Z tohoto důvodu představují aktivity organizovaného zločinu v dané zemi jak riziko pro vnitřní bezpečnost a pořádek, tak i ohrožení vnější bezpečnosti, neboť jde stále častěji o pronikání a aktivity zločineckých struktur pocházejících či sídlících ve vzdálenějším zahraničí. Sféry zájmů organizovaného zločinu navíc rovněž představují jak vnitřní, tak i vnější ohrožení dané země, jako např.

v oblastech nelegální migrace, obchodování se zbraněmi a nebezpečnými látkami či pašování a distribuce OPL.

Riziko pro veřejnou správu - Jednou z dalších aktivit organizovaného zločinu je jeho postupné skryté pronikání do úřadů a orgánů veřejné správy se snahou neutralizovat jejich úsilí o prosazování práva. Cílem je pak dosáhnout takového postavení a moci ve veřejné správě dané země, jejichž následkem se pak veřejná správa stává stále pasivnější a nepodniká nic, co by ohrožovalo organizovaný zločin a potlačovalo jeho aktivity, popř. vůči němu přijímá jen formální opatření. Tato neutralizace úřadů a orgánů veřejné správy ze strany organizovaného zločinu rovněž probíhá s využitím prostředníků a spojenců působících ve veřejném sektoru, kteří jsou získáváni pomocí korupce, někdy i vydírání nebo zastrahování.

Riziko pro ekonomiku - Země, v nichž neexistuje účinná regulace šedé ekonomiky, zákony upravující obchodní a podnikatelské vztahy jsou zbytečně složité a nepřehledné, popř. je jejich vymáhání značně komplikované a tam, kde finanční sektor ekonomiky umožňuje legalizaci výnosů z trestné činnosti díky nemožnosti efektivní kontroly ze strany příslušných úřadů a orgánů, se vytváří prostor pro nástup organizovaného zločinu, který se někdy jeví jako jediná alternativa schopná zajistit ekonomickou rovnováhu, prosperitu nebo vyvést danou zemi z ekonomické recese. Postupně jsou pak společnostmi akceptovány i takové ekonomické pseudoargumenty, jako jsou například tvrzení o neexistenci tzv. špinavých peněz, přesvědčení, že i nelegální podnikání svým způsobem přispívá k tvorbě národního bohatství nebo snižuje nezaměstnanost, popř. argument, že šedá ekonomika poskytuje příležitost pro využití manažérských a podnikatelských schopností jedinců, které by jinak zůstaly promarněny. Následně pak může dojít k postupné likvidaci volných tržních vztahů založených na svobodné soutěži, monopolnímu ovládnutí značné části ekonomického sektoru a v konečném důsledku k upevnění ekonomické moci a vlivu organizovaného zločinu v zemi.

Riziko pro občanskou společnost - Organizovaný zločin představuje hrozbu i pro společenskou strukturu, neboť je schopen rozložit a zdeformovat tradiční hodnoty, morálku i právní vědomí společnosti. Obzvláště tam, kde nejsou vytvořeny podmínky pro rozvojové příležitosti na státu nezávislého občanského sektoru, který je institucionálním vyjádřením občanské společnosti nastupují jako náhradní alternativa pseudohodnoty typu zbožnění peněz a ztotožnění bohatství se ctností, kultu síly

a úspěchu nebo konzumního životního stylu. Tímto je pak vytvořeno vhodné podhoubí pro prorůstání organizovaného zločinu do oblastí, které jsou v normálně fungující zemi sférou zájmů občanského sektoru, jako je činnost nadací, podpůrných spolků a zájmových sdružení, odborů nebo profesních komor, ale i do oblasti trávení volného času či kulturního vyžití občanů. V konečném důsledku se pak tento latentní rozklad a deformace tradiční struktury občanské společnosti projevuje například v růstu uživatelů drog, lidí závislých na hazardních hrách, občanů nesplácejících úvěry, či náchylných k aktivní či pasivní korupci nebo jinak sociálně nepřízřusobných a narušených jedinců. (*www.policie.cz*).

3.4 Organizovaná kriminalita v České republice před rokem 1990 a po pádu komunistického režimu

Organizovaná kriminalita(zločin) se objevil v České republice v rozvinuté podobě až po roce 1990. Předtím sice existovaly některé prvky v rámci černé i šedé ekonomiky a také docházelo k občasnému rozkrádání kulturního dědictví na zakázku, ale v nějaké výraznější podobě se tyto aktivity nerozvinuly. Kdyby organizovaní zločinci chtěli dosahovat maximální zisky s minimem rizika, pak k tomu v totalitním režimu zdaleka nebyly vhodné podmínky. Četná represivní opatření, včetně téměř neprodyšně uzavřených hranic, představovala příliš velké překážky. Podstupovat riziko kvůli nepatrnému obohacení se nevyplatilo. Na nebezpečí organizovaného zločinu, které se po roce 1990 vynořilo, reagovalo nejprve - zřejmě díky masmédiím-obyvateľstvo, poté příslušné složky státní správy a nakonec i politici. (*čtvrtletník Kriminalistika č. 3/2004*).

V podmínkách komunistického režimu nevystupoval problém organizované kriminality výrazněji do popředí. Uspořádání a fungování tehdejšího mocensko-politického a ekonomického systému nevytvářelo spolu s relativní uzavřeností hranic podmínky pro existenci klasických projevů a forem organizované kriminality v širším měřítku. Obvyklé aktivity moderního organizovaného zločinu nepřicházely v těchto podmínkách v úvahu pro nízký zisk a vysoké riziko. Relativně špatné technické zázemí domácích organizovaných skupin, nedostatek směnitelných finančních prostředků a praktická nemožnost převodu finančních prostředků do zahraničí silně omezovaly rozvoj činnosti organizovaných skupin na území České republiky. Existovala však zločinecká seskupení s určitým stupněm organizovanosti,

ovšem zformovaná na jiných základech (především šlo o trestnou činnost hospodářského charakteru). Přestože tedy nelze v podmínkách období před rokem 1990 hovořit o zřetelně organizované kriminalitě v jejích klasických formách a o velkých zločineckých organizacích, existovaly zde projevy trestné činnosti, které vykazovaly v různém stupni znaky organizovanosti.

Po pádu komunistického režimu a změně společenského uspořádání směrem k vytváření otevřené, občanské, demokratické společnosti a tržní ekonomiky se situace podstatně změnila. Česká republika je od počátku 90. let pod přímým tlakem jak ekonomických, tak politických subjektů, především na úrovni Evropy. Enormní rozvoj obchodu spojený s volným pohybem kapitálu a prudkým rozvojem bankovníctví přinesl s sebou nárůst trestné činnosti, zejména ve vyšších hladinách organizovanosti. Tedy-zásadní společensko-ekonomická transformace spolu s otevřením hranic vytvořila nové podmínky pro formování, respektive pronikání nebezpečných a z jiných zemí známých forem organizované kriminality do naší měnící se společnosti. Republiku zasáhla obrovská vlna migrace, která je velkým problémem, jež byl evidentně podceňen. Zásadními změnami rovněž procházela legislativa, která teprve postupně vytvářela právní prostředky účinnějšího boje proti novým formám trestné činnosti. Tyto hluboké přeměny vytvořily rizikovou situaci ve smyslu určité atraktivnosti pro pronikání zahraničních skupin a pro možnost vzniku domácích forem organizované kriminality na pozadí výrazného vzestupu kriminality obecně. (*Svět drog v Čechách, str. 127-128*).

Domácí organizovaný zločin - skupinkám, jejichž trestná činnost již za předchozího režimu vykazovala znaky organizovanosti se otevřela šance využít měnících se společenských podmínek k pokračování v nezákonných aktivitách novými formami. Na domácí scéně došlo k oslabení sociální kontroly a regulace.

3.5 Nadnárodní kriminalita a zločinecké skupiny operující na teritoriu ČR

Nadnárodní zločinnost se rozvíjí i na území našeho státu po roce 1990. Jednoznačně pro to hovoří výhodná geografická poloha ČR mezi státy Evropské unie na straně jedné a státy bývalého socialistického bloku na straně druhé, dobrá přístupnost ze zemí bývalého SSSR a zemí Balkánského poloostrova, relativně snadná možnost

tranzitu. Současně se otevřel prostor pro různé nelegální aktivity díky transformaci ekonomiky a nedostatečné kontrole tohoto procesu vzhledem k nepřipravenosti legislativy i represivních složek.

V první fázi k nám od počátku 90. let pronikaly organizované skupiny zločinců z bývalého SSSR a dřívější Jugoslávie. Později zde začaly operovat i organizované skupiny italské. V poslední době se začíná uplatňovat velmi silný vliv čínského organizovaného zločinu a vietnamského organizovaného zločinu. Migranti zdržující se na našem území nelegálně tvoří etnické zázemí, o něž se mohou opírat cizí pachatelé organizované trestné činnosti, hledat v něm pomocníky a spolupachatele, ale často také oběti této své trestné činnosti. Uvolnění hranic a odbourání vízové povinnosti k většině evropských zemí si tedy žádá svoji daň.

Zahraniční organizované kriminální skupiny, které se vyskytují na území České republiky lze rozdělit dle jejich původu na tzv. ruskojazyčné (jedná se o příslušníky skupin, kteří emigrovali z bývalého SSSR a v současné době mají státní příslušnost jiných zemí; ve své činnosti se napojují na organizované skupiny působící na území bývalého SNS; tyto skupiny operují prakticky na celém území Evropy a též na území Severní Ameriky), balkánské, západoafrickánské, arabské a východoasijské. Jejich činnost se prolíná s činností českých a slovenských skupin, které rovněž vykazují znaky organizovaného zločinu. Pro všechny skupiny je však společný jeden hlavní cíl-dosažení maximálních zisků. (*Svět drog v Čechách str. 150*).

Ruskojazyčný organizovaný zločin je třeba důsledně rozčlenit na "ruský" a "ukrajinský" i přesto, že mají obdobnou organizační strukturu a páchají obdobnou organizovanou trestnou činnost, neboť tamní zločinecké gangy vycházejí z odlišného pojetí. Ruské zločinecké organizace uznávají tzv. tradiční kriminální elitu, kterou je "vor v zakoně" (tj. česky něco jako zloděj podle zákona, podle práva). Ten je pro ně nejvyšší autoritou. "Vor v zakoně" má v kriminálním prostředí nebývale vysokou autoritu, značný vliv a vážnost a ostatní profesionální zločinci mu projevují úctu a hledají u něho pomoc. Jedině "vor v zakoně" je kompetentní k řešení vzniklých zločineckých sporů a přísně dodržuje "kodex zločinecké cti", jehož hlavní zásadou je zřeknutí se rodinného života. "Vor v zakoně" za žádných okolností nespolupracuje s policií ani s dalšími státními orgány. Ukrajinské zločinecké gangy jsou organizovány moderněji a tradiční "vory v zakoně" neuznávají.

Ruské zločinecké gangy a mafie - působily v rámci ruské federace již za existence bývalého SSSR. Jejich činnost byla sice částečně omezena totalitním

společenským systémem, ale nedostatek takřka veškerého spotřebního zboží, běžná nedosažitelnost krátkých i dlouhých kulových zbraní pro obyvatelstvo, problémy s alkoholismem a pouze výjimečná možnost nákupu běžného osobního automobilu vytvářely podmínky pro kriminální podnikání. Postupně se rozvinula trestná činnost spočívající v pašování takřka všech druhů spotřebního zboží, alkoholu, osobních automobilů ze zemí na západ od ruských hranic, nelegální obchod se zbraněmi, drogami, rozvinuly se hazardní hry i prostituce. V době existence SSSR byly tyto formy organizovaného zločinu umožněny pouze s účastí vlivných osob představujících určité řídicí a politické struktury. Proto docházelo zejména k finančním podvodům, ke korupci různých úředníků, vojáků i politiků, což dále umožňovalo různé formy ekonomické kriminality a zneužívání značných finančních prostředků investovaných zejména do armády.

V souvislosti s rozpadem SSSR a osamostatnění Ruské federace, akceleroval organizovaný zločin nejen uvnitř Ruské federace, ale expandoval i na území dalších států, zejména na území tzv. bývalého východního bloku. Podle dokumentu světové ministerské konference o organizovaném zločinu vydaném v Neapoli v roce 1994 existovalo v roce 1993 jen v Ruské federaci přes 4 300 skupin organizovaného zločinu a za necelý rok (do dubna 1994) jejich počet vzrostl na 5 700. Z tohoto počtu bylo v této době více než 200 zločineckých skupin na vysoké mezinárodní úrovni a působilo ve více než 25 státech světa, přičemž na přelomu druhého a třetího tisíciletí již tyto ruskojazyčné zločinecké skupiny operovaly ve více než čtyřiceti zemích světa, včetně ČR. Počátkem devadesátých let se postupně v naší republice začaly usazovat ruskojazyčné zločinecké gangy, jejichž základnou se již v této době stalo známé lázeňské město Karlovy Vary. Postupně docházelo k rozpínání ruskojazyčných zločineckých gangů na další území naší republiky. Město Cheb a Aš a jejich okolí a oblast Železné Rudy zcela ovládly asijské zločinecké gangy (zejména vietnamské). Centrem zločineckých gangů vytvářených z občanů bývalé Jugoslávie se stala Plzeň.

Pokud chceme charakterizovat ruskojazyčný organizovaný zločin a jeho působení na teritoriu bývalého východního bloku, včetně České republiky, je třeba odlišit dvě etapy jeho vývoje. V první etapě, datované zhruba od roku 1990 do roku 1996, šlo zejména o zjevné páchání organizované trestné činnosti vyznačující se zejména krutostí a násilím. Tyto ruskojazyčné zločinecké gangy v této době páchaly zejména majetkovou trestnou činnost, včetně loupežných přepadení obsluh čerpacích stanic, pošt, peněžních ústavů, kasin a nočních erotických klubů, vydírání poplatků od

českých podnikatelů za tzv. fiktivní ochranu, krádeže osobních automobilů, včetně jejich transportu na území bývalého SSSR, organizování prostituce, pašování drog a nelegální obchod se zbraněmi a výbušninami všeho druhu a jaderným materiálem.

Ve druhé etapě pak ruskojazyčné zločinecké gangy přešly na vyšší stupeň organizovaného kriminálního zločinu, tj. na organizovaný zločin krytý legálním podnikáním. Jeho podstata spočívá v tom, že původní zločinecké gangy propraly špinavé peníze získané v první etapě svého zločinného působení u nás, a dále k nám přišly nové, věkově mladší a podstatně vzdělanější zločinecké struktury, které s sebou přivezly kapitál pocházející z organizované trestné činnosti spáchané mimo území naší republiky. Tento importovaný kapitál pak následně využívají v naší republice pro zakládání legálních obchodních firem s rozličným zaměřením.

Charakteristickým rysem činnosti všech ruskojazyčných skupin organizovaného zločinu je zejména pronikání do ekonomické sféry s cílem její možné destabilizace, snaha o získání významného vlivu ve strategických hospodářských odvětvích, snaha o korupci příslušníků státní správy a ovlivňování jejího fungování a rozhodovacího procesu v důležitých otázkách, jakož i snaha etablovat svoje členy či spolupracovníky v orgánech státní moci a politických stranách. Přestože ruskojazyčné zločinecké gangy nelze považovat za tradiční mafie, jsou takřka stejně nebezpečné jako klasické mafie s propracovanou strukturou a tradicí. Ruskojazyčné zločinecké gangy přebírají některé rysy tradičních ruských zločineckých organizací založených na tzv. vorech v zakone ("zloději ze zákona", "zloději podle zákona" nebo "zloději podle práva"), což je tradiční forma stavovské organizace profesionálních zločinců vůdcovského typu.

Struktura ruskojazyčných zločineckých skupin má dvě varianty. První varianta zločineckého gangu je řízena "radou vorů" a prostřednictvím nejvyššího "vora v zakoně" konkrétního gangu, řídí přes "autoritu" jednotlivé "staršiny". Tato struktura odpovídá i ruským zločineckým gangům operujícím na území České republiky.

Jednotliví staršinové mají pak na starosti jednak konkrétní "klienty", pro které "pracují", jednak samotné členy zločineckého gangu a dále i tzv. "poskoky" z řad českých občanů. Pro konkrétního staršinu tak pracují ruskojazyční vojáci, ruskojazyční zabijáci, ruskojazyční zloději, ruskojazyční násilníci a ostatní ruskojazyční kriminálníci působící v oblasti teritoria daného zločineckého gangu, ale i čeští poskokové, kam řadíme zejména pronajímatelé bytů pro účely členů zločineckého gangu, pronajímatele rekreačních chat, chalup a jiných objektů ke zřízení sídla konkrétního článku zločineckého gangu, ale i osoby, které členům ruskojazyčných zločineckých gangů

obstarávají osobní automobily, střelné zbraně, padělané doklady, vyhledávají naše ženy za účelem fiktivních sňatků se členy zločineckých gangů s cílem získat naše státní občanství a podobně. Tyto "české poskoky" lze poměrně snadno odhalit, neboť z běžných, většinou standardně žijících a běžně vybavených občanů se jakoby náhle (doslova přes noc) stávají boháči jezdící v drahých luxusních a sportovních vozech nejvyšší třídy. Sousedé či spolupracovníci, kteří po léta tyto osoby znají jako nemajetné, pracovní průměrné či spíše podprůměrné občany, si zprvu myslí, že jde snad o nejvyšší výhru ve sportce či v loterii.

Druhá varianta struktury ruskojazyčných zločineckých gangů působících mimo jiné rovněž na území České republiky je řízená "radou vorů", neomezeně jí vládne "vor v zakoně" uvedeného gangu, který prostřednictvím "authority" (níže postaveného řídicího) úkoluje "komandýra", kterému podléhají jednotliví staršinové. Tito staršinové pak opět řídí jednak ruskojazyčné vojáky, zabijáky, zloděje, násilníky a ostatní ruskojazyčné kriminální živly, využívají ruskojazyčnou inteligenci, bývalé vojáky sovětských vojsk, bývalé ruskojazyčné prokurátory a odborníky a specialisty. Určení staršinové kontaktují "klienty" a využívají specialistů v zemi svého působení. V České republice využívají českých odborníků a specialistů, včetně právníků, advokátů ochotných ke spolupráci, jakož i dalších odborníků či úředníků majících přístup k určitým evidencím, technologiím či materiálům, řídí české zločinecké skupiny, které jsou ochotny spolupracovat, a dále je nadřízeným tzv. "poskoků" pronajímatelů domů, chat a bytů, informátorů a zprostředkovatelů. Z ruských zločineckých gangů a mafií stojí zde za zmínku čečenská zločinecká gangy a mafie, dagestánské zločinecké gangy a mafie a solncevská zločinecká skupina, která je součástí solncevské zločinecké brigády operující v řadě zemí světa.

Čečenská zločinecká gangy a mafie - se rekrutují z bývalé Čečensko-Ingušské ASSR, nacházející se v oblasti Kaspického moře. Spadají do tří nejvýznamnějších tzv. kavkazských národů (dále tam patří Arméni a Gruzínci), které se liší určitou mentalitou. Je jim vlastní historický odpor k Rusům, rodová (klanová) soudržnost a skutečnost, že většina těchto příslušníků provozuje pro ně tak typickou obchodní činnost všeho druhu. Čečenská zločinecká gangy a další kriminální organizace mají hierarchickou strukturu a jasný systém sankcí za neuposlechnutí příkazu podřízenými členy zločinecké skupiny. Na vrcholu čečenské zločinecké struktury existuje "rada starších", která je složena z vůdců jednotlivých zločineckých gangů. Tyto čečenské zločinecké gangy mají mezi sebou přesně rozdělena nejen teritoria, ale i zločinecké aktivity. Rozhodnutí "rady

starších" je závazné nejen pro všechny skupiny, ale i pro všechny členy. Čečenské zločinecké gangy jsou značně homogenní a jsou-li jejich členy i příslušníci jiných národností, mohou v čečenském zločineckém gangu zastávat pouze podřadné funkce a mají značně omezené pravomoci. Od první poloviny osmdesátých let dvacátého století se čečenské zločinecké gangy přesunuly zejména do Moskvy a Leningradu. V odborné literatuře se uvádí, že činnost čečenských zločineckých gangů v Moskvě kulminovala v letech 1990 - 1991, kdy tam působilo kolem osmi set příslušníků čečenských zločineckých skupin. Je pochopitelné, že ruské zločinecké gangy se snažily Čečence ze svých původních teritorií vytlačit všemi možnými prostředky, a proto v následujících letech docházelo mezi nimi k vzájemným střetům. Čečenské zločinecké gangy a mafie vynikají zejména v různým způsobem páchané násilné trestné činnosti, přičemž jejich násilná trestná činnost se vyznačuje obzvlášť vysokou brutalitou. Současná organizace čečenských gangů se vymyká obecnému pojetí obdobných ruskojazyčných gangů a dle současných informací o jejím působení v České republice lze usoudit, že funguje převážně v součinnosti s ostatními ruskojazyčnými zločineckými brigádami jako "vykonavatel". Současná organizace čečenských zločineckých struktur na území České republiky odpovídá organizaci samostatné zločinecké brigády.

Dagestánské zločinecké gangy a mafie se zaměřují zejména na terorizování občanů z bývalého SSSR, kteří projíždějí přes území České republiky a násilně od nich vymáhají tzv. "mýtné". Tato trestná činnost byla zjištěna zejména na trasách Praha-Rozvadov a Praha-Jihlava. V několika případech došlo k oloupení projíždějících občanů z bývalého SSSR nejen o finanční částky, ale i o motorová vozidla. Obdobně dagestánské zločinecké gangy olupují Rusy, Ukrajince a další občany z bývalého SSSR, kteří u nás legálně i nelegálně pracují ve stavebních dělnických profesích. Provádějí to zejména tak, že vyhledávají tyto dělníky na centrálních autobusových nádražích (např. Praha-Florenc) a železničních nádražích (např. Praha-Hlavní nádraží, Praha-Masarykovo nádraží, Praha-Holešovice a Praha-Smíchov). Oloupeným dělníkům je vyděračem vydáván doklad o tom, že již od nich bylo "mýtné" vybráno. Na tomto dokladu je uvedena trasa přesunu, telefonické spojení na "výběřčího", počet osob, které za tento doklad zaplatily a na zadní straně dokladu je razítko obsahující datum "výběru" finanční částky. Vrchní představitel dagestánských zločineckých gangů v České republice je zde trvale usídlen a jeho hlavní působnost je zaznamenávána nejen na území hlavního města Prahy, včetně různých center podnikatelského dění, ale i na severu Čech a na severní Moravě.

Solncevská zločinecká skupina působí na území hlavního města Prahy a dále v oblasti Karlových Varů, je jednou z odnoží tzv. Solncevské brigády. Tato celosvětově známá zločinecká organizace má velmi rozsáhlé spektrum zločinecké činnosti a lze říci, že její členové, či osoby s touto zločineckou organizací spolupracující, působí takřka po celém světě. Hlavní představitel Solncevské zločinecké skupiny působící na území České republiky je osoba, která byla v roce 1995 v souvislosti s mediálně známým zásahem Policie ČR v restauraci "U Holubů" v Praze vypovězena z České republiky a nyní řídí činnost Solncevské zločinecké skupiny u nás z Maďarska. I když se po známém zásahu v restauraci "U Holubů" v Praze zdálo, že se podařilo činnost Solncevské zločinecké skupiny v České republice paralyzovat, neboť všichni hlavní představitelé byli z České republiky vypovězeni a byl jim udělen zákaz pobytu na dobu deseti let, již o čtyři roky později (1999) bylo zaznamenáno několik vážných pokusů o opětovné zvýšení vlivu na našem území. Obdobně působí Solncevská zločinecká skupina i v našich nejznámějších lázních v Karlových Varech, které se v posledních deseti letech stávají doslova centrálou ruskojazyčného zločinu. Karlovy Vary se v porevoluční době staly rekreační oblastí představitelů vyšších podnikatelských vrstev, zejména ruských naftových magnátů a obchodníků s drahými kovy, především se zlatem a diamanty, představitelů státní správy Ruské federace, ale také oblastí působení představitelů ruskojazyčného organizovaného zločinu. Zatímco původně byl za centrum ruského dění v Karlových Varech považován pouze jeden hotel, v současné době, zejména díky zájmu ruských investorů, kteří zde zcela zjevně legalizují i výnosy pocházející z trestné činnosti formou přímých investic do nemovitostí. Ruský kapitálový podíl na zdejší hotelovém a lázeňském trhu dosahuje minimálně dvou třetin, či dokonce více. Že jde skutečně o významné centrum ruskojazyčných zločineckých struktur na našem území je fakticky doloženo i skutečností, že právě v Karlových Varech bylo již zatčeno několik celosvětově hledaných nejzávažnějších zločinců, včetně vůdčí osobnosti zločinecké skupiny nájemných vrahů v Sankt Petěrburgu, který byl obviněn z devíti vražd, dále zde byl zatčen organizátor a pachatel vraždy poslance ukrajinského parlamentu a další ruští zločinci, kteří zde měli v ruských lázeňských zařízeních dlouhodobě rezervovány nejluxusnější apartmány.

Ukrajinské zločinecké gangy jsou dnes zaštiťovány tzv. "novou kriminální elitou", jinak též v kriminálním prostředí nazývanou jako "komsomolci". Tato tvrdá generace nových zločinců neuznává již tradiční "vory v zákoně", nedopracovala se ke svému vůdčímu postavení ve světě zločinu dlouholetou kriminální činností tradičně

jako "vory v zákoně", ale prosadila se díky svému vzdělání, zejména v ekonomické a právní sféře, jakož i znalostí jazyků, různým specializacím a také stykům ve státní správě. Značnou část těchto nových zločinců představují bývalí vysocí činitelé armády, často i s kvalifikací pracovníků výzvedných služeb, kteří dokázali podchytit nástup společenských změn a využít je pro své nelegální aktivity. Zisky těchto nových zločinců rychle rostly a s nimi tito zločinci získávali stále větší moc nejenom v kriminálním prostředí a podsvětí, ale i v legální hospodářské a finanční sféře. Působí většinou jako obyčejní obchodníci či úspěšní podnikatelé mající legální firmy, pomocí nichž zastírají svou organizovanou trestnou činnost. Jsou napojeni na kriminální podsvětí nikoliv přímo, ale pomocí "staršiny" či "staršího" a pomocí vojáků a vybraných zločinců organizují páchaní závažné, zejména násilné trestné činnosti vyznačující se zvláště velkou brutalitou. Ruskojazyčné zločinecké gangy a organizace, včetně ukrajinských zločineckých skupin, jsou uskupeny na základě územního (místního), klanového či etnického principu. Značný objem financí pramenící z trestné činnosti je legalizován metodou praní špinavých peněz, zejména prostřednictvím fiktivně založených firem, investicemi do legálních podniků apod. Ukrajinské zločinecké gangy patří na území České republiky mezi neaktivnější zločinecké organizace a jsou strukturovány do tzv. brigád. Tyto brigády jsou rovněž založeny na vůdcovském typu. Trestná činnost páchaná těmito brigádami je značně široká a variabilní, přičemž brigády mají významné zastoupení i v oblasti páchaní zvláště brutální organizované násilné trestné činnosti se značnou devastací obětí. Ukrajinské zločinecké gangy mají proto, co do brutality, srovnatelné postavení s klasickými tvrdými mafiemi, přičemž jako vražedné nástroje používají především vysoce kvalitní střelné zbraně, zejména ilegální. Převážná část výnosů z trestné činnosti směřuje od jednotlivých pěšáků jako přímých pachatelů konkrétních trestných činů směrem nahoru k vyšším článkům organizace, včetně velitele brigády. Při rozdělování teritorií dochází často i ke střetům mezi jednotlivými brigádami se snahou likvidace některých vedoucích autorit.

Na našem území působí značný počet ruskojazyčných zločineckých gangů (brigád), které mají rozděleno teritorium.

Luhaňská brigáda je jedním z nejlépe organizovaných ruskojazyčných zločineckých gangů (brigád) u nás její teritorium zahrnuje celou Moravu a Slezsko, včetně Vysočiny. Hlavním sídlem Luhaňské brigády je město Brno, kde sídlí i hlavní představitel. Podle zjištění policejních orgánů je tento zločinec rovněž vedoucím činitelem Luhaňské brigády působící i na území Maďarska, Slovenska, Spolkové

republiky Německo a Španělska. Tento zločinec má pro hlavní město Prahu a okolí zástupce, který má speciálně pro Prahu ještě dalšího zástupce.

Mukačevská brigáda je druhou nejsilnější ruskojazyčnou zločineckou brigádou u nás, která převážně působí v severních, západních a jižních Čechách a svými aktivitami částečně zasahuje i do kraje středočeského. Ve své činnosti využívá zejména naše západní pohraničí s vysokou frekvencí německých turistů a různých zločineckých aktivit a obdobně pak na jihu i hranici s Rakouskem. Její struktura je obdobná obecné ruskojazyčné zločinecké organizaci, neboť v jejím čele stojí "vor v zakoně" a hlavním středním článkem je tzv. "staršina".

Kyjevská brigáda je v pořadí třetí nejpočetnější ruskojazyčná zločinecká brigáda působící na našem území, která operuje zejména v oblasti hlavního města Prahy, ve Středočeském kraji a ve východních Čechách.

Lvovská brigáda je další poměrně významnou ruskojazyčnou zločineckou organizací na našem území, která je jako jedna z mála tzv. nedisciplinovaná vůči ostatním. Zasahuje takřka na celém našem území do teritorií jiných brigád, má ve zločineckém prostředí značný vliv, a tím se stává i terčem útoků dalších ruskojazyčných zločineckých gangů. Hlavní představitel "Lvovské brigády" na našem území byl zločinec, který byl v listopadu roku 2001 zavražděn, a další z vůdců této brigády svoji funkci opustil. V současné době je vedoucím představitel Lvovské brigády na našem území další, policii známý ukrajinský zločinec.

Užhorodská brigáda její hlavním působištěm je hlavní město Praha a dále severní a západní Čechy bez pevně stanovených teritoriálních hranic. V případě této brigády, v souvislosti s její expanzí, lze vysledovat jistou míru tolerance ostatních brigád k prolínání jednotlivých teritoriálních působišť. Hlavním představitel Užhorodské brigády je zločinec zdržující se převážně v Praze.

Iršavská brigáda je další významnější ruskojazyčná zločinecká skupina, jejíž působnost je stabilně zaznamenávána ve středních a severních Čechách.

Krymská zločinecká skupina je zločinecká organizace působící na našem území, která zaměřuje svoji zločineckou činnost zejména na noční podniky a různá kasina.

Krivojrogská zločinecká skupina působí rámci hlavního města Prahy, není sice početná, ale co do násilné kriminality velmi aktivní. Její zločinecká činnost je orientována nejenom na vydírání solventních podnikatelů, ale i na velká loupežná přepadení.

Pro konkrétní jednotlivé zločinecké gangy pracují na poměrně vysoké úrovni různí specialisté, včetně vojenských expertů, právníků a bývalých prokurátorů. Další specialisté se pak využívají pro potřeby ruskojazyčného zločineckého gangu podle konkrétní potřeby a poptávky. Vždy přesně určený "staršina" zločineckého gangu disponuje početným potenciálem zlodějů, násilníků, zabijáků a dalších zločinců v podstatě schopných čehokoliv. Protože na tuto činnost je třeba značného množství finančních prostředků, má další pověřený "staršina" na starost přímo tzv. "klienty", kterým zpočátku naoko pomáhá se založením a rozběhem jejich firmy nebo jiného podnikání, následně je však o všechny zisky a výdělky obírá, čímž získává značné množství peněz pro zločinecký gang. U všech ruskojazyčných zločineckých struktur zcela jednoznačně převažuje násilná trestná činnost, zejména vydírání poplatků za fiktivní ochranu ("výpalné"), dále vymáhání neexistujících pohledávek od podnikatelů, ale i závažná trestná činnost spočívající v ozbrojených loupežných přepadeních bank, finančních ústavů, pošt, zlatnictví, prodejen elektroniky, mobilních telefonů a dalších obchodů s vysokými denními tržbami. Pokud jde o případy organizovaného vydírání výpalného, v samotném zločineckém prostředí je tato činnost označována výrazem "kriša" (střecha), (*měsíčník Policista 9/2004*).

Asijské skupiny nejaktivnější jsou čínské a vietnamské skupiny, *čínské zločinecké struktury* se vyznačují etnickou soudržností, na našem území nemají charakter klasických čínských zločineckých organizací (např. TRIÁDY), sdružují se do malých skupin dle místa původu z ČLR, a dle druhu páchané trestné činnosti; etablojí se zejména formou provozování kasin a nelegálních nevěstinců, další podezření se týká praní špinavých peněz, organizování nelegálních sázek, obchodu s narkotiky, zabývají se nejen převaděčstvím, ale realizují únosy nelegálních přistěhovalců s následným vydíráním příbuzných, trestnou činností je obchod s tzv. "značkovým zbožím". Podle poznatků BIS čínští přistěhovalci zakládají na území České republiky obchodní společnosti, které v řadě případů vytvářejí základnu pro nelegální migraci. Na území České republiky působí několik odnoží čínských zločineckých organizací mafiánského typu, organizovaných podle provincií ČLR, ve kterých mají jejich členové původ. Činnost *vietnamských zločineckých skupin* je zaměřena zejména na organizování nelegální migrace a pašování zboží, zvýšená konzumace drog ve vietnamské komunitě vedla k vytvoření sítě vietnamských dealerů drog; jejich činnost je ovlivňována Vietnamci přicházejícími ze SRN, na které jsou mnohdy vydávány mezinárodní či národní zatykače a jejichž zkušenosti jsou využívány především v oblasti vymáhání

dluhů, ochrany tržnic, nátlakem na konkurenci apod.; to přináší patrný posun od tzv. pouličních gangů k zakládání hlubší organizace; problémem je vzrůstající násilná trestná činnost, použití nástražných výbušných systémů, zaznamenány byly vraždy na objednávku, přetrvává trend především v provázanosti mezi vietnamskými a čínskými zločineckými skupinami, zvýšená spolupráce byla zjištěna se zločineckými uskupeními ze zemí bývalého SSSR.

Bulharské zločinecké organizace, jsou zaměřené na provoz erotických podniků, na krádeže motorových vozidel a dodávání bulharských prostitutek do erotických podniků. V posledních letech však provoz erotických podniků přebírají zločinecké organizace z bývalé Jugoslávie, které se dále zaměřují zejména na obchod s drogami, převaděčství a násilnou kriminalitu.

Italské zločinecké skupiny se vyznačují vysokou latencí, zaměřují se především na skupování nemovitostí v Praze, je podezření z možnosti "praní špinavých peněz" tzv. víkendovými turisty.

Kosovsko - albánské zločinecké skupiny působí zejména oblasti nelegálních obchodů s drogami, převaděčství, vymáhání dluhů, prostituce, krádeže aut, pokoutní obchody se zlatem a kožedělnými výrobky, obchod se zbraněmi. Doménou obchodních aktivit Albánců je zlato a kožené zboží. Česká republika se také stala významnou tranzitní zemí tzv. severní větve transferu drog. Zkvalitňuje se vnitřní organizace gangů a zároveň se stupňuje brutalita pachatelů. Toto platí i pro skupiny, rekrutující se z makedonských Albánců. Tento stav je trvalý, nedošlo tedy ke změnám v souvislosti se zklidněním situace v Kosovu. Lze konstatovat, že kosovské zločinecké gangy se pevně uchytily na území České republiky.

V roce 1993 byl NPDC zadržen na území České republiky kurýr kosovoalbánského původu s 30-ti kg heroinu v hodnotě cca 30 milionů Kč. Podařilo se usvědčit i hlavního organizátora, rovněž kosovského Albánce. Soudkyně, která rozhodovala o jeho vazbě schválila propuštění na kauci ve výši 800.000,- Kč. Je zcela zřejmé, že uvedená částka byla získána z obchodu s heroinem, neboť zmíněný organizátor nedocházel do žádného zaměstnání. (Pro ilustraci lze uvést, že 800.000,- Kč je cena zhruba 800 gramů heroinu a tímto množstvím lze při předávkování usmrtit minimálně 400 toxikomanů). Do roku 1996 tento Albánec získal obrovské majetky, neboť nadále na svobodě obchodoval s heroinem. Hlavní líčení proběhlo až 4 roky po jeho zadržení.

V roce 1996 byla provedena jedna rozsáhlá mezinárodní operace vedoucí k postupné realizaci kurýrů vyvážejících zásilky heroinu do zemí Evropy z České republiky.

Celkový výsledek uvedené akce bylo zadržení cca 100 kg heroinu v několika evropských zemích, z toho 23,5 kg v České republice. Jedním ze zadržených kurýrů byl řidič autobusu, občan ČR - při zadržení na území Velké Británie měl u sebe 50 kg heroinu. Byl zde odsouzen k 25-ti letům odnětí svobody. Byl vyslán shora uvedeným organizátorem kosovoalbánského původu, jež byl v roce 1993 zadržen v ČR. Albánec byl opětovně usvědčen a paradoxně o vzetí do vazby rozhodoval soudce stejného soudu, navíc manžel již uvedené soudkyně. Po odsouzení však zdaleka nedostal ani poloviční trest, ke kterému byl odsouzen kurýr, donucený k transportu 50-ti kg heroinu do Velké Británie.

Druhým záporným příkladem je případ zrealizované skupiny občanů bývalé Jugoslávie, kteří se soustředili na distribuci heroinu na tzv. domácí (české) scéně. Podarilo se jim během poměrně krátké doby získat klientelu zhruba 500 stálých odběratelů heroinu, který jim byl prodáván v hernách a obdobných zařízeních, situovaných po celé Praze. Jejich denní obrat byl zpětně odhadnut na zhruba 1 milion Kč. Neustále zřizovali nové podniky za účelem maximálního ztížení činnosti policie. Existuje důvodné podezření, že problémy vzniklé s provozem těchto podniků řešili korupcí úředníků odpovědných orgánů, finance byly vždy k dispozici. Později docházelo k distribuci heroinu, po jehož aplikaci zemřelo několik toxikomanů. Celá tato organizace byla policisty NPDC zatčena a usvědčena z trestné činnosti. Po zatčení evidentně vznikl nedostatek heroinu na pražském trhu, ovšem během velmi krátké doby došlo k otevření dalších obdobných zábavních podniků. Zatčení pachatelé si najali jedny z nejlepších advokátů. Dokonce zašli tak daleko, že vyhrožovali vyšetřovateli usmrcením. Pachatelé byli odsouzeni, k propadnutí majetku nedošlo.

Arabské skupiny se zaměřují se na pašování drog, obchod se zbraněmi a finanční machinace, tuto činnost uskutečňují pomocí sítě cestovních kanceláří, zakládáním autopůjčoven a autoservisů, při organizování nelegální migrace dochází k propojování s vietnamskými zločineckými organizacemi, ke své trestné činnosti využívají zejména fiktivní firmy, ochotny jsou zapojit se do libovolné trestné činnosti, v poslední době byl v souvislosti zejména s násilnou trestnou činností zaznamenán vysoký počet osob pákistánského původu, které mají převážně zakázaný pobyt v zemích západní Evropy.(www.mvcr.cz).

Západoafrikánci-osoby ze západoafrických zemích a to především osoby z Nigerie se zde stejně tak, jako osoby arabského původu zapojují do organizovaného zločinu. Je však již celosvětově známo, že nigerijská drogová mafie je mnohem lépe organizovaná, než například kolumbijská drogová mafie. Z poznatků Národní protidrogové centrály vyplývá, že tyto osoby v ČR zakládají tzv. „skupiny“ (jedná se většinou o 5-10 příslušníků této zločinecké organizace), které se podílejí na

organizované trestné činnosti nejen na úseku drog, ale i převaděčství, falšování dokladů (tzv. „zvací dopisy“ pro podnikatele z řad českých občanů a mnoha dalších forem organizované kriminality. Bylo zjištěno, že tyto zločinecké skupiny nejsou nijak provázány, pouze v případě finanční potřeby se navzájem pomáhají anebo vzájemně si „předávají“ nelegální obchody.

Nigerijské zločinecké skupiny v České republice se zabývají především dovozem kokainu z Jižní Ameriky a bílého heroinu vysoké kvality z Thajska do ČR a do zemí západní Evropy. V této souvislosti se stále potvrzuje zjištěný fakt, že Nigerijci najímají na pašování drog další osoby a sami se již touto činností nezabývají. Najímaní kurýři bývají především z řad občanů ČR, zejména mezi mládeží na diskotékách (mládež z dětských domovů a kriminálně zavadová mládež), je jim slibována výhodná odměna a rovněž jsou často vybaveni falešnými doklady. Množství propašované drogy se v těchto případech pohybuje kolem 1 až 5 kg.

Zájmy nigerijské mafie na českém teritoriu se podle všeho neomezují pouze na drogy, jak je to ostatně příznačné pro mezinárodně organizovanou kriminalitu. V několika posledních letech lze konstatovat enormní snahu Nigerijců získat trvalý pobyt na území České republiky a to zejména v souvislosti s rozšířením zájmu nigerijské mafie v oblasti pašování a distribuce drog a další trestné činnosti. Mezi nejčastější důvody pro získání povolení k pobytu v ČR patří fiktivní sňatek, studium ČR, případně podnikání. (Pokud je jako důvod pro povolení k pobytu cizince uváděn sňatek, předkládají nigerijští občané na kompetentních úřad ČR v řadě případů falešné doklady. Občané nigerijské národnosti, kteří takto získají povolení k pobytu na území ČR zde poté zakládají obchodní společnosti a přes tyto společnosti jsou pak následně prováděny operace s penězi plynoucími z obchodu s drogami. (*Svět drog v Čechách, str. 192-196*).

Romské zločinné struktury-příslušníci romského etnika se ve velké míře zabývají zejména pouliční distribucí OPL. Tato činnost je prováděna menšími, uzavřenými skupinami osob, které jsou dobře organizovány, projevuje se zde jistá hierarchie řízení. Z dosavadních zjištění vyplývá, že takto působící skupiny se nezaměřují pouze na trestnou činnost v oblasti drogové problematiky, v širším kontextu také úzce kooperují se skupinami zabývajícími se jinou trestnou činností, zejména majetkového charakteru. Jednotlivé skupiny jsou zpravidla vytvářeny z řad jednotlivých romských etnik, hierarchicky nejvýše postavené jsou skupiny olašských Romů.

Členové romského etnika působí i ve středních až středně vyšších člancích struktur nelegálního obchodu s OPL. V těchto případech se prakticky vždy jedná o olašské Romy. Tato činnost je samozřejmě taktéž vysoce organizována a konspirována. Byly zjištěny informace, že osoby z řad vyšších článků těchto struktur používají padělané osobní doklady, přebývají současně na několika místech, kde nejsou hlášeni k trvalému pobytu. V případě, že mají k těmto nemovitostem majetkový vztah, je tento zpravidla řešen přes "třetí osoby". Stejným způsobem jsou používána i vozidla. Osoby z řad vyšších a řídicích článků těchto struktur často využívají služeb ozbrojených ochránců. Opakovaně byly zachyceny informace, že k nelegálnímu transportu OPL, zejména přes státní hranice, jsou využívány skupiny žen s dětmi, kdy droga bývá připevňována na tělech cestujících osob. Jako dodavatelé OPL zejména heroinu jsou osoby z řad zločineckých struktur států bývalé Jugoslávie, zejména Kosovoalbánci a z dalších etnik pak Arabové a Asiaté.

V těchto zločineckých skupinách mezi sebou hovoří samozřejmě romštinou. Vzhledem k odlišnosti olašské romštiny od jazyka tzv. Rumungrů, tj. běžných Romů, zde existuje velká jazyková bariéra a v ČR neexistuje oficiální tlumočnický k provádění překladů olašské romštiny. Romové, především olašští, se jako uzavřená skupina řídí vlastními, z tradic vycházejícími a zažitými předpisy. Tyto předpisy a pravidla chování jsou přísně dodržovány, popřípadě vynucovány vlastními soudy. V dané skupině osob působí kromě těchto, jakoby orgánů soudní moci i obdoba orgánů exekutivních a zákonodárných.

Hlavním motivem páchaní trestné činnosti je finanční zisk. V případě Romů je však jisté specifikum v jejich mentalitě, kdy tyto osoby málokdy plánují do budoucnosti, žijí tzv. přítomností. Z tohoto důvodu nedokáží využít i velké finanční zisky, dosti často je například prohrávají při hazardních hrách.

I přes určitou etnickou soudržnost a vlastní zákony etnické menšiny však lze, především v posledních letech, pozorovat v obchodu s OPL určitou rivalitu mezi jednotlivými širšími rodinami především olašských Romů, vznik konkurence se všemi klasickými důsledky – vyřizováním účtů, likvidací aktivit, např. udáním, přetahováním klientely apod. (*Výroční zpráva NPC*).

3.6 Jednotlivé formy organizované kriminality

Nelegální obchod s drogami-Česká republika zůstává jedním z center organizátorů mezinárodního obchodu zejména heroinem a kanabisovými produkty. Organizátoři nepřicházejí do styku se zásilkou, v ČR si najímají kurýry nebo firmy, které zajišťují přepravu zásilek. ČR je cílovou zemí pro všechny druhy omamných a psychotropních látek (dále OPL) s výjimkou cracku - zdejší zločinecké prostředí je zapojeno do nelegální výroby a přepravy drog, do nelegální výroby a obchodu prekurzory, do praní peněz z výnosu nelegálního obchodu s drogami. ČR zůstává v obchodu s OPL centrem působení zločineckých organizací, zejména Kosovských Albánců a Nigerijců, v průběhu roku 1999 byla prvně zjištěna skupina distributorů OPL občanů Vietnamu, do obchodu s heroinem se zapojují ruskojazyčné organizované skupiny, roste zapojení občanů ČR do nelegálního obchodu s heroinem, bílý heroin zůstává v podmínkách ČR doménou nigerijských organizátorů. ČR byla vybrána organizátory mezinárodního obchodu s OPL za tzv. "bezpečnou zemí", a to zejména pro příliš liberální podmínky pro uznání legálního pobytu na našem území (před účinností nového zákona o pobytu cizinců), jednoduchost zakládání krycích firem s relativně nízkými náklady pro jejich provozování a prakticky pro bezrizikové praní "drogových" peněz, nízké tresty ukládané za drogové delikty i vysokou pravděpodobnost uchránění majetku získaného z drogových obchodů před propadnutím.

Nezákonný obchod s lidmi, převaděčství-Česká republika zůstává převážně tranzitním státem, charakter této trestné činnosti se nemění, převaděčství je vysoce organizovanou činností, část skupiny zajišťuje rekrutování běženců v domovských zemích, část zajišťuje jejich přepravu z výchozí do cílové země (v roce 1999 bylo Policií ČR registrováno na 32 000 osob, které nedovoleně přestoupily hranice naší republiky). V oblasti obchodu s lidmi jsou české dívky lákány za jiným účelem do zahraničí a zde pak nuceny k prostituci, v dovozu dívek převládá národnost ukrajinská, bulharská, slovenská a ruská, v poslední době dívky z Thajska, JAR a Mongolska. Česká republika je také zdrojovou zemí při obchodování s lidmi - muži (mladí muži odcházejí pracovat do zahraničí v sexuální oblasti a poté se stávají oběťmi obchodování s lidmi nebo jiné násilné i mravnostní kriminality). Obchod s lidmi váže na sebe závažnou trestnou činnost - organizovanou prostituci, obchod se ženami a s dětmi, ohrožování mravnosti, praní špinavých peněz (k tomu slouží především erotické kluby), problémem zůstává, že problematika prostituce není dosud legislativně upravena.

Organizované zločinecké struktury vykazují v oblasti obchodu s lidmi určité rozdělení území.

Nelegální obchod se zbraněmi, výbušninami a radioaktivním materiálem-stále trvá zájem o nelegální prodej a nákup výbušnin, zbraní a munice, přičemž výbušniny jsou odcizovány z prostředí, kde dochází k jejich průmyslovému využití, stříelné zbraně jsou na černém trhu nabízeny bez výrobních čísel s možností adaptovat na zbraně tlumič, ke kompletaci dochází v domácích dílnách. Osoby zabývající se nelegálním obchodem se zbraněmi a výbušninami se vyskytují převážně mezi těmi, jejichž předmětem podnikatelské činnosti je obchod se zbraněmi, mezi osobami, které mají nebo měly přístup ke zbraním v rámci Armády České republiky a sběrateli historických zbraní. Trvá snaha prodat tento materiál do embargovaných oblastí nebo prodávat větší množství, než je uvedeno v licenčním povolení.

Nelegální obchod s radioaktivními materiály-většina těchto materiálů pochází ze zemí bývalého Sovětského svazu, existuje řada vazeb občanů z bývalého SSSR na občany ČR, kteří jsou zapojeni do těchto nelegálních obchodů, využívány jsou sítě krycích firem, kromě klasických radioaktivních materiálů jsou na ilegálním trhu nabízeny i zdroje ionizujícího záření, existuje přímé nebezpečí zamoření radioaktivními látkami osob nebo přírodního prostředí.

Násilná trestná činnost-roste profesionalita pachatelů, jsou zaznamenány pokusy o působení na svědky i justiční orgány, s násilnými projevy úzce souvisí vydírání. Řada vražd je prováděna na objednávku, pachatelé po spáchání trestného činu ihned opustí naše území, roste agresivita a brutalita pachatelů, dochází k devastaci oběti, nejaktivnější jsou skupiny občanů z bývalého SSSR, např. dagestánská (vybírání tzv. "mýtného", zaměřuje se též na řidiče kamionů převážně z Litevské republiky), čečenská atd., specifickou skupinou jsou v tomto ohledu Asijci - trestnou činnost páchají skoro výhradně na svých krajanech. Byly zaznamenány případy použití teroristických metod organizovaným zločinem a existuje i podezření na organizování výcviku k teroristickým aktivitám na území ČR.

Padělání- v oblasti padělaných dokladů, veřejných listin, telefonních karet atd. se ČR stává padělatelskou velmocí, což mimo jiné vede k latentní trestné činnosti ekonomického charakteru. Problémem je neexistence celostátní evidence špičkových kopírovacích přístrojů jako např. v některých zemích západní Evropy.

Korupce-formy korupčního jednání organizovanými zločineckými strukturami se v ČR projevují v oblasti politické, společenské a ekonomické. Formy korupčního

jednání se většinou policejními metodami daří prokázat jen velmi obtížně, a to nejen v ČR. Dochází k zintenzivnění forem korupčního jednání, zejména trestné činnosti veřejných činitelů.

Finanční kriminalita, praní špinavých peněz-mezi nejčastěji využívané formy „praní špinavých peněz“ patří realizace propírání „špinavých peněz“ v souvislosti s obchody na burze nebo středisku cenných papírů nebo přimíchávání těchto finančních prostředků k legální formou získaným financím a následně dochází k převodu zisků z trestné činnosti do zahraničí.

Oblast movitého kulturního dědictví-nejčastěji jsou napadány církevní objekty, v popředí zájmu jsou stále umělecká díla, evidován je nárůst počtu krádeží na hřbitovech, pachatelé zaměřují svoji pozornost na mobiliární fondy. Cílený výběr odcizovaných předmětů dokladuje zejména růst zjištěných škod. K nevyčísitelným škodám dochází při nezákonném vývozu archiválií a vzácných tisků. Policie ČR stále získává poznatky o rabování archeologických lokalit.

Krádeže motorových vozidel-pachatelé jsou jak občané České republiky, tak cizinci, organizované krádeže motorových vozidel (krádeže motorových vozidel jako takové tvoří jednu třetinu majetkové trestné činnosti) Lze doložit, že zájem organizovaného zločinu se zvyšuje u vozidel, kde je lehce odstranitelný identifikační štítek - např. u francouzských automobilů. Odcizená vozidla jsou převážena do zahraničí nebo, po získání dalších potřebných dokladů (zahraniční technický průkaz, kupní smlouva, celní odbavení atd.), jsou přihlašována do evidence v ČR, snahou pachatelů je získat vozidlo s originálními klíči i s pravými doklady, zaznamenáno bylo zvýšení počtu pojišťovacích podvodů.

Kriminalita v oblasti dopravy a spojů-v oblasti dopravy a spojů do kategorie organizovaného zločinu lze přiřadit tyto formy a metody trestné činnosti: krádeže přepravovaných nákladních zásilek, přepadávání pošt, okrádání cestujících ve vlacích, nelegální migrace, krádeže barevných kovů. Zájem pachatelů se i nadále soustřeďuje zejména na napadání vozových zásilek se spotřebním zbožím, potravinami, pohonnými látkami a motorovými vozidly. Nadále přetrvávají krádeže barevných kovů a jejich slitin. Vlaky mezinárodní osobní přepravy jsou využívány cizími státními příslušníky i jako tranzitní prostředek k ilegálnímu vstupu na území České republiky nebo k ilegálnímu tranzitu do zemí Evropské unie. Cizinci využívají zejména technických dutin železničních vozů k ilegálním přechodům. V roce 1999 byla při Ministerstvu dopravy a spojů ustanovena Meziresortní komise pro bezpečnost v železniční dopravě,

kteřá se zabývala problematikou útoků přepadových skupin na noční rychlíky, převážně lůžkové vozy, ke kterým dochází na území České republiky. V oblasti poštovních služeb se jedná zejména o případy loupežných přepadení poštovních objektů a zaměstnanců. Nejvíce trestných činů bylo spácháno jako loupežná přepadení pošt. Výrazně však narostla razantnost provedení činů, brutalita pachatelů a podíl pachatelů z řad cizinců.

Kriminalita proti životnímu prostředí-tato kriminalita souvisí zejména se skladováním, přepravou a likvidací odpadů, nepovolenou těžbou dřeva a jeho vývozem do zahraničí. Česká republika je v mezinárodním kontextu známa jako země transitní s vysokou mírou nelegálních transakcí, rovněž dochází k porušování mezinárodní dohody CITES o ochraně ohrožených druhů flory a fauny.(www.mvcr.cz).

4 DROGY A ORGANIZOVANÁ KRIMINALITA

Problematikou drog v souvislosti s organizovaným zločinem se v České republice zabývá několik útvarů Policie České republiky. Samozřejmě nejvíce se na problematice podílí Útvar pro odhalování organizovaného zločinu Služby kriminální policie a vyšetřování(dále jen ÚOOZ) a Národní protidrogová centrála Služby kriminální policie a vyšetřování(dále jen NPC). Jedná se o dva samostatné útvary s celorepublikovou působností. Počátkem devadesátých let byla NPC součástí ÚOOZ Služby kriminální policie Policie ČR.

NPC má již několik let vymezeny základní směry činnosti i celkovou filozofii. Ty spočívaly a spočívají v tom, že oblast drog a drogové kriminality jako specifického jevu zločinnosti lze ovlivňovat a řešit pouze na základě společného postupu specialistů z řad policie, tak specialistů z oblasti justice, prevence, zdravotnictví, školství apod.

Základní směry činnosti NPC vyplývající z těchto východisek:

- strategické omezování a paralyzování nabídky drog;
- co možná největší ztížení cesty drogy k případným konzumentům;
- rozpracování zločineckých organizací a mezinárodní spolupráce v oblasti celosvětového tranzitu drog s cílem jejich paralyzace, izolace a v konečné fázi realizace pachatelů;
- rozpracování zločineckých organizací na území České republiky se stejným cílem jako v předešlém bodě - narušování činnosti a izolace ilegálních výroben, laboratoří, distribučních řetězců dovozců a vývozců a v konečné fázi realizace pachatelů;
- celkové monitorování drogové situace v oblasti konzumace drog a signalizace stavu odpovědným orgánům státní správy a oblasti prevence;
- široká součinnost a spolupráce s ostatními složkami Policejního prezidia a Ministerstva vnitra v oblasti prevence, resocializačních programů, legislativy apod.

4.1 Drogová situace v České republice po pádu komunistického režimu

Problém šíření drog v České republice se kterým se stále obtížněji potýkáme, má své hluboké historické, sociální a geopolitické kořeny. Do roku 1989 v podmínkách uzavřených hranic a nekonvertibilní měny se drogový problém jevil jako poměrně stabilizovaný. Mezi některými skupinami mládeže převládalo zpočátku čichání rozpouštědel, později domácí příprava opiátů a amfetaminových drog (braun, pervitin), přičemž suroviny získávaly z kodeinových a efedrinových farmaceutik. Střední a starší věkové skupiny dávaly přednost abusu léčiv. Mezi vězni převládalo čichání rozpouštědel a léková toxikomanie. Prakticky neexistoval černý trh klasického typu ovládaný nejrůznějšími mafiemi, kde jsou drogy pouze lukrativním obchodním artiklem.

Dominantní drogou na českém trhu je dlouhodobě pervitin – metamfetamin, který jako typicky česká droga podnítil (zejména v 80. letech minulého století) rostoucí zájem o zneužívání této látky v české populaci. Samozřejmě, stejně jako se postupně, ale pronikavě změnila česká společnost, došlo i k významným změnám na českém drogovém trhu (od relativně uzavřených narkomanských komunit, kdy část populace produkovala drogy nejen pro sebe, ale i pro větší okruh sobě známých konzumentů, až po současný nelegální trh klasického typu, ovládaný nejrůznějšími „mafii“, kde jsou drogy pouze lukrativním obchodním artiklem). I když se všeobecně předpokládalo, že k většímu rozšíření drog v populaci a k vytvoření drogového trhu západního typu dojde až v době plné konvertibility měny, již koncem roku 1993 bylo zjevné, že otevřený drogový trh (v té době převážně s domácím pervitinem a s heroinem) se bude „obohacovat“ o další zahraniční drogy (LSD, hašiš, extázi, kokain a další). Spolu s vytvářením drogového trhu dochází i k většímu šíření drog zejména mezi mladou populací, pro niž se experimentování s drogami stalo módou, jedním z prostředků jak vyjádřit svou „svobodu“ a bohužel dokonce způsobem trávení volného času a relaxace. S postupujícími změnami v české společnosti dochází i ke snahám organizovaného zločinu expandovat na náš drogový trh. To se projevuje od roku 1994 zaváděním tzv. dumpingových cen některých „klasických“ zahraničních drog. Pro dokumentaci uchycení produkce zahraničních drog na území České republiky lze uvést jejich orientační ceny v porovnání s domácí produkcí. Jeden gram pervitinu jakožto drogy

domácí produkce bylo možno zakoupit za částku 1000–1500 Kč a drogy zahraniční produkce v mnoha případech levněji: např. hašiš 1 gram za 200–400 Kč, LSD 1 trip za 200–300 Kč a heroin 1 gram za 800–1000 Kč. Pouze kokain byl dražší, 1 gram za 1800–2000 Kč, ale byly zaznamenány i místní poklesy cen až na 1000 Kč za 1 gram.

Z uvedeného přehledu cen jednotlivých druhů drog vyplývá charakteristické snižování typické pro tzv. „dumpingové ceny“ s cílem vytvořit na území České republiky trvalé odbytiště těchto látek. Zvláště zaváděcí cena heroinu byla pro uživatele velmi nízká, a tak byl heroin přitažlivý nejen pro svoji módnost, dostupnost a „cizokrajnost“, ale především pro svoji cenu, která byla nižší než u pervitinu. Cílem bylo převést co nejvíce uživatelů z pervitinu na heroin. Lze konstatovat, že koncem 90. let se náš drogový trh plně vyrovnal trhům západním co do sortimentu, a pokud jde o ceny, ty byly nižší a v letech 1994–1995 měly dokonce klesající tendenci. Cena pervitinu se v té době udržovala na hodnotách kolem 1000 Kč za gram, i když v regionech, kde byla vysoká poptávka a akutní nedostatek, jeho cena stoupla až na 1500–2000 Kč za gram. Tyto skutečnosti se začaly odrážet nejen v rozšíření drog mezi naší populací, ale i v růstu kriminality, zejména trestné činnosti spojené s nedovolenou výrobou a obchodem s drogami. Přelom století lze charakterizovat především zmenšováním relativně uzavřené a roztržité pervitinové scény, skládající se z malých skupinek kolem jednotlivých vaříčů a jejím nahrazováním klasickou sítí organizovaného zločinu, který nejen získal větší kontrolu nad výrobou a prodejem pervitinu, ale zároveň pro něj našel odbyt na zahraničních trzích. V České republice tak vzniká velký, organizovaný pervitinový trh, který je strukturou i zákonitostmi obdobou trhu heroinového a postupně se s ním propojuje. S narůstající komercializací původně subkulturní taneční scény, která byla od počátku spojena s užíváním tzv. tanečních drog (extáze, halucinogeny), stoupá i jejich popularita. Vzrůstá také experimentování a „rekreační“, resp. příležitostná konzumace konopných látek mezi mladou populací. K většímu cenovému výkyvu dochází začátkem roku 2002, kdy byl policejními složkami zaznamenán nárůst ceny pervitinu z důvodu nedostatku výchozí suroviny efedrinu na nelegálním trhu v důsledku přerušení provozu jeho největšího výrobce v ČR, ICN a.s. Rožtoky. V souvislosti s nedostatkem efedrinu na nelegálním trhu v ČR byla zaznamenána zvýšená výroba metamfetaminu z léčiv, která efedrin v různé formě obsahují. Jednalo se zejména o lék Modafen a další volně prodejné léky s obsahem pseudoefedrinu, a to Paralen plus. Výroba metamfetaminu z těchto léčiv přetrvávala ve zvýšené míře zhruba do dubna 2002. Od té doby byl na nelegálním trhu v ČR efedrin

v relativně dostatečném množství, a proto se ceny vyrobeného pervitinu v přímém pouličním prodeji opět stabilizovaly na 1000 Kč za 1 g, tedy na 100 Kč za jednu dávku.

S rozšířením pěstování konopí docházelo na trhu s marihuanou k podstatným změnám. Snižoval se podíl marihuany rozšiřované (zejména mezi známými) zdarma a stoupal počet uživatelů, kteří ji nakupovali, přičemž docházelo k rozdílným cenovým relacím v souvislosti s její kvalitou.

V roce 2002 je podle informací policie zaznamenáván prudký nárůst počtu uživatelů syntetických drog, zejména extáze (XTC) a GHB. Extáze se vyskytuje na většině tanečně hudebních produkcí a v klubech. Její cena klesala až na rozmezí od 150 do 250 Kč v případě jednotlivého nákupu, při odběrech ve stovkovém množství byla cena kolem 80 Kč, v případech tisícových odběrů se cena za tabletu pohybovala mezi 50 až 60 Kč. Nákupní cena tablety XTC při odběru mnohatisícových množství v zahraničí (jedná se zejména o Nizozemí a Belgie) nepřesáhla v přepočtu 40 Kč. Ve stejné době došlo na našem území k masivnímu nárůstu výskytu nové syntetické drogy GHB, které se přezdívá „tekutá extáze“ nebo GABA. Mezi nové trendy v r. 2003 patřil nelegální obchod se substitučním preparátem Subutex, který je některými uživateli prodáván za vyšší cenu. Cena jedné tablety (8 mg buprenorfinu) na černém trhu se pohybuje kolem 600 Kč i výše, cena v lékárnách je cca pětinasobně nižší. V posledních letech nedošlo podle policie na drogovém trhu k výraznějším změnám. Nejdostupnější a nejrozšířenější droga je marihuana, která je užívána ve všech regionech a sociálních skupinách. Spotřeba marihuany je, ať již pro osobní potřebu, nebo za účelem zisku, z významné části kryta pěstováním konopí na našem území, ale pro ostatní drogy zůstáváme cílovou, případně tranzitní zemí. Česká republika je produkční zemí pervitinu (metamfetaminu), který je také ilegálně vyvážen do zahraničí, nejčastěji do SRN. Ceny drog zůstávají dle informací NPC stabilní, čistota zachycených drog se v posledním období snížila u heroinu, zvýšila u pervitinu, podíl tablet extáze, které obsahují MDMA jako účinnou látku, se zvyšuje. Základní drogy jsou dostupné i v menších městech a jejich dostupnost se zvyšuje. Stabilní dostupnost základních typů drog potvrzuje i poměrně stabilní úroveň jejich cen na nelegálním trhu v posledních letech. Vyskytují se regionální rozdíly a rozdíly na různých úrovních distribučního řetězce.

Jako všude jinde i česká drogová scéna se začala po roce 1989 řídit ekonomickými pravidly. Zločinecké organizace působící na území ČR zavedly dumpingové ceny a rozšířily sortiment nabízených drog na „evropskou“ úroveň. Po

ustavení České republiky v roce 1993 prošla naše drogová scéna výraznými změnami. K hlavním kriminogenním faktorům, které zde působí (např. otevření hranic, liberalizace společnosti, změny hodnotového systému, velké přesuny majetku a vlastnických vztahů v podmínkách nevyhovující legislativy) přistupují ještě specifické rizikové faktory jakými jsou relativně nízké ceny drog, rozvinutá domácí výroba pervitinu (metamfetamin), poměrně nízké tresty za nedovolenou výrobu a obchod s drogami, beztrestnost držení drogy pro vlastní potřebu (až do 31.12.1998), téměř bezrizikové praní „drogových peněz“, nedostatečná pozornost se strany rodiny, školy a pod.

Rapidní šíření drog mezi populací v devadesátých letech si vynutilo pozornost nejen sociálně zdravotní sféry, ale i represivních složek, neboť tento jev se nepromítá negativně jen ve zdravotních a vzdělanostních charakteristikách populace, ale našel si i své pevné místo v kriminálních a vězeňských statistikách. Každým rokem se jeví potřeba zvýšit počet specializovaných zdravotnických zařízení, zejména pro dětskou populaci, dále léčebně kontaktních center, poraden a různých druhů sociálních služeb pro drogově závislé. Narůstá potřeba toxikologických laboratoří i specializovaných oddělení věznic. Nedostatečný je i počet specializovaných pracovníků PČR včetně vybavení pracovišť potřebnou technikou. Pokud jde o druh drogy, je drogová scéna v ČR zásadním způsobem ovlivňována uživateli amfetaminových drog a heroinu.

4.2 Vývoj kriminality na úseku drog

Již v letech 1993-1994 začínala nabývat trestná činnost spojená s nezákonným drogovým trhem výrazných rysů. Vznik samostatné České republiky znamená důležitý mezník při hodnocení stavu a vývoje jak celkové kriminality, tak i kriminality s drogovým prvkem. Tato důležitá změna je základním kriteriem při zkoumání stavu a vývoje kriminality i pachatelů. Nepříznivé trendy drogové kriminality nacházejí svůj výraz v trestné činnosti na úseku nedovolené výroby, držení a obchodu s omamnými a psychotropními látkami i šíření toxikomanie. Narůstá rapidně nejen počet trestných činů podle §§ 187,187a (od roku 1999), 188 a 188a trestního zákona, ale i počet pachatelů. (*Bulletin NPC 3/2001.*)

Významné faktory ovlivňující nelegální mezinárodní obchod s drogami na našem území:

- strategická poloha ČR v centru Evropy, a tím i na hlavních tranzitních drogových trasách,
- vyšší propustnost a špatná kontrolovatelnost státních hranic ČR,
- rozvinutý a kvalitní chemický průmysl a zejména velice kvalitní báze ilegálních výrobců, kteří z lehce dostupných ingrediencí pro domácí výrobu pervitinu jsou schopni zásobit svou produkcí i zahraniční zájemce,
- tradičně dobrý organizační a inteligenční potenciál obyvatel ČR, který vyměnil trestnou činnost v oblasti nelegálního směnářství za perspektivnější obchod s drogami (stále více se mezi drogovými kurýry objevují i čeští občané),
- rozpad bývalého SSSR a bývalé SFRJ vedl k poměrně masivnímu proudu ekonomických a politických běženců i na území ČR. Této situace využily i profesionální zločinecké gangy, které se v ČR rychle zabydlely a působí zde jako mezičlánek velkých zločineckých organizací, nebo realizují svou nelegální aktivitu přímo na území ČR se zaměřením na české občany,
- významný podíl na mezinárodním nelegálním obchodu mají i čeští reemigranti, využívající k této činnosti svých prostředků, kontaktů i zkušeností získaných v cizině,
- ČR je stále označována za velice lukrativní stát pro „propírání“ peněz z organizovaného zločinu obecně, tedy i peněz z nelegálního obchodu s drogami (nedostatky v legislativních opatřeních upravujících pohyb financí usnadňují vytváření fungujících, ale i fiktivních zahraničních firem sloužících ke krytí jiné než povolené, případně i protizákonné činnosti),
- vzrůstající životní úroveň části populace má za následek nárůst kupní síly občanů disponujících dostatečnými finančními prostředky pro experimentování s drogami, případně pro přechod od aplikace levnějších druhů drog (marihuana, LSD) k dražším (extáze, heroin) s tím, že zejména mezi částí mládeže a podnikatelskou vrstvou je stále abúzus drog spojován

s pojmem modernosti nebo dokonce s vysokým prestižním statutem (užívání drog je dokonce vnímáno jako míra svobody jednotlivce),

- nárůst abúzu drog souvisí také se zvyšujícími se požadavky na výkonnost a úspěšnost jedince na náročnějším trhu pracovních sil (nejen v podnikatelské sféře, ale zejména s obtížemi při zaměstnávání mladistvých bez kvalifikace) a často i s řešením případného nezdaru a selhání,
- specifickým problémem se stává abúzus drog mezi dětmi a mládeží z romské populace, kteří nemalé částky získané trestnou činností (obvykle z krádeží nebo vloupání do aut) utrácejí za drogy,
- nastupující éra internetu, který již zdomácněl i u nás, umožňuje každému, aby získal návody na výrobu drog, vyměnil si kontaktní adresy, případně další toxikomanické zkušenosti. (*čtvrtletník Kriminalistika č. 4/2001*).

Do páchaní trestné činnosti se postupně zapojují i ženy, které tvoří 8-10% z celkového počtu pachatelů. Nepříznivé trendy šíření drog i kriminality souvisejí jednak s dynamikou vytváření drogového trhu (nabídky), jednak i s rostoucí poptávkou po širokém sortimentu drog, na níž se nemalou měrou podílí i několikaletý tolerantní postoj řady subjektů i představitelů sociální kontroly. Ten pak nachází výraz i v celkově tolerantním postoji společnosti jak k užívání, tak i k uživatelům drog. Docházelo tak po řadu let k podceňování nebezpečí drog pro společnost, a to jak zdravotních, tak i sociálních rizik spojených s jejich konzumací. V dlouhodobém výhledu je rovněž podceňováno riziko spojené s poklesem konkurenceschopnosti ekonomiky v důsledku šíření tohoto sociálně negativního jevu. Na páchaní drogové trestné činnosti se totiž podílejí především osoby se základním vzděláním nebo vyučením a v případě pachatelů z řad mládeže jsou to vesměs žáci učňovských nebo středních škol.

Také trestná činnost páchaná pod vlivem drog nebo v souvislosti s jejich obstaráváním není zanedbatelná. Pozornost Policie ČR je přednostně orientována k omezování nezákonného drogového trhu, zejména s prvkem organizovaného zločinu. I když více než 50% těchto trestných činů má charakter majetkové kriminality (krádeže motorových vozidel, jízdních kol, věcí z automobilů, vloupání do víkendových chat, bytů, obchodů a jiných objektů), projevuje se stoupající trend násilných a mravnostních trestných činů, k nimž patří zejména úmyslné ublížení na zdraví, loupeže, vydírání,

násilí na veřejném činiteli, znásilnění a dokonce i vraždy páchané vesměs mladými pachateli ve věkovém pásmu 19-30 let. Mezi pachateli zde rovněž převládají muži(ženy představují asi 7 -8%) vesměs z věkové kategorie 20 -30 let, se základním vzděláním. Ve většině případů (90-93%) se rovněž jedná o občany České republiky. Mezi pachateli je dosti vysoký podíl osob s kriminální minulostí (40 -45%), což je zřejmě ovlivněno i tou skutečností, že řada toxikomanů se rekrutuje z prostředí kriminální subkultury.

Uživatelé drog

Rok	1995	1996	1997	1998	1999	2000
celkový počet klientů, z	2470	3252	3132	3858	3891	4148
toho ve skupině 15-39 let	2222	2892	2836	3628	3720	3964

(podle údajů Centra drogové epidemiologie)

Tabulka - Drogová kriminalita- §§ 187, 187a, 188, 188a trest. zákona

rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
skutky celkem	261	562	1226	2156	3039	5170	7720	4458
pachatelé celkem	251	373	549	1147	1336	1355	1753	1815
pachatelé do 18 let	24	51	120	248	323	334	345	374

*(Pokles počtu skutků v roce 2000 souvisí patrně s poklesem celkové kriminality. Alarmující je však stálý nárůst počtu pachatelů .)
(podle policejních statistik)*

Vývoj situace na drogové scéně v České republice v devadesátých letech i výsledky analýz z Národní protidrogové centrály, opírající se o vyhodnocení ukončených případů i operativní informace z drogové scény v kontextu celosvětového vývoje ukazují, že i v budoucnu musíme počítat s dynamickým nárůstem počtu drogově závislých, s upevňováním propojení zločineckých skupin cizinců a s tím spojeným vytvářením nových drogových scén, zakládáním dalších laboratoří na výrobu syntetických drog včetně vzniku velkodistribučních podniků. Alarmující jsou zejména snahy zločineckých skupin o infiltraci do orgánů státní správy. (*Bulletin NPC 3/2001*).

Na základě dostupných informací a získaných statistických údajů lze konstatovat, že abúzus drog má u naší populace jednoznačně vzrůstající tendenci. Experimentování s drogou se u mladé generace stává znakem nekonformnosti a paradoxně i nezávislosti. Snižuje se věková hranice experimentujících osob. Zvyšuje se počet osob, které od experimentování přecházejí k pravidelnému užívání drog. Dochází k nárůstu počtu uživatelů heroinu, ale nejčastěji zastoupenou skupinou drog,

udávanou jako droga základní, zůstává i nadále pervitin a ostatní stimulantia, zaznamenaná u více než 46,2 % ze všech nově evidovaných uživatelů.

V návaznosti na narůstající počet uživatelů drog ukazují následující tabulky předpokládaný vzestup drogové kriminality v období 1994 - 2000.

Nedovolená výroba a držení psychotropních látek a jedů

Rok	zjištěno	meziroční rozdíl	rozdíl v %	objasněnost	tj. %	stíhaných osob	meziroční rozdíl	rozdíl v %
1994	383			370	96,61	298		
1995	999	616	160,8	993	99,40	204	- 94	- 31,5
1996	1592	593	37,2	1586	99,62	847	643	315,2
1997	2404	812	33,8	2391	99,46	932	85	10,0
1998	4157	1753	72,9	4135	99,47	1124	192	20,6
1999	6100	1943	46,7	6063	99,39	1436	312	27,8
2000	3292	2808	54,0	2891	87,20	1412	24	1,8

Šíření toxikomanie

Rok	zjištěno	meziroční rozdíl	rozdíl v %	objasněnost	tj. %	stíhaných osob	meziroční rozdíl	rozdíl v %
1994	52			50	96,15	21		
1995	132	80	153,8	130	98,48	65	44	209,5
1996	446	314	237,9	444	99,55	126	61	93,8
1997	449	3	0,7	441	98,22	131	5	4,0
1998	1077	628	139,9	1075	99,81	231	100	76,3
1999	1302	225	20,9	1298	99,69	177	- 54	- 23,4
2000	832	470	36,1	829	99,64	186	9	5,1

Z tabulek vyplývá, že zatím nejméně jsou stíhány osoby podle § 188a za šíření toxikomanie, i když, jak ukazují epidemiologické studie, jde o frekventovaný trestný čin. Na uvedené skutečnosti se podílejí nejen rafinovaná opatření potenciálních pachatelů, ale také složitost při prokazování naplnění skutkové podstaty tohoto trestného činu. (*čtvrtletník Kriminalistika č. 4/2001*).

Osoby páchající trestnou činností související se zneužíváním drog lze rozdělit do tří základních skupin:

- *První, rychle narůstající skupina zahrnuje osoby páchající přímo drogovou kriminalitu.*

Jedná se většinou o osoby, které samy drogy nezneužívají, ale podílejí se na jejich nezákonné manipulaci, tj. výrobě, distribuci či přechovávání drog pro jiného. Tyto osoby podléhají trestním sankcím podle § 187 tr. zákona. Tvrdší postih je uplatňován vůči pachatelům, kteří spáchali takový čin ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech. Menší část dealerů drogy sama užívá a zisk z prodeje investuje do obstarávání své dávky drog. Novela trestního zákona provedená zákonem č. 112/1998 Sb., umožňuje podle ustanovení § 187a postihovat osoby za neoprávněné držení drog. Rozhodující pro trestnost podle § 187a tr. zákona není pouhá hmotnost přechovávané látky, ale obsah drogy v ní. Do této skupiny pachatelů patří podle § 188 tr. zákona i ti, kteří vyrobí sobě nebo jinému opatří anebo přechovávají předmět určený k nedovolené výrobě omamné a psychotropní látky nebo jedu. Společenskou nebezpečnost rozšiřování nealkoholové toxikomanie zdůrazňuje § 188a tr. zákona. Podle tohoto paragrafu jsou sankcionováni jedinci, kteří jiného svádějí ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho ve zneužívání podporují, anebo osoby, které zneužívání takové látky jinak podněcují nebo šíří.

- *Druhou velkou skupinu tvoří toxikomani - osoby, které páchají trestnou činností, protože požívají drogy.*

V této souvislosti je nutné zdůraznit, že samotné požívání drog není v ČR trestné (vychází se ze zásady, že sebepoškozování zásadně není trestné). Skupinu těchto pachatelů tvoří osoby páchající trestnou činností pod vlivem požívání drog (tj. v době intoxikace nebo během abstinčního syndromu). Nejčastěji jde o trestné činy násilné nebo mravnostní povahy a výtržnictví (jako např. ublížení na zdraví § 221 tr. zákona, útok na veřejného činitele § 155 tr. zákona, loupež § 234 tr. zákona, znásilnění § 241 tr. zákona.). Skupinu pachatelů doplňují jedinci, kteří formou trestné činnosti - zpravidla majetkové povahy - získávají prostředky na zakoupení své drogy (tzv. opatřovací kriminalita), případně si drogu obstarávají přímo trestnou činností. Jde zejména o delikty vloupání do lékáren, falzifikace receptů a jiné podvody, ale i běžné krádeže.

- *Třetí samostatnou skupinu tvoří pachatelé, kteří využívají chorobného návyku na drogu u jiných osob a páchají trestnou činností na toxikomanech.*

Mezi tyto delikty patří především kuplířství § 204 tr. zákona, omezování osobní svobody § 231 tr. zákona, pohlavní zneužívání § 242 tr. zákona, ohrožování mravní výchovy mládeže § 217 tr. zákona a vydírání § 235 tr. zákona. (*čtvrtletník Kriminalistika č. 4/2001*).

4.3 Zapojení drogové scény do organizované kriminality

Až do konce 80. let bylo území ČR pro svou výhodnou polohu používáno převážně k tranzitu drog směřujících do západní Evropy. Nedostatek klasických drog si naši toxikomani nahrazovali zneužíváním substancí (pervitin, brown) vyráběných či upravovaných podomácku z dostupných látek.

Počátkem devadesátých let přestává naše území sloužit pro mezinárodně organizovaný zločin pouze jako překladiště a stává se perspektivním odbytištěm drog, proto část těchto látek (zejména heroinu) je určena k distribuci na domácím trhu. Přes území České republiky se otevřela nejsilnější severní větev tzv. Balkánské cesty, vedoucí z jihovýchodu (Írán, Afghánistán, Turecko) na západ, a jihoamerická cesta, která stále více využívá letiště Praha - Ruzyně jako křižovatky kokainové trasy. Jako cílová země začíná být ČR testována a používána také africkou hašišovou trasou a nizozemskou trasou LSD. Stále více k nám pronikají produkty pašované ze zemí severní Afriky, Blízkého východu a Pákistánu. K tomu se řadí import amfetaminů z Polska, LSD a extáze z Nizozemska a SRN. Česká republika je rovněž významným producentem prekurzorů. Dochází k jejich zneužití pro domácí výrobu drog domácí i k jejich nelegálním vývozům.

Prudce stoupá domácí produkce cannabisu, ale zejména nelegální výroba metamfetaminu - pervitinu, nejznámější české drogy. Pervitin přestal být doménou uzavřených komunit. U dealerů je registrován stálý růst jeho kvality i čistoty a jeho výroba i distribuce se postupně organizuje. Stal se drogou vyhledávanou i v zahraničí, zejména v SRN, Nizozemsku, Itálii, Švýcarsku a Rakousku. Je zneužíván všemi věkovými kategoriemi, především mládeží a střední generací.

Nelegální výroba a distribuce drog patří k základním aktivitám mezinárodně organizovaného zločinu, stejně jako snaha propírat peníze pocházející ze všech aktivit organizovaného zločinu, tedy i z nezákonného obchodu s drogami. Z dostupných statistik (policie, celníků a ministerstva spravedlnosti) vyplývá, že trestná činnost spojená s drogami v ČR narůstá. Podle policejních informací dochází v současnosti v mezinárodně organizovaném obchodě s nealkoholovými drogami k některým změnám:

- velký počet „záchytů“ drog na Balkánské cestě vedl k pozměnění praktik používaných drogovými kurýry. Větší zásilka se cestou rozdělí do menších

částí, které se opět dělí na konkrétní množství pro jednotlivé cílové odběratele,

- užší propojení zločineckých skupin polského a tureckého původu organizujících zásobování střední Evropy heroinem buduje jeho mezisklady spíše v Polsku a na Slovensku. Česká republika je nadále využívána jako „domovská“ země organizátorů,
- k pašování drog jsou využívány autobusy cestovních kanceláří, někdy i s českými přepravci,
- v rostoucí míře je využíváno pražské letiště, a to nejen pro tranzit, ale také pro cílový dovoz drog,
- výroba pervitinu se provádí téměř výhradně z efedrinu (pouze pro „domácí potřeby“ se vyrábí ze solutanu nebo jiných léčiv). Policie zaznamenala nástup ruskojazyčných a asijských skupin pachatelů, kteří zajišťují hlavně přísun základní suroviny - efedrinu; pod jejich vedením výroba pervitinu strmě vzrůstá.

Česká republika se stává cílovou zemí pro:

- části z větších zásilek drog pašovaných přes naše území mezinárodně organizovanými skupinami. Realizací jsou pověřováni čeští členové těchto skupin,
- méně organizované skupiny pachatelů, které se skládají převážně z českých občanů, případně jsou vedeny reemigranty,
- jednotlivé české občany, kteří jsou ochotni jednorázově propašovat do České republiky dodávku drog ze svého zahraničního zájezdu.

Trestná činnost dostala v oblasti drog jednoznačně organizovaný charakter, neboť zločinecké skupiny se projevují v různých formách a stupních složitosti a konspirativnosti. Dalším hlediskem je nacionalita či internacionálnost skupin.

V podstatě lze rozlišit:

- skupinu „výroba - distribuce - vývoz“,
- skupinu „tranzit“,
- skupinu „tranzit - distribuce“,
- skupinu „dovoz“.

Nejaktivněji se zatím na území České republiky projevují formy „výroba - distribuce - vývoz“, následuje forma „tranzit“ a v poslední řadě je to forma „tranzit - distribuce“. V oblasti drogové kriminality vzrůstá organizovanost, konspirativnost, tvrdost a brutalita. Projevují se evidentní snahy pronikání do politických a bezpečnostních struktur. Stále výrazněji se do nelegálního obchodování s drogami zapojují i čeští občané. Jednotliví čeští kurýři byli zadrženi nejen v ostatních evropských zemích, ale také v Thajsku, Indii a Latinské Americe. Podle poznatků pracovníků Národní protidrogové centrály jsou čeští občané zapojeni do nelegálního obchodu s drogami organizovaného občany bývalé Jugoslávie, ale také Bulhary, Nigerijci a Araby. Zároveň se posiluje postavení občanů ČR v hierarchii jednotlivých mezinárodních zločineckých skupin. Stávají se organizátory kurýrů z Nigérie a pro kosovské Albánce.

Nezákonný obchod s drogami je typickou trestnou činností rozšířenou v Praze a větších městech, ale droga je dnes dosažitelná prakticky bez problémů na celém území České republiky. V posledních letech byla zaznamenána distribuce tzv. „bílého“ heroinu, který vyniká vysokou čistotou, a proto může snadno dojít k úmrtí v důsledku předávkování. Zvýšil se i konzum extáze mezi příležitostnými uživateli drog.

V návaznosti na novelizaci trestního zákona (od 1. 1. 1999) umožňující postih držení drog dochází ke změně koncového článku v nelegálním obchodování s drogami. Původně převažující arabští a jugoslávští dealeri jsou nahrazováni českými občany, kteří již nepůsobí v rámci pouličního prodeje drog tak nápadně. Také vlastní organizace prodeje se mění - dealer často prodává pouze osobním klientům, které dobře zná, nebo požaduje doporučení od jemu známého bezproblémového odběratele. Dealeri hodně využívají mobilní telefony k upřesnění místa a času předání drogy. Při předávání jsou využívány různé krycí manévry - objetí, podání rukou apod. Předávání drogy a peněz se často děje za pohybu prodávajícího i kupujícího, někdy je vzdálenost od místa prvního kontaktu i několik stovek metrů.

Přizpůsobení novelizaci se projevuje i rapidním poklesem pouličního prodeje, dealeri se stahují z ulic do tzv. dealerských bytů, odkud zástupným systémem prodává drogu i několik osob (tento způsob je obvyklý zejména pro dealery romského původu). Dealeri u sebe často nosí pouze minimální množství drogy - nezřídka pouze jednu dávku. Arabští prodejci nosí drogu v ústní dutině pod jazykem a v případě nebezpečí ji mohou spolknout nebo vyplivnout. Tabulka národnostního složení cizinců zadržovaných

NPC na našem území v letech 1994-1998(*příloha č.1*). (*čtvrtletník Kriminalistika č. 4/2001*).

4.4 Distribuce drog na českém území počátkem devadesátých let

Na základě vývoje, začátkem devadesátých let, lze konstatovat, že se Česká republika stala tranzitní zemí pro drogy, a to jednak pro drogy přicházející z Ruska a obzvláště pak pro drogy původem ze zemí tzv. Zlatého trojúhelníka a Zlatého půlměsíce. Tyto drogy jsou přepravovány po tzv. Balkánské cestě, kde dochází k jejich transportu z Turecka do západoevropských zemí přes určitá území. Po této trase se přepravuje především jihozápadní asijský heroin, který se od začátku osmdesátých let stal jedním z hlavních faktorů v mezinárodním obchodě s drogami. Podle zpravodajských zpráv Interpolu tvořil jihozápadní asijský heroin v posledních letech 70-80% všech záchytů heroinu v Evropě. Vzhledem k liberalizačnímu procesu ve východní Evropě a s tím spojené ztrátě omezení pro cestování vedou nové trasy také přes Řecko, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko a Českou republiku. Tyto země se díky přepravě drog přes svá teritoria stávají více zranitelnější, vzhledem k faktu, že žádná ze zemí sloužících původně pouze k tranzitu drogy nezůstala ušetřena nárůstu užívání, obchodu a výroby.

Vytvořila se velmi významná trasa obchodu s drogami tzv. severní větev Balkánské cesty, která se odklání z Bulharska a vede přes Rumunsko, Maďarsko, Slovensko a Českou republiku do Německa a ostatních zemí západní Evropy. Narůstající zprávy o obchodování po této trase svědčí o tom, že tato trasa představuje kritický tranzitní koridor. Jasným důkazem tohoto trendu jsou záchyty heroinu, které uskutečnily například úřady ve Waidhausu a Furt im Waldu na německo-české hranici. Přes území bývalé ČSFR bylo v roce 1992 prokazatelně přepraveno nejméně 749,27 kg heroinu a v roce 1993 již 997 kg, který byl zadržen v zahraničí. V porovnání s lety předchozími to svědčí nejen o nárůstu množství přepravovaného heroinu, ale je také důkazem nové Balkánské trasy heroinu do Evropy. Oproti 123,3 kg heroinu zadrženého v ČSFR v roce 1992 se při stejném počtu záchytů podařilo v roce 1993 zadržet pouze

18,6 kg heroinu. Ze srovnávacích analýz však vyplývá, že množství heroinu přepravovaného přes ČR je mnohonásobně vyšší.

Z pěti hlavních směrů pašování drog po tzv. Balkánské cestě se České republiky týkají tyto:

- Istanbul (Turecko), Kapitan Andrejevo (Bulharsko), Bukurešť (Rumunsko), Budapešť (Maďarsko), **PRAHA (Česká republika)**, Waidhaus (SRN) západní Evropa,
- Istanbul (Turecko), Sofie (Bulharsko), Bělehrad (Jugoslávie), Budapešť (Maďarsko), **PRAHA (Česká republika)**, Furth im Wald (SRN) západní Evropa.

Nejčastější formou pašování drog po Balkánské cestě je používání nákladních automobilů, a to obzvláště kamionů označených značkou TIR, kde se předpokládá pašování značného množství drog s minimálním rizikem. Existují však i důkazy o pašování drog z jihovýchodní Asie prostřednictvím letecké přepravy, dále také za pomoci kontejnerové přepravy po moři, individuálně v osobních vozidlech a v neposlední řadě s využitím autobusové přepravy organizované cestovními kanceláři.

Jedním z podstatných míst pro pašování drog na území České republiky je mezinárodní letiště Praha - Ruzyně, které slouží nejen k pašování drog z Asie, ale také z Jižní Ameriky a Afriky. Drogoví kurýři z těchto kontinentů používají transferové lety z hlavních evropských měst do Prahy. Z Prahy potom cestují osobními automobily nebo železniční přepravou směrem do západních zemí. Vzhledem k omezeným technickým možnostem a nedostatečné legislativě se tak mezinárodní letiště Praha - Ruzyně stává velmi výhodným místem, které je možno využít pro pašování drog.

Území Čech není využíváno pouze pro tranzit, ale i pro samotný prodej drog. V držení českých občanů byly nalezeny drogy vyrobené v zahraničí, o čemž svědčí například záchyty folií LSD vyrobené pravděpodobně v Holandsku. Počátkem devadesátých let bylo již možné na černém trhu získat prakticky všechny světové drogy. Z policejních informací je zřejmé spojení mezinárodního obchodu s našimi občany, kteří jsou najímáni na výrobu, pašování, obchodování a distribuci drog. Lze předpokládat, že metody práce budou obdobné jako v západních zemích. Podle obecně přijímané hypotézy dochází k úzké závislosti mezi zlepšující se ekonomikou

a zvýšeným užíváním drog a dále k propojení organizovaného zločinu se státními strukturami. (www.policie.cz).

4.5 Zneužívané drogy v České republice a jejich cena

Nejvíce zneužívanými drogami na území České republiky počátkem devadesátých let byly kanabisové produkty, LSD, pervitin.

Kokain, ecstasy a heroin jsou méně zneužívanými drogami. Ojediněle dochází i ke zneužívání cracku.

Ceny drog dosažitelných v České republice uvádí následující tabulka

Marihuana tabák	1 cigareta	10 Kč
Marihuana čistá	1 cigareta	30 Kč
Hašiš "zlatý Afgánec"	1 g	500-600 Kč
Hašiš "černý Marokánec"	1 g	450 Kč
Pervitin	1 g	1000-1500 Kč
Brown	0,2 ml	250 Kč
Kokain	1 g	2000 Kč
Heroin	1 g	1800 Kč
LSD	1 trip	250-500 Kč
Ecstasy	1 tableta	400-600 Kč

Heroin vyskytující se na českém trhu pochází z jihovýchodní Asie a je do naší země vypravován z Turecka. Česká republika slouží v případě heroínu jako země tranzitní, výhodná svou polohou na tzv. severní větvi Balkánské trasy. Na jeho přepravě se podílejí převážnou měrou kamiony TIR. Cílovými zeměmi jsou státy západní Evropy a severské země. Z tranzitovaného množství heroínu zůstává na území České republiky pouze nepatrná část. O heroin nebyl počátkem devadesátých let na českém trhu velký zájem, patrně vzhledem k jeho značné ceně, která byla pro většinu občanů nepřístupná. Podle informací ze zdravotnických zařízení konsumentů heroínu přibývá a rekrutují se z řad podnikatelů a věkově spíše střední generace. Ke konzumaci dochází převážně při soukromých večírcích a v privátních zařízeních. Oblastí největší koncentrace je Praha, severní Morava a Čechy, jižní Čechy.

Kokain je do České republiky dopravován velice rozmanitými způsoby. Početně nejrozšířenější je jeho doprava v malých zásilkách letecky pomocí kurýrů, kteří jej ukrývají ve svých zavazadlech a tělních dutinách. Výchozí země jsou státy Jižní Ameriky především Kolumbie, Peru a Bolívie. Jako kurýři jsou využíváni většinou občané těchto států. Vedle České republiky jsou jako další tranzitní země využívány hlavně Holandsko (trasa: Jižní Amerika - letiště Shiphool v Amsterdamu - letiště Praha - Ruzyně), Rusko, Polsko a některé Africké státy. Do Polska je kokain přepravován též po moři pomocí kontejnerů a dále nákladními automobily do České republiky, kde je příjemcem fiktivní české firma. Zásilka je na území České republiky rozdělena do množství čítajících maximálně desítky kilogramů drogy a poté přepravována přes hranice do země jižní, severní a západní Evropy. Kokain je konzumován spíše příslušníky střední generace prakticky ve všech velkých městských aglomeracích: krajská města a dále Zlín, Olomouc, Karlovy Vary, Cheb a Teplice. Rozšířen je v hernách, luxusnějších klubech, erotických salonech a v kasinech.

Kanabisové produkty - Marihuana pochází hlavně z domácích zdrojů a dále z jihovýchodní Asie a některých oblastí bývalého Sovětského svazu. V České republice se nejvíce pěstuje na severní a jižní Moravě, v některých oblastech severních, jižních a východních Čech a v Praze. Kvalita této marihuany je dobrá. Hašiš a další kanabisové produkty pocházejí hlavně z arabských zemí. Český trh s těmito drogami ovládají Marokánci. Ke zneužívání dochází mezi všemi věkovými kategoriemi, oblíbena je zvláště mezi mládeží. K užívání i k nákupu drogy dochází v rockových a mládežnických klubech, v některých restauracích a na ulici. V současné době se stala velmi populární myšlenka legalizace marihuany.

LSD se na trhu vyskytuje převážně ve formě tripů, které se k nám dovážejí z Holandska a Polska. Nově se objevila též ve formě granulí - s tvarem válečků modrozelené barvy. Průměr válečku 2,5 mm, výška válečku 1 mm, hmotnost 6,5 mg. Droga v poslední době velice populární, prodává se a konzumuje prakticky ve všech větších aglomeracích, v rockových a mládežnických klubech, v restauracích a na ulici. Populární jsou též House party.

Pervitin je domácí drogou, dříve vyráběnou pouze v domácích podmínkách v tzv. "výrobnách" a to pouze pro potřeby výrobců-uživatelů a pro potřeby úzké a uzavřené komunity konzumentů Pervitinu. Nízké náklady na jeho výrobu, snadná dostupnost používaného laboratorního skla a chemikálií, jednoduché chemické postupy a celkem dostupné výchozí látky, to vše vedlo k rozšíření výroby Pervitinu nejen pro

účely vlastní konsumace, ale i pro obchodní účely. Pervitin se proto v současné době vyrábí v laboratořích podstatně lépe vybavených. O kvalitní pervitin je zájem především v Itálii, SRN, Holandsku, Švýcarsku a Rakousku. Dochází k exportu jak finálního produktu, tak i českých výrobců, tzn. že naši výrobci pracují v zahraničí. Počet zajištěných a zlikvidovaných laboratoří neustále stoupá.

Užívání Pervitinu je nejvíce rozšířeno v oblastech Prahy a jejího okolí, Mostecka, Teplicka, Ostravska, Táborska, v oblasti Českých Budějovic a Hradce Králové. Ke konzumaci dochází v rockových a mládežnických klubech, hernách, v erotických salonech a v některých vybraných restauracích. Pervitin je zneužíván mezi všemi věkovými kategoriemi, především však mládeží a střední generací. V poslední době jako populární forma užívání pervitinu je šňupání této drogy především mezi mládeží. (*výroční zpráva NPC*).

Distribuce drog na území České republiky s propojením na mezinárodní narkomafii se liší podle druhů jednotlivých drog. Marihuana se získává buď nákupem v zahraničí českými občany, pěstováním na našem území či odkoupením od cizinců na území republiky. Distribuce je nárazová. Distribuce Hašiše je organizovaná arabskými státními příslušníky. LSD je dováženo ze severovýchodních zemí českými a tamními občany. Prodej je prováděn přes dealery. Pervitin se dostává ke spotřebiteli buď přímo nebo přes další mezičlánky (dealer, distributor), kdy se již jedná o organizovanou distribuci. Kokain je dopravován pomocí kurýrů a zásilek, dealeři tvoří skupiny jugoslávského, ruského a ukrajinského původu. Do distribuce jsou zapojeni rovněž čeští občané.

Distributory jsou jednak osoby závislé na drogách dostávající odměnu v "naturálních" a jednak osoby snažící se z obchodu s drogami maximálně profitovat jako členové mezinárodních zločineckých skupin, tzv. podnikatelé, pasáci a bývalí veksláci. Z napojení na mezinárodní a organizovaný zločin byly zjištěny četné kontakty na jugoslávský, ruský a ukrajinský organizovaný zločin a na další skupiny organizovaného zločinu (Itálie, Jižní Amerika...).

V roce 1993 byly na území ČR distribuovány všechny známé druhy drog v následujícím poměrném zastoupením.

Druh drogy	Původ	% zastoupení, kvalitativní poměr vzhledem k jiným drogám	Vývoj oproti minulému roku	Prognóza
Pervitin	ČR, domácí laboratoře	Největší zastoupení	Nárůst	Nárůst
Braun (hydrocodon)	ČR, domácí laboratoře	Velmi malé	Pokles	Pokles

Heroin	Jihovýchodní Asie, zejména Turecko	Stále vzrůstající procentuální poměr výskytu a uživatelů	Nárůst	Nárůst
Kokain	Jižní Amerika	Stále vzrůstající procentuální poměr výskytu a uživatelů, větší než u heroinu	Nárůst	Nárůst
Hašiš	Afrika, arabské země (Egypt, Lybie, Tunis) Asie, Afghánistán	Velice rozšířen	Masivní zastoupení	Stále vzrůstající vývoj
LSD	Zejména Holandsko	Velice rozšířeno	Nárůst	Nárůst
Marihuana	Jihovýchodní Asie, země býv. SSSR, domácí zdroje	Velice rozšířeno	Nárůst	Nárůst
Crack	USA + VB	Pouze ojedinělé výskyty		
MDMA, extazy	Itálie	Pouze ojedinělé výskyty		

(zdroj výroční zpráva NPC o vývoji drog za rok 1993)

4.6 Drogová exploze

V první polovině devadesátých let dochází v České republice z hlediska vývoje drogové scény, z hlediska zapojení občanů ČR do mezinárodního nelegálního obchodu s omamnými a psychotropními látkami, z hlediska využívání České republiky k tranzitu drogových zásilek charakteristický k nárůstu fakticky všech problémových ukazatelů. Naplňuje se tak prognóza předpovídající nárůst problémových uživatelů, nárůst počtu osob realizovaných za drogovou kriminalitu, nárůst počtu občanů ČR trestně stíhavých za drogové delikty v zahraničí apod. Tato situace, ale současně i trend do dalších let, kdy lze předpokládat ještě větší problémy v této oblasti, je empiricky doložitelná. Změny v náhledech na užívání drog jsou velmi dynamické, zejména mezi generací dospívajících dětí.

Co se týče porovnání skladby zneužívaných drog, nárůstu konzumentů, způsobu pouliční distribuce došlo k mírnému vzestupu. Ke značným změnám však došlo ve způsobu dopravy omamných a psychotropních látek na území ČR, kde jsou nejmarkantnější změny taktiky u ilegální dopravy bílého heroinu a kokainu; u zdrojů efedrinu k výrobě pervitinu. Na scéně mezinárodního drogového obchodu se

nejvýrazněji změnilo postavení ČR v tom, že se stala centrem organizátorů mezinárodního obchodu, zejména s heroinem a kanabisovými produkty, kdy organizátoři vůbec nepřicházejí do styku se zásilkou, v České republice, neboť najímají kurýry nebo firmy, které zajišťují přepravu zásilek. Usvědčení těchto osob není možné bez těsné mezinárodní spolupráce policejních složek. ČR se začátkem devadesátých let stala centrem působení zejména kosovských Albánců a Nigerijců a postupně se stala základnou pro organizátory obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Příčinami v tuto dobu je nutné vidět v:

- geografickém postavení ČR;
- prohlubujícím se tržním hospodářstvím;
- nedostatečných legislativních opatření upravujících pohyb financí;
- nedostatečných legislativy ČR upravujících pohyb, pobyt a obchodní aktivity cizích státních příslušníků;
- nízké tresty za drogové delikty v porovnání se zeměmi EU. (*Svět drog v Čechách str. 138-139*)

Aktivity zločineckých skupin v této oblasti organizované kriminality směřující k probíhajícím proměnám České republiky se mění z čistě tranzitní na převážně tranzitní s poměrně velkým podílem domácí spotřeby omamných a psychotropních látek. Tuto skutečnost umožňují počátkem devadesátých následující příznivé okolnosti:

- nedostatečné požadavky na uznání legálního pobytu na území ČR;
- jednoduchost zakládání krycích firem a prakticky bezrizikové praní drogových peněz; relativně nízké náklady na provozování krycích firem, nízké životní náklady (s ohledem na jejich zisky),
- nízké tresty ukládané v ČR za drogové delikty,
- ochota občanů ČR zapojit se do obchodu s OPL za nízké odměny,
- neexistence trhu OPL v minulých letech atd.

Při celkovém hodnocení způsobu obživy těchto osob, které jsou trvale usazeny na území ČR, je opakovaně zjišťováno a potvrzováno, že tyto vykazují čilé obchodní aktivity. Drtivá většina jsou podnikatelé, majitelé různých firem a společností, kde ale hlavní podnikatelské aktivity se zaměřují na nic neříkající „nákup zboží za účelem jeho dalšího prodeje“. Ve skutečnosti se však jedná o pouze formální podnikání. Není se

čemu divit, neboť prokázání způsobu obživy je jednou z podmínek povolení pobytu na území ČR a tak není nic jednoduššího, než si obstarat živnostenský list, který u nás v devadesátých letech dostal od úřadů snad každý cizinec, bez hlubšího prověřování nebo snad dokonce jazykových zkoušek. Takovými podnikatelé málokdy odváděli daně do státní pokladny a jejich finanční zisky byly bezesporu obrovské, plynoucí do jejich kapes samozřejmě z nelegálních aktivit.

4.7 Tranzitní trasy nelegální dovozu drog do České republiky

Česká republika je zařazována mezi tranzitní státy a označována jako jedna z evropských křižovatek nedovoleného mezinárodního obchodu s drogami. Snaha mezinárodních zločineckých skupin zabývajících se nelegálním dovozem a prodejem drog je proměnit Českou republiku jako cílové a perspektivní odbytiště drog pocházejících z mezinárodního obchodu.

V důsledku společenských změn, které zasáhly mnohé státy bývalého východního bloku, dochází k celkovému společenskému uvolnění, otevření hranic, odstranění nejzávažnějších překážek volného pohybu osob, zboží a kapitálu a z toho plynoucí omezené množství kontroly. Vleklá krize v bývalé Jugoslávii, snížení kvót pro kamiony a zvýšení poplatků za průjezdy v Itálii, patří mezi hlavní příčiny, které vedly k odklonění tradiční trasy pro pašování heroinu z jihozápadní Asie a vytvoření severní větve Balkánské cesty, která vede z Turecka přes Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Slovenskou republiku a Českou republiku dále do zemí západní Evropy. (*Svět drog v Čechách, str. 146*).

Existují tři hlavní oblasti produkce drog. Jedná se o tzv. „*Balkánskou cestu*“, a „*Zlatý trojúhelník*“ v horských oblastech pevninské jihovýchodní Asie a latinskoamerické „*kokainové státy*“ (*příloha č. 2,3,4*).

Balkánská cesta je tvořena „*Zlatý pŕlměsíc*“ - výchozími zeměmi z nichž se drogy dostávají do Evropy jsou Írán, Afghánistán, Pákistán a Indie. Írán byl již v 70. letech centrem výroby heroinu a zásobování balkánské cesty. Na černém trhu zde každoročně mizelo 200-300 tun surového opia. Po revoluci v roce 1979 se však stát zřekl oficiálního obchodu s drogami a íránská vláda odstartovala rozsáhlou a tvrdou protidrogovou kampaň. Byly zredukované osetní plochy máku na tradičních

pěstitelských lokalitách na státem kontrolovaných 15.000 ha. Afghánistán silně poznamenala občanská válka v letech 1980-1989, což mělo dopad i na hospodářství země. Země se věnovala produkci opia, jednak proto, že pěstování máku je již tradičním zvykem, celé generace ho využívaly a využívají k medicínským účelům, jednak proto, že produkce opia představuje ideální peněžní příjem v hotovosti pro zemědělsky založenou zemi. Produkce opia zde nejen trvá, ale výrazně se zvyšuje i v době míru. Odhady OSN z roku 1996 hovořily o 2.250 tun za rok. Toto množství zajišťuje Afghánistánu přední místo ve světě.

Pákistán neprodukuje více než 150-200 tun opia ročně, ovšem na jeho území jsou zpracovávány 2/3 afghánské produkce. Více než 50% opia a morfinu užívaného při zpracování na heroin konzumovaný v Evropě je produkováno nebo přepravováno právě přes tuto oblast. (*Svět drog v Čechách, str. 148*)

„*Turecká křižovatka*“ - začala být pro tranzit drog aktuální ve druhé polovině 80 let, vede přes Turecko a Libanon.

Turecko se stalo pro svoji geografickou polohu přirozeným mostem pro pašování drog z jihozápadní Asie do Evropy (procházejí zde tradiční pozemní cesty ze Středního a Blízkého východu na Západ). Hlavní město Istanbul je hlavním střediskem překládky heroinu určeného pro evropské trhy. Turecká narkomafie kontroluje pohyb drog prakticky ve všech evropských zemích. Drogovým byznysem se nezaobírají výhradně Turci, ale i etničtí Kurdové.

Libanon - i zde občanská válka zajistila dominantní postavení hlavního producenta a vývozce kanabisové pryskyřice a surového opia v oblasti Blízkého východu. Libanon začal pronásledovat nelegální pěstování drog až po roce 1992. (*Svět drog v Čechách, str. 153*).

„*Nebezpečný Balkán*“ - je tvořena jihoevropskými zeměmi (Albánie, Bulharsko, Rumunsko, Chorvatsko, Slovinsko, Bosna-Hercegovina, Makedonie a Srbsko). Putuje zde heroin z Blízkého a Středního východu na západoevropské trhy.

Albánie vstoupila do drogového byznysu v první polovině 90.let. Pro Albánce je typické vytvářet zločinecká seskupení na základě tradičních klanů- tzv. fares, (skupinu často tvoří blízcí příbuzní). Zásilky drog pocházejí nejčastěji z Prištiny (Kosovo), Skopje (Makedonie) a Skadaru (Albánie). Dvě pohraniční města Vratnica (Makedonie) a Biastica (Kosovo) se stala významnými středisky albánských pašeráckých klanů.

Bulharsko-se díky své geografické poloze na balkánské cestě stalo místem častých tranzitů drog, současně roste i jejich domácí produkce. Obchod probíhá zejména v pohraničních oblastech Řecka, Bulharska a Makedonie.

Rumunsko-je jedna z nejvýznamnějších křižovatek a překladišť drog na celém světě. Do přístavu Constanta putují zásilky hašiše z jihozápadní Asie a odtud pokračují do Afriky, námořními a leteckými cestami sem směřuje jihoamerický kokain, ten putuje dále na Západ. Na území Rumunska rovněž fungují laboratoře na přeměnu opia v heroin.

Bosna a Hercegovina-zde existují dvě překupnické sítě (muslimská a chorvatská). Muslimská dodává marihuanu do Mostaru, Sarajeva, Zenice, Tuzly. V rámci chorvatské sítě je nejaktivnější skupina v Mostaru, odnože operují v Záhřebu a v Severní Americe. Drogové mafie jsou propojeny s nejvyššími vládnoucími kruhy zemí bývalé Jugoslávie a operují, jako většina, pod rouškou legálního podnikání. Jejich profesionalista je srovnatelná s úrovní tajných služeb.

Srbsko-zatížené rozpadem federace a válkou je poznamenáno drogovým boomem. Převládá a zvyšuje se produkce kanabisu a máku. Rozhodující část obchodu s drogami drží v rukou tři státní organizace: SID (informační a dokumentační služba ministerstva zahraničí), SDB (tajná policie ministerstva vnitra) a KOS (kontrašpionáž ministerstva obrany). (*Svět drog v Čechách, str. 156*).

„Zlatý trojúhelník“ - jedná o geograficky značně členitou oblast, zahrnující Šanskou vysočinu na severovýchodě Barmy, pohoří severního Thajska a náhorní planiny Laosu. Obyvatelstvo tvoří příslušníci mnoha etnik, pro řadu z nich je zdroj příjmů jen pěstování odrůdy máku obsahující opiové alkaloidy. V posledních letech zde stoupá i produkce kanabisu. Ročně se v oblasti Zlatého trojúhelníku sklídí ze 195.000 ha osetých ploch zhruba 2.500 až 3.000 tun opia. Podle odhadů expertů pochází z barmského sektu 50 až 60% exportovaných opiátů, oblast Laosu vyprodukuje 100 až 200 tun opia ročně, Thajsko 15 až 40 tun opia ročně, současně ve stále větší míře tato země plní spíše úlohu tranzitní v rámci Zlatého trojúhelníku.

Drogy ze Zlatého trojúhelníku putují z centrálních producentských oblastí pozemními, námořními nebo i leteckými cestami do ostatních částí světa. Přecházejí přitom přes tranzitní země - jde především o Čínu, Vietnam, Kambodžu, Malajsii, Hongkong, indické státy Manipúr a Nagaland. Ve vztahu k Evropě prudce roste i úloha zemí bývalého Sovětského svazu a také některých afrických států. (*Svět drog v Čechách, str. 165, 170*).

„Kokainová cesta“ - hlavní producentkou zemí je Peru, Bolívie a Kolumbie z nichž největším je Peru. Zde je koka pěstována legálně (v zemi je registrováno 18.000 ha zemědělských ploch a nelegálně, především na severu země. Druhým největším producentem koky je Bolívie (v roce 1988 zde bylo uzákoněno regulované pěstování koky na rozloze 12.000 ha pro tradiční domácí spotřebu, zbytek - 75% produkce je nelegální). V Kolumbii je koka pěstována pouze nezákonně, pro pěstování se zde využívá cca 37.000 ha půdy (z této rozlohy dokáží úřady ročně „vyplenit“ asi 1.000 ha, což je méně než 4% výše uvedené plochy. V řetězci kokainové cesty Kolumbie zastává úlohu především zpracovatelskou a transportní (koková pasta, dovážená většinou z Peru a Bolívie, je zde přeměňována na kokain a ilegálně odesílána do USA a Evropy). Specialisté z USA odhadují, že kolumbijské kartely v současné době vydávají více než 100 milionů dolarů ročně na úplatky pro kolumbijské úředníky a mají své spolupracovníky na všech rovinách řízení země. Tím se tato země stala názorným příkladem státu, kde obchod s drogami a na něj navazující organizovaný zločin pronikl hluboko do hospodářské struktury a systému řízení státu. S obdobnými, většími či menšími paralelami se dnes setkáváme v řadě zemí světa. Tomuto nebezpečí se nemůže vyhnout ani transformující se česká ekonomika a společnost. (*Svět drog v Čechách, str. 184,185*).

4.8 Státy s největší produkcí drog

Největším výrobcem a producentem opiátů je stále Afghánistán (2.250-2.500 tun) surového opia rafinovaného na 110-120 tun heroínu ročně. Z Afghánistánu pochází 70-80% heroínu spotřebovaného v Evropě. V roce 1997 to bylo přesně 2.804 tun opiátů. (*Svět drog v Čechách, str. 146*).

Země v oblasti tzv. Zlatého trojúhelníku stále patří k významným producentům drog na světě. V Barmě se vyrábí druhé největší množství opia na světě a v posledních letech zde prudce narůstá i produkce metamfetaminu. Laos zůstává třetím největším světovým výrobcem opia za Afghánistánem a Barmou. V roce 2000 zůstává Barma druhým největším výrobcem opia a heroínu na světě za Afghánistánem. Produkce barmského opia se v roce 1989 zdvojnásobila a zůstala vysoká i na počátku 90. let. Od roku 1996 výroba opia a heroínu v zemi trvale klesá až na polovinu roční produkce z počátku 90. let. Tato skutečnost je zapříčiněna barmskou vládou, která se snaží snížit

pěstování máku k výrobě opia a vlivem nepříznivých povětrnostních podmínek ve velké části Barmy, kde se mák pěstuje. Barma produkuje asi 80 % opia v jihovýchodní Asii a 20 % světové produkce. Většina opia se vyrobí v barmském státě Shan, zejména v oblastech, které mají pod kontrolou vzbouřenecké skupiny.

Vláda sjednala smlouvy o příměří s většinou vzbouřeneckých skupin, nabídla jim omezenou autonomii a rozvojovou pomoc výměnou za mír. Mnoho smluv o příměří výslovně dovoluje vzbouřencům jejich zapojení do výroby a obchodu s narkotiky.

Skupiny vzbouřenců, které vyjednaly s vládou smlouvy o příměří se zapojily intenzivně do obchodu s heroinem, výroby a obchodu se syntetickými drogami. Zůstaly mimo kontrolu vlády, neboť podle smlouvy o příměří nemohou vládní vojska vstupovat do oblasti bez povolení. Pod nátlakem vlády některé skupiny ve státě Shan vyhlásily záměr založit během roku 2001 bezopiová pásma na území, které tyto skupiny kontrolují. Dlouhá tradice v pěstování opia ve státě Shan, nedostatek jiných alternativ pro některé zemědělce a rentabilita pěstování opia rozšiřuje rozlohu jeho pěstování. Proto bude snížení osevní plochy máku a zákaz výroby opia znamenat značné úsilí, zákonné úpravy a odpovídající rozvojové programy pěstování náhradních plodin(*příloha č.5*).

Nejvíce barmského heroinu je vyráběno v malých mobilních laboratořích umístěných blízko hranic s Čínou a Thajskem ve státě Shan, v oblasti řízené bývalými vzbouřeneckými skupinami. Vzrůstající množství metamfetaminu je vyráběno ve společných laboratořích s heroinem v regionu Wa a ve státě Shan. Heroin a metamfetamín vyrobený barmskými bývalými vzbouřeneckými skupinami je převážen dál přes dostupnou čínsko – thajskou hranici a v menším množství přes indické, bangladéšské a laoské hranice nebo přes přístav Rangoon, kde se drogy na lodích propašují do dalších zemí regionu. Ačkoliv zůstává Thajsko důležitou cestou pro barmský heroin z jihovýchodní Asie, zvýšil se v posledních letech význam pašování přes Čínu. I nadále se heroin dopravuje přes centrální Barmu z Lashio přes Mandalay do Rangoonu či jiného mořského přístavu. Pašerácké cesty vedoucí přes státy Kachin, Chin a Sagaing (v severní Barmě) do Indie fungují jako vedlejší cesty. Čína a Indie jsou hlavní zdroje acetanhydridu, základní chemické látky pro výrobu heroinu a efedrinu, základní látky pro výrobu metamfetaminu. (*Bulletin NPC 3/2001*).

Laos zůstává třetím největším světovým výrobcem opia za Afghánistánem a Barmou, ačkoliv se zde vyrábí již daleko méně opia. Protože je opium v Laosu pěstováno malými farmáři bez možnosti přístupu k umělým hnojivům, zavlažování

a jiným zemědělským vymoženostem, výnosy jsou obvykle až o polovinu menší než u jejich blízkých sousedů v Barmě. Opium se pěstuje v deseti severních provinciích jako zdroj peněz či na výměnu nebo jako tradiční lék. Extrémní odloučení oblastí, kde se opium pěstuje a nedostatek jiných hospodářských alternativ znamená, že úroda opia je důležitá pro existenci místních farmářů. V říjnu 2000 vláda Laosu navrhla plán ukončení pěstování máku k výrobě opia do roku 2008 a zastavení produkce ostatních drog v zemi do roku 2015. V roce 1999 začal být realizován projekt kontroly úrody v Phongsali, jedné z provinciích Laosu, kde se nejvíce pěstuje mák na výrobu opia a kde začala výstavba 72 km silnic, které spojí vzdálené vesnice pěstující mák na výrobu opia. Nový úřad pro potírání drog byl otevřen v provincii Champasak a Houapanh, kde již projekt kontroly úrody byl úspěšně realizován(*příloha č.6*).

Thajsko již delší dobu nepatří k největším zdrojům opiátů pro světové trhy. Sklizeň máku na výrobu opia odpovídá méně než 1 % úrody v regionu. Mák na výrobu opia se pěstuje v severních příhraničních oblastech Thajska. Opium má v zemi dlouhou tradici. Vesničané využívali opia jako léku a zdroje peněz k zajištění životních potřeb. Vláda se snaží pěstování opia snížit zlepšením rozvoje příslušných oblastí, výstavbou infrastruktury a podporou zemědělců, kteří přijmou program pěstování alternativních plodin. Tento program se soustředil na zlepšení lékařské péče a nabídku tržních plodin jako náhrady za opium. Po patnácti letech se mohla některá horská kmenová společenství postarat již sama o sebe, bez opia. Thajsko má jeden z nejúčinnějších programů kontroly úrody narkotik na světě a jeho výsledkem je, že v Thajsku již nejsou rafinérie na heroin. V Thajsku se také na severovýchodě země pěstuje marihuana, ačkoliv množství vypěstované drogy bylo zredukováno za pomoci zákonných opatření uplatňovaných v posledních letech. Podle některých údajů Thajsko vyprodukovalo v roce 1999 107,28 tun marihuany(*příloha č.7*). (*Bulletin NPC 3/2001*).

Produkce opia se rovněž rozvinula také v Latinské Americe, především v Kolumbii a Peru. V polovině devadesátých let vzrostla produkce na 4.000 až 5.000 tun.

Roste i výroba latinskoamerického kokainu - rozloha polí, na nichž se pěstuje koka se nemění v Bolívii v roce 1997 vypěstovala 93.000 tun z 34.000 hektarů, zatímco v Peru se pravděpodobně zvýšila v roce 1997 vyprodukovalo 118.000 tun koky z 69.000 hektarů a v Kolumbii se v roce 1997 vyprodukovalo 91.000 tun na rozloze polí cca 76.000 hektarů.

Výroba hašiše se udržuje na velmi vysoké úrovni 3 - 4 tisíce tun, hlavně v Afghánistánu, Pákistánu a Maroku. Produkce marihuany se šíří po celé Africe (*Svět drog v Čechách, str. 146*)

4.9 Pašování a přeprava drog, metody jejich ukrývání

Přeprava kokainu je prováděna přes mezinárodní letiště Praha-Ruzyně a to prostřednictvím kurýrů z jihoamerických a evropských zemí nebo v zásilkách ukrytých v legálním nákladu. Obvyklou trasou je letecká linka Caracas-Amsterdam-Praha nebo Bogotá-Frankfurt-Praha. Dalším způsobem je přeprava pozemní cestou z polských přístavů, kam byl kokain přepraven po moři v kontejnerech z Jižní Ameriky. Zásilky kokainu jsou organizovány zpravidla jihoamerickými kartely ve spolupráci s českými reemigranty.

Kanabisové produkty jsou pašovány ze Severní Afriky, jihozápadní Asie a Blízkého východu prostřednictvím zpravidla arabských skupin. (*Organizovaná kriminalita, str. 58,59*).

Ačkoli techniky pašování jsou prakticky nekonečné, běžně se užívá použití profesionálně vyrobených zavazadel s falešnými stěnami a dnem; polknutí do těla; úkryty v dutých podpatcích nebo podrážkách bot; připevnění na nošeném obleku nebo připevnění k tělu; uvnitř domácích potřeb nebo potravin převážených v zavazadle apod.

Hlavní podíl na obchodu s heroinem mají občané Turecka a bývalé Jugoslávie, kteří používají k transportu především kamiony mezinárodní silniční přepravy, jejichž podíl na dopravě zboží mnohonásobně vzrostl, čímž se snížilo i riziko odhalení. Až v roce 1994 byl zaznamenán první případ letecké přepravy heroinu z Turecka. Docházelo rovněž k případům tranzitu heroinu z jihovýchodní Asie. Česká republika získala statut spotřebitelské země heroinu, neboť od roku 1993 dochází k hrozivému nárůstu užívání heroinu, což bylo zapříčiněno zvýšeným úsilím policie při potírání výroby domácích drog, zejména pervitinu a dumpingovým cenám v roce 1994 v České republice. (*Organizovaná kriminalita, str. 57*).

Evropa se stala jedním z největších a nejstabilnějších trhů heroinu z jihozápadní Asie, kokain z Jižní Ameriky a konopí z Afriky a Asie. V oblasti jihovýchodní Evropy se obchod s drogami aktuálně zvyšuje a jednotlivé balkánské země jsou využívány

obchodníky s drogami jako tranzitní země či překladiště při přepravě drog do zemí zejména západní Evropy. (*Bulletin NPC č. 4/2002*).

HEROIN - Hlavními balkánskými trasami pro pašování heroinu jsou:

- jižní trasa Turecko - Bulharsko - Řecko - Makedonie - Albánie - Itálie;
- hlavní trasa Turecko - Bulharsko - Jugoslávie – Chorvatsko / Maďarsko - Rakousko - Německo, kde se dopravuje 60 % heroinu určeného pro západní Evropu;
- severní trasa Turecko - Bulharsko - Rumunsko - Maďarsko - Slovensko - Česká republika - Německo.
- v poslední době je stále používanější pro obchod s drogami trasa Turecko - Bulharsko - Makedonie - Albánie –Řecko.

Po roce 2000 se struktura balkánských tras poněkud pozměnila. Podél tras byly zřízeny nové sklady, odkud jsou přepravována menší množství drog auty směrem do západní Evropy. Záměrně jsou vypravovány malé dodávky pro případ nalezení a zadržení drog pohraničními kontrolami.

Do sítě obchodu s drogami jsou zapojeni zejména Kurdové a Albánci. Albánská mafie rozvinula své kontakty s kavkazskými výrobci heroinu a opia. Výnosy máku v Afghánistánu pokryly v roce 2001 50% globální spotřeby heroinu tj. více než 90% evropské spotřeby. Pro přepravu heroinu využíval Tálibán také balkánskou trasu:

- Afghánistán - Írán - Irák - Turecko -Bulharsko - Rumunsko - Jugoslávie - Maďarsko - Česká republika - Rakousko - Německo.

Tálibán také uskladnil velkou část výroby heroinu z úrody máku v roce 2000 za účelem pozdějšího prodeje drogy. Tyto zásoby byly rozděleny na malá množství a poslány za pomoci balkánské sítě drogových obchodníků do zemí ve východní Evropě k uskladnění. Tyto malé dodávky budou přepraveny dál do oblasti spotřeby v západní Evropě v případech výpadku dodávek apod.

Balkánská trasa, užívaná k dopravě heroinu z jihozápadní Asie do Evropy je stále více nahrazována také severní trasou z Afghánistánu - přes bývalé sovětské republiky ve střední Asii (Kazachstán, Kyrgyzstán, Tádžikistán, Turkmenistán a Uzbekistán) a Rusko. (*Bulletin NPC č. 4/2002*).

KOKAIN - Tato droga je stále více dopravována v různých částech Evropy po tradičních trasách pro opiátové drogy. Byla zaznamenávána expanze zájmu a činnosti kolumbijského Cali Cartelu na drogovém trhu v Evropě, zvláště v Albánii a Itálii.

Albánská mafie prostřednictvím nových společenství kosovských Albánců, kteří se usadili v USA (zejména na Floridě), navázala spolupráci s jihoamerickými drogovými kartely. Kokain je pašován letadlem ze Spojených států a Jižní Ameriky, přepraven přes Albánii směrem do západní Evropy. Albánie se tak stala centrem pro uskladnění kokainu z Kolumbie a hlavní distribuční stanicí pro Itálii a další státy v západní Evropě.

SYNTETICKÉ DROGY - Obchod s těmito drogami je v Evropě směřován směrem ze západu na východ. Nejdůležitější trasa vychází z Nizozemska, přes Českou republiku, Polsko, Maďarsko směrem k Ukrajině, Rusku, Lotyšsku, Bělorusku. Jedna část této trasy se větví také do Rumunska, Moldavska a Bulharska.

Přes oblast jihovýchodní Evropy jsou přepravovány i chemické prekurzory pro výrobu syntetických drog. Fenylaceton (1-fenyl-2-propanon) a efedrin používaný ve výrobě amfetaminů byly transportovány i na trasách: Turecko - Bulharsko - Rumunsko - Maďarsko (fenylaceton) a Turecko - Makedonie - Jugoslávie - Maďarsko (efedrin). (*Bulletin NPC č. 4/2002*)

ALBÁNIE - Skupiny organizovaného zločinu využívají Albánii (vzhledem k její zeměpisné poloze na Balkánu) jako tranzitní zemi pro drogy (heroin, kokain, a marihuana) určené pro drogový trh v zemích západní Evropy. Konzumace drog v Albánii narůstá, ale zůstává v malém měřítku ve srovnání se západní Evropou.

S výjimkou konopí Albánie neprodukuje žádné drogy. Konopí vypěstované v Albánii je určeno pro prodej v Belgii, Francii, Německu, Řecku a Itálii. Albánská policie v roce 2001 zničila více než 281 000 rostlin marihuany ve 129 lokalitách v Albánii.

BOSNA A HERCEGOVINA - Bosna a Hercegovina leží na strategické poloze podél historických pašeráckých balkánských tras mezi centry výroby a zpracování drog v jihozápadní Asii (Afghánistán) a trhy v západní Evropě. Pašování drog balkánskou trasou v průběhu bosenského konfliktu přinášelo některým z válčících stran potřebný finanční příjem. Bosenské úřady od uzavření Daytonské dohody nebyly schopny zastavit pokračující tranzit ilegálního zboží a narkotik ze zahraničí určených pro černý trh (zvláště cigarety). Překupníci drog spoléhají zvláště na minimální pohraniční kontroly, neúčinné soudnictví, korupci rozšířenou v státním sektoru a špatnou koordinaci mezi bezpečnostními složkami státu. Hlavní dodávky heroínu a marihuany jsou přepravovány přes Bosnu několika dobře zavedenými pozemními trasami. Místní úředníci se domnívají, že cílem drog je západní Evropa. Podle množství zajištěného kokainu, obchod s touto drogou je v zemi jen minimální. Podle místních úřadů jsou do

obchodu s drogami zapojeny všechny etnické skupiny a všechny hlavní kriminální "rodiny", které často spolupracují s dalšími skupinami bez ohledu na etnickou příslušnost. Bosenské kriminální skupiny udržují pravděpodobně kontakty se skupinami organizovaného zločinu v Rusku, Albánii, Jugoslávii, Chorvatsku, Rakousku, Německu a Itálii. V Bosně a Hercegovině je pěstování drog omezeno na malé plochy osázené konopím v jižní a západní Bosně. Ačkoli rafinace a výroba je bezvýznamná, místní úřady se domnívají, že se Bosna stále více stává dočasným překladištěm pro zásilky drog na trase z východu na západ. (*Bulletin NPC č. 4/2002*).

BULHARSKO - Bulharsko je významná tranzitní země pro přepravu drog, neboť leží na balkánské trase, sousedí na jihovýchodě s Tureckem, na jihu s Řeckem, na severu s Rumunskem a na západě se Srbskem a Makedonií a přes zemi jsou ilegálně přepravovány drogy všemi směry. Severní balkánská trasa z Turecka přes Bulharsko a Rumunsko je nejčastěji užívaná pozemní trasa. Heroin je pašován přes Bulharsko z jihozápadní Asie, chemické prekurzory potřebné pro výrobu heroínu se přepravují z bývalé Jugoslávie přes Bulharsko do Turecka či dále do Asie. Marihuana a kokain jsou také převáženy přes Bulharsko. Byl zaznamenán tranzit zvyšujícího se množství brazilského kokainu. V Bulharsku se pěstují malá množství máku a konopí, vyskytují se zde tajné laboratoře na výrobu amfetamínu. Prekurzor acetanhydrid je přepravován z Bulharska do Turecka.

CHORVATSKO - Chorvatsko nepatří mezi větší výrobce drog. Vzhledem ke své zeměpisné poloze na balkánské trase však Chorvatsko patří mezi tranzitní země pro transport heroínu balkánskou trasou do západní Evropy. Po balkánské trase jsou přepravovány i drogy pro domácí spotřebu v Chorvatsku. Po poklesu pašování drog balkánskou trasou způsobeným válkou v bývalé Jugoslávii již úřady zaznamenaly trvalý nárůst pašování drog z Bosny a Hercegoviny, i když část pašovaných narkotik je přepravována alternativní severní trasou vytýčenou v průběhu balkánských válek v letech 1991-1995.

JUGOSLÁVIE - Jugoslávie zůstává tranzitní zemí pro ilegální drogy přepravované po balkánské trase (Turecko-Bulharsko-Maďarsko-Jugoslávie-Rakousko) z Asie do Evropy. Rozpad bývalé Jugoslávie, nárůst pašování v průběhu války a deset let ekonomických sankcí a politické izolace snížilo schopnost místních úřadů bojovat proti obchodu s drogami. V Jugoslávii se pěstuje marihuana pro místní spotřebu, žádné další drogy či chemické prekurzory drog se v zemi nevyrábí. (*Bulletin NPC č. 4/2002*).

MAKEDONIE - leží podél jižní balkánské trasy, která je využívána pro dopravu jihozápadního asijského heroinu směrem na drogový trh v západní Evropě. V posledních letech je tato trasa také využívána k dopravě vysoce kvalitního albánského hašiše do Turecka, kde je vyměněn za heroin. V Makedonii se pěstuje malé množství marihuany, ale tato droga není tak kvalitní a její cena je vyšší než cena marihuany z Albánie. Kokain se přepravuje přes Makedonii jen v malém množství. Balíky o váze 1-5 kg kokainu se dopravují leteckou poštou nebo kurýry přes jedno ze dvou makedonských letišť. Nárůst obchodu s drogami přes hranice Makedonie s Kosovem pravděpodobně znamená, že vzrůstá význam této provincie jako trhu a tranzitní oblasti v obchodu s drogami. Neklidná situace v Makedonii v roce 2001 usnadnila vzhledem k snížení ostrahy hranic pašování z Kosova, jižního Srbska a z Albánie. Více než 80 % zatčených obchodníků s drogami v Makedonii jsou Albánci. Gangy používají těžká nákladní auta, dodávky, autobusy a automobily, které vezou zásilky nejméně deseti kilogramů drog při každé cestě. Od počátku roku 2001 překupníci s drogami zaměstnávali i etnické Makedonce jako řidiče, aby se vyhnuli kontrolám na početných policejních kontrolních stanovištích.

RUMUNSKO - leží na dobře zavedené severní balkánské trase, po které se přepravuje heroin a opium z jihozápadní Asie přes Turecko a Bulharsko do západních zemí Evropy. Do Rumunska jsou narkotika přepravována přes jižní hranici s Bulharskem, přes černomořský přístav Constanta či přes mezinárodní letiště v zemi. Z Rumunska jsou drogy pašovány buď na sever přes Maďarsko nebo na západ přes Jugoslávii. Rumunské úřady odhadují, že 80 % pašovaných drog do Rumunska je převáženo dál do západní Evropy, zatímco zbývajících 20 % je zkonsumováno v Rumunsku. Přes Rumunsko je také přepravováno velké množství chemických prekurzorů ze západních evropských zemí směrem do Turecka. Rumunsko pašeráci drog využívají také jako tranzitní zemi pro jihoamerický kokain určený pro země západní Evropy (trasa využívána pravděpodobně jen k odvrácení pozornosti od hlavních přepravních tras kokainu).

ŘECKO - je vzhledem ke své členité pobřežní hranici, početným ostrovům a hranicemi s dalšími zeměmi, přes které jsou přepravované drogy, tranzitní země při ilegální přepravě drog a slouží jako hlavní překladiště zásilek drog (pro heroin z Turecka, hašiš ze Středního východu, heroin a marihuanu z jihozápadní Asie) určených pro západní Evropu. Menší množství marihuany a ostatních drog jsou pašována přes hranice z Albánie, Bulharsko a Makedonii. Marihuana je pašovaná do

Řecka v balících na mezcích přes hornatou hranici s Albánií. Hašiš je vyložen v „zapadlých“ oblastech země a přepravován do západní Evropy lodí nebo pozemní trasou. Větší zásilky jsou přepravovány do Řecka lodní přepravou v dopravních kontejnerech nebo pod celní uzávěrou v nákladních autech "TIR", v automobilech, ve vlacích a v autobusech. Nákladní auta přijíždí do Řecka přes turecké pohraniční přechody a pokračují lodními trajekty přes Jadran do Itálie. Nigerijské drogové organizace pašují heroin a kokain přes letiště v Aténách a stále více z Turecka přes ostrovy v Egejském moři. Do USA jsou z Řecka dováženy anabolické steroidy, jejichž konzumace je v Řecku legální, i když podléhají kontrole pokud mají být dodávány do zemí, kde jsou začleněny mezi kontrolované látky.

TURECKO - vzhledem ke své geografické poloze je důležitou tranzitní zemí pro jihozápadní asijské opiáty na cestě do Evropy. Afghánistán je zdrojem většiny opiátu (opium, morfinová báze nebo heroin) pašovaných do Turecka. Země je také operační základnou pro větší mezinárodní organizace zabývající se pašováním, výrobou a obchodem s drogami i praním špinavých peněz z obchodu s drogami. Turecké úřady soustředí své úsilí na zastavení tranzitu drog, zajištění chemických prekurzorů a ničení ilegálních laboratoří na výrobu heroinu. Většina heroinu pašovaného přes Turecko je určeno pro západní evropské země. Přesné množství heroinu a dalších opiátů procházející přes Turecko je obtížné určit, ale americké úřady odhadují, že každý měsíc je propašováno přes Turecko 4-6 t heroinu.

4.10 Přepokládaný vývoj

Vývoj drogového problému bude záviset na obecnějších duchovních, kulturních, ekonomických a sociálních podmínkách, které budou schopny vytvářet protidrogové prostředí a poskytovat prostor alternativním životním stylům. Za rizikové faktory lze považovat další

- oslabení nebo ztrátu životních a sociálních perspektiv určitých skupin obyvatelstva;
- kumulaci sociálně patologických jevů (gambling, prostituce, rasismus atd.);
- kvalitativní změny v žebříčku hodnot a sílcí konzumní způsob života určitých sociálních vrstev obyvatelstva;

- hospodářskou stagnaci nebo pokles; nedostatečnou aktivitou nebo selhání některého z nezbytných článků realizace protidrogové politiky, prevencí a omezováním poptávky po drogách počínaje a potlačováním jejich nabídky konče;
- nedostatečnou kapacitou léčebných a resocializačních zařízení (*Svět drog v Čechách, str. 223*)

Vzhledem k složité ekonomické situaci většiny balkánských států, sociálnímu postavení jejich obyvatel, úrovni zajištění kontroly hranic a fungování trestně právních orgánů a justice budou tyto státy i nadále využívány pašeráky drog jako tranzitní země pro přepravu drog z Asie do zemí zejména západní Evropy. K zlepšení celkové situace v problematice drog na Balkáně je nutná nejen spolupráce a pomoc vyspělých zemí např. v zajištění ochrany jednotlivých státních hranic (což vzhledem k geografické členitosti jednotlivých hranic bude zdlouhavé a technicky i finančně náročné), ale i postupné zvyšování úrovně ekonomiky v jednotlivých balkánských státech. (*Bulletin NPC č. 4/2002*).

5 PŘIJATÁ OPATŘENÍ

Užívání drog se stalo jedním z vážných celospolečenských problémů v naší zemi. Přes všechna dosud přijatá a realizovaná opatření v ČR - stejně jako v dalších zemích Evropy – neustále stoupá počet osob s drogami experimentujících, drogy zneužívajících, nebo na nich závislých. Průměrný věk experimentátorů s drogami (včetně alkoholu a tabáku) se snižuje. Narůstá podíl injekčních uživatelů drog, zvyšuje se počet osob zasažených nemocemi, které se přenášejí krví. Zvyšuje se počet odhalených a stíhaných trestných činů nedovolené výroby, pašování, přechovávání a distribuce drog na našem území. Pod pojmem drogy rozumíme rozsáhlou skupinu látek, do níž spadají nejenom látky definované mezinárodními úmluvami OSN a přílohami zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách (sem patří i skupina léků, např. analgetika, hypnotika, barbituráty a některé opiáty, jsou-li užívány jinak než na lékařský předpis), ale i látky běžně dostupné (organická rozpouštědla) a společností zpravidla vysoce tolerované a veřejně propagované (např. alkohol a tabák). Protože však užívání alkoholu a jiných návykových látek spolu úzce souvisí, zaměřuje se strategie i na problematiku užívání typických drog, tedy alkoholu a tabáku. Užívání drog poškozují zdraví a kvalitu života nejenom uživatelů drog a jejich blízkých, ale v důsledku negativních zdravotních, sociálních, ekonomických a bezpečnostních dopadů, které s užíváním drog souvisejí, ohrožuje i zdravý vývoj celé společnosti. Užívání drog představuje závažné riziko: změny základních životních hodnot, oslabování vůle, narušování mezilidských vztahů a rozklad rodin, ohrožení pořádku ve městech, veřejného zdraví a bezpečnosti, nárůst společenských nákladů obecně. Změn v dosavadním nepříznivém vývoji lze dosáhnout jedině společným a koordinovaným postupem.

I Česká republika si postupně uvědomovala nebezpečí a důsledky, které organizovaný zločin představuje. Impulsem k přijímání účinnějších opatření vůči organizovanému zločinu byly jednak poznatky orgánů činných v trestním řízení, zejména policie, zjišťující od počátku 90.let množící se projevy organizovaného zločinu. Také hromadné sdělovací prostředky začaly věnovat problematice rostoucí pozornost. Reagovalo i veřejné mínění, což se konkrétně projevilo v povaze obav veřejnosti z kriminality.

Reakcí na zvyšující se vědomí projevů organizovaných forem trestné činnosti a jejich nebezpečí byly postupné úpravy trestně právních a dalších zákonných norem a zřizování některých speciálních útvarů, zejména v rámci Policie České republiky. V trestním zákoně bylo prostřednictvím novel zakotveno v řadě případů použití vyšší trestní sazby za trestné činy spáchané v organizované skupině a dále byly formulovány některé nové skutkové podstaty trestných činů.

K podstatné úpravě ve vztahu k organizovanému zločinu došlo ovšem až v roce 1995, kdy byl přijat zákon č. 152/1995 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon, a trestní řád. Nejvýznamnější změnou v trestním zákoně v tomto smyslu bylo vymezení pojmu *zločinné spolčení* a zavedení nové skutkové podstaty trestného činu na zločinném spolčení. Rovněž nesmíme opomenout novelizaci trestního zákona, zejména v případě přijetí protidrogových zákonů s platností od 1.1.1999.

Výrazem rostoucí pozornosti, věnované problematice organizovaného zločinu, je její začlenění do programového prohlášení vlády ČR z července 1996. V něm se vláda zavázala k pravidelnému vyhodnocování a aktualizaci schválené strategie postupu proti organizovanému zločinu, k přijetí účinnějších opatření proti nedovolené výrobě, obchodu a zneužívání drog, k dopracování postupů sloužících k odhalování organizovaného zločinu v rámci novelizace právní úpravy trestního řízení. V roce 1998 byla přijata vládou Koncepce a program protidrogové politiky vlády ČR na období 1998-2000. Na tuto koncepci navázala Koncepce Ministerstva vnitra a Policie ČR v oblasti omezování zneužívání omamných a psychotropních látek na léta 1998-2000.

Uvedená opatření svědčí o sílícím vědomí nebezpečí, které organizovaný zločin představuje, a o snaze tomuto nebezpečí účinně čelit prostředky, které má demokratický právní stát k dispozici. Počátkem 90. let se však toto vědomí teprve postupně utvářelo a prosazovalo. Byly získávány první poznatky o napojování domácích kriminálních živlů na činnost zahraničních skupin organizovaného zločinu a o aktivitách těchto skupin jak v mezinárodním měřítku, tak u nás. Tyto poznatky dílčího charakteru byly získávány především policejními orgány a zčásti předáváním poznatků a zkušeností ze zahraničí. V roce 2000 byla přijata usnesením č. 1044 vlády ČR „Koncepce boje proti organizovanému zločinu“. Materiál byl zpracován Ministerstvem vnitra ve spolupráci s dalšími orgány státní správy a obsahoval celkem 10 úkolů. V roce 1999 vláda schválila Vládní program boje proti korupci v České republice. Od roku 2001 je vláda o plnění aktuálních protikorupčních úkolů informována v materiálu nazvaném Zpráva o korupci v České republice a o plnění harmonogramu opatření Vládního programu boje

proti korupci. Dne 25. října 2006 byla usnesením vlády České republiky č. 1199 schválena Strategie vlády v boji proti korupci na období let 2006 až 2011.(www.mvcr.cz).

V období 2001-2004 připravila a schválila vláda ČR dlouhodobou strategii protidrogové politiky, jejímž cílem bylo aktivně zapojit co nejširší část naší společnosti do činností, které směřují ke snižování dostupnosti drog, a zvrátit dosavadní nepříznivý stav v jejich šíření a užívání. Vláda ČR se touto Národní strategií protidrogové politiky hlásila k základním zásadám, principům a cílům definovaným v Akčním plánu EU boje proti drogám na období 2000 – 2004.(www.mvcr.cz).

Nebezpečí organizovaného zločinu, který se stal mezinárodním jevem, daleko přesahujícím hranice jednotlivých států, si dnes uvědomuje řada zemí na světě a značnou pozornost mu věnují i orgány Organizace spojených národů a Rady Evropy. Institut pro kriminologii a sociální prevenci zahájil v rámci organizované kriminality vydávání překladů, jednak zákonných norem některých států zaměřených na boj s organizovaným zločinem, jednak dokumentů týkající se této problematiky, s cílem zpřístupnit poznatky a zkušenosti v nich obsažené. V roce 2005 schválila vláda ČR Národní strategii protidrogové politiky na období 2005 – 2009. Akční plán vychází z akčních plánů pro jednotlivé oblasti protidrogové politiky státu, zpracovaných jednotlivými ministry a je v souladu s Protidrogovou strategií Evropské unie (2005-2012) a s Protidrogovým akčním plánem Evropské unie (2005-2008). Dne 25. července 2007 byl vládou ČR usnesením schválen Akční plán realizace Národní strategie protidrogové politiky na období 2007 –2009. (www.mvcr.cz).

5.1 Legislativa

Přehled platných mezinárodních úmluv OSN v oblasti omamných a psychotropních látek

Jednotná úmluva o omamných látkách ze dne 31.3.1961 Československo úmluvu ratifikovalo v roce 1965

- uznání pravomoci OSN při mezinárodní kontrole omamných látek(dále jen OL)
- opatření v rámci prevence zneužívání OL, vč. následné péče
- zavedení systému taxativního výčtu OL podléhajících kontrole – Seznamy

- omezení držby drog bez zákonného povolení a předcházení jejich zneužití.

Úmluva o psychotropních látkách ze dne 21.2.1971, Československo úmluvu ratifikovalo v roce 1988

- systém taxativního výčtu psychotropních látek(dále jen PL) podléhajících kontrole – Seznamy
- zařazení na Seznam při existenci dostatku důkazů o zneužívání PL, negativních vlivech na zdraví lidí a společenských problémech
- zákaz reklamy PL, výroba a distribuce látek ze Seznamů II. – IV. lze provádět výhradně na základě povolení (licence)
- přísnější režim pro látky ze Seznamu I.
- závazky v oblasti PL a skutkových podstat dotčených trestných činů.

Protokol o změnách Jednotné úmluvy o omamných látkách 1972 ze dne 25.3.1972, Československo ratifikovalo v roce 1988.

Úmluva Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými látkami a psychotropními látkami ze dne 20.12.1988.

ČSFR se stala smluvní stranou 2. září 1991 konkrétní požadavky na podobu skutkových postat drogových deliktů v souvislosti s praním špinavých peněz, ukládání trestů a jejich výše, regulace právních institutů jako např. konfiskace, vzájemná právní pomoc, sledování dodávky.

Přehled legislativy států EU,

Úmluvu Rady Evropy o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu z roku 1990

Úmluvu Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích z roku 1997.

Rámcové rozhodnutí Rady 2004/757/SVV zavádějící minimální ustanovení skutkových podstat trestných činů a trestů v oblasti nelegálního obchodování s drogami

- zavedení minimálních ustanovení týkající se trestných činů a sankcí v oblasti nedovoleného obchodu s drogami a prekursory
- princip subsidiarity – opatření EU by se měla soustředit pouze na nejzávažnější formy trestné činnosti
- výslovně uvedeno, že se nevztahuje na jednání související s osobní spotřebou – ponechává vnitrostátním úpravám

- doporučuje, aby se při stanovení výše sankcí přihlíželo k množství a druhu obchodované drogy
- český právní řád je v souladu s většinou požadavků; zatím není ustanovena trestní odpovědnost právnických osob.

Rozhodnutí Rady 2005/387/JVV o výměně informací, hodnocení rizika a kontrole nových psychoaktivních látek

- účinné od 21. května 2005
- je výsledkem evaluace předchozího právního dokumentu – Společného postupu v oblasti nových syntetických drog
- základní principy:
 - rychlá výměna informací o výskytu, zhodnocení rizik, rozhodnutí o podřízení látky kontrole
 - spolupráce v oblasti veřejně-zdravotní a trestněprávní, na národní i mezinárodní úrovni.
- rozšiřuje působnost ze syntetických drog na všechny nové psychoaktivní látky, které nejsou kontrolovány na základě úmluv OSN z let 1961 a 1971 a znamenají srovnatelná zdravotní rizika s látkami již kontrolovanými
- zavádí závazné termíny pro jednotlivé fáze systému.

Nařízení Rady (ES) č. 111/2005 ze dne 22. prosince 2004, kterým se stanoví pravidla pro sledování obchodu s prekursory drog mezi Společenstvím a třetími zeměmi (povinný licenční systém, dokumentace, hlášení...)

Směrnice Rady 302/93 o zřízení Evropského monitorovacího centra pro drogy a drogové závislosti (EMCDDA).

EUROJUST nový orgán Evropské Unie sloužící ke zlepšení mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech v případech závažné přeshraniční kriminality

- skupina 25 státních zástupců nebo soudců – národních členů, kteří tvoří kolegium
- Asistenti/Zástupci

Legislativa v České Republice,

- *zák. č. 167/1998 Sb., o návykových látkách*
- *zák. č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami*

- *zák. č. 200/1990 Sb., o přestupcích*
- *zák. č. 140/1961 Sb., trestní zákon*

Užívání drog není protiprávní. Držení drogy pro vlastní potřebu je však vždy protiprávní, v množství malém § 30 odst. 1 písm. j) zákona o přestupcích. V množství větším než malém § 187a trestního zákona (příloha č. 8).

Množství větší než malé není v zákoně definován, definuje jej judikatura (je to takové množství OPL nebo jedu, které vícenásobně - podle ohrožení vyplývajícího pro život a zdraví lidí převyšuje běžnou dávku průměrného konzumenta).

Prodej drogy je vždy trestné podle trestního zákona, k trestnímu postihu na množství nezáleží (*NPC-Právo a EU*).

§ 187 - Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů

- Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabízí, zprostředkuje, prodá nebo jinak jinému opatří nebo pro jiného přechovává omamnou nebo psychotropní látku, prekurzor nebo jed,

§ 187a

- Kdo bez povolení přechovává omamnou nebo psychotropní látku nebo jed v množství větším než malém,

§ 188

- Kdo vyrobí, sobě nebo jinému opatří anebo přechovává předmět určený k nedovolené výrobě omamné nebo psychotropní látky, přípravku obsahujícího omamnou nebo psychotropní látku nebo jedu,

§ 188a - šíření toxikomanie

- Kdo svádí jiného ke zneužívání jiné návykové látky než alkoholu nebo ho v tom podporuje anebo kdo zneužívá takové látky jinak podněcuje nebo šíří,

§ 163a Účast na zločinném spolčení

- Kdo založí zločinné spolčení, nebo kdo se činnosti takového spolčení účastní, anebo kdo zločinné spolčení podporuje,

§ 163b

- Kdo spáchá čin uvedený v § 163a, není trestný, učinil-li o zločinném spolčení oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu v době, kdy nebezpečí, které vzniklo zájmu chráněnému tímto zákonem z jiného činu zločinného

spolčení, než je uveden v § 163a, mohlo být ještě odstraněno. Voják může takové oznámení učinit i veliteli nebo náčelníku. (*trestní zákon*)

Ukládání trestu odnětí svobody pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení

§ 43

- Pachatel, který spáchal úmyslný trestný čin jako člen zločinného spolčení, nebo pachatel, který takový čin spáchal vědomě se členem zločinného spolčení anebo v úmyslu zločinnému spolčení napomáhat, se považuje za pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení, jestliže okolnosti činu nebo osoba pachatele podstatně zvyšují stupeň jeho nebezpečnosti pro společnost.

§ 44

- Horní hranice trestní sazby odnětí svobody stanovené v tomto zákoně se u pachatele trestného činu spáchaného ve prospěch zločinného spolčení zvyšuje o jednu třetinu. (*trestní zákon*)

5.2 Prokazování trestné činnosti

Prokazování trestné činnosti nedovolené výroby a obchodování s omamnými a psychotropními látkami na organizačně vyšší úrovni je velice komplikovaná záležitost. Úspěšnost práce věcně příslušných útvarů policie je snižována:

- etnickou sounáležitostí organizátorů, která znemožňuje operativní proniknutí do svých struktur;
- propracovaným systémem komunikace, ke kterému využívají nejkvalitnější technické prostředky (na rozdíl od policie) chránící před odposlechem
- používáním vysoce specifických typů nářečí kosovské albánštiny, arabštiny, nigerijštiny (jazyk ibo, yoruba, hauština), kterými vládne velice omezený okruh odborníků policie či civilní sféry;
- vysoká profesionalita pachatelů trestné činnosti;
- vysoká organizovat na mezinárodní úrovni;
- nedostatečně legislativa, resp. nedostatečná aplikace zákonů soudy.

5.3 Boj proti praní špinavých peněz

Praní špinavých peněz získaných pašováním drog a jinou organizovanou trestnou činností se rozšířilo do všech zemí na celém světě, přičemž ani Česká republika není výjimkou. Prostředky získané nezákonným obchodem s omamnými a psychotropními látkami „vyprané“ v bankách a jiných finančních institucích, ohrožují integritu a stabilitu finančního systému a mohou dokonce oslabit pozici vlád.

Zabavení drogy, byť ve velkém množství, má na pašování omamných látek jen malý účinek. Nezákonný obchod s omamnými jedy má spíše slabiny v oblasti financí, neboť hnací silou a jediným účelem této činnosti je získat peníze. Hotovost v drobných mincích, obvykle získaná pouličním prodejem, je neskladná, nápadná. Aby vyřešili tento a další problémy, jako je zastření anebo doložení obrovských aktiv, která nemají legitimní původ, staly se organizace a jednotlivci zapletení do obchodu s drogami přeborníky v umění, jak prát špinavé peníze. Pustí peníze získané pašováním drog do legitimního finančního oběhu a nechají je obíhat tak dlouho, dokud se nevyperou a nejsou „čisté“.

Snahy zabránit praní špinavých peněz jsou nesmírně důležitou součástí boje proti pašování drog. Jsou-li zisky z pašování drog zabaveny již v okamžiku vpuštění do finančního oběhu, překupníkům vznikne značná ztráta. Protože je hotovost nebezpečná v tom smyslu, že lze lehko odhalit její nezákonný původ a navíc může být zabavena, je nejdůležitějším krokem přeměnit hotovost co nejrychleji na jinou formu peněz či aktiv. Četnými transakcemi pak vznikne složitý byrokratický labyrint různých dokumentů, který v podstatě znemožňuje odhalení ilegálního původu daných prostředků.

Úmluva OSN o zákazu nezákonného obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988 vyžaduje od členských států, aby postavily praní špinavých peněz mimo zákon, přijaly opatření umožňující identifikaci, zmrazení a konfiskaci zisků z nezákonného prodeje OPL a aby podpořily mezinárodní spolupráci v boji proti praní špinavých peněz.

5.4 Praní špinavých peněz - etapy

Praní špinavých peněz probíhá v zásadě ve třech fázích: *umístění*, *vrstvení* a *integrace*.

Umístění (Placing) - překupník vpustí prostředky do finančního systému, čímž se zbaví břemene fyzické hotovosti. Peníze dobře umístí a čeká na vhodnou příležitost k provedení druhé fáze. Tato první etapa je „nejošemetnější“ částí celého procesu, neboť v této chvíli je pravděpodobnost odhalení ilegálního původu financí nejvyšší.

Vrstvení (Layering) - v tomto druhém kroku procházejí peníze řadou transakcí s cílem zakrýt jejich původ. Finanční částky většinou putují z jedné země do druhé a pak se rozptýlí v četných drobných investicích, které se často mění, aby bylo odvráceno nebezpečí odhalení. (*Ekonom 14/1997, str. 62*).

Integrace (Integration) - peníze jsou plně zapojeny do legálního oběhu a mohou tak být využity k jakýmkoli účelům. „Příklad: Špinavé peníze se použijí ke splacení neexistujících půjček nebo faktur, mohou se rovněž použít k zakládání nových podniků“. (*Ekonom 14/1997, str.16*).

Některé zdroje v oblasti praní špinavých peněz ještě hovoří o další etapě, která je umístěna mezi *placemem* a *layeringem*. V tomto dělení pak tedy zaujímá v podstatě druhé místo a je označována jako „stukturování“ (*Strukturing*). Tato fáze je umístování, kdy se větší obnosy rozdělí na několik menších transakcí a obejdou tak zákony, podle kterých musí banky hlásit větší transakce příslušným orgánům. Patří sem i *smurfing*, nebo-li užívání jiných osob, které nakoupí šeky, či se použijí jiné finanční nástroje k převodům částek nedosahujících minima, od kterého musí banky převody hlásit. (*Ekonom 14/1997, str.62*).

Mnohé země zavedly řadu kontrolních opatření včetně požadavku, aby finanční instituce zveřejňovaly podezřelé operace a umožňovaly tak vypátrání finančních transakcí, v nichž figurují špinavé peníze. V České republice je v oblasti praní špinavých peněz rozhodující a směrodatný „Zákon č.61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů“ z 15.února 1996, jež platí od 1.7.1996.

V mnoha jiných zemích, především pak v „zemích daňového ráje“, však stále chybí jakákoli kontrola. Je proto nezbytné prohlubovat mezinárodní spolupráci, aby ti,

kdo se živí praním špinavých peněz, nepřeváděli své nekalé obchody do nekontrolovaných zemí, kde nemohou být trestně stíháni.

6 VYHODNOCENÍ

Vyhodnocením informací získaných z odborné literatury, časopisů a z pramenných podkladů Ministerstva vnitra a Policie ČR uvádím následující zjištění. Z dostupných materiálů je zřejmé, že na trestné činnosti zločineckých organizací složených převážně z občanů jiných států nebo řízených občany jiných států (národností) mají podíl i občané České republiky. Čeští občané se ve vztahu k organizovanému zločinu uplatňují především jako spolupracovníci zahraničních skupin (servis, výkonné funkce, najatí externisté) a v této roli pronikají maximálně na úroveň středního článku těchto skupin a nikoli do řídicích funkcí.

V zahraničních pramenech jsou uváděny Češi v souvislosti s organizovanou kriminalitou většinou jako drogový kurýři, převaděči apod., připouštějí však zapojení českých subjektů do mezinárodní finanční kriminality a do praní špinavých peněz.

Poznatky ukazují na to, že v ČR již existují zločinecké organizace tuzemského původu. Tyto poznatky, získané i z vězeňského prostředí, však až dosud nasvědčují spíše nižšímu stupni vývoje organizovanosti těchto domácích skupin, tj. skupin složených výhradně z občanů ČR, resp. organizovaných a řízených občany ČR.

Podle výpovědí expertů (tj. především pracovníků Policie ČR, státních zástupců a soudců) je možné soudit, že stávající české kriminální organizace jsou více specializované na jednotlivé druhy trestné činnosti. České kriminální organizace se zaměřují především na trestnou činnost spojenou s drogami a na krádeže a pašování motorových vozidel. Druhou skupinu tvoří aktivity, které lze souhrnně označit jako hospodářskou a finanční kriminalitu. Podle mínění expertů jde o nejzávažnější aktivitu českých kriminálních organizací, od tzv. trestné činnosti „bílých límečků“ až po trestnou činnost, která již naplňuje znaky charakteristické pro organizovaný zločin. Třetí nejrozšířenější skupinu tvoří aktivity spojené s organizováním prostituce, pornografie a obchodu se ženami. Další aktivity jsou sice ve spektru činností českých kriminálních organizací zastoupeny, ale v relativně menší míře.

Členové českých kriminálních organizací pocházejí již z dob před rokem 1990, ze společenských vrstev až dosud nezasazených kriminalitou a až ve třetí řadě z osob náležejících ke klasickému kriminálnímu prostředí. Přítomnost osob z dalších specifických sociálních skupin sice není vylučována, ale jeví se jako spíše okrajová.

Z poznatků vyplývá, že český organizovaný zločin zatím nemá zcela ustálenou podobu a představuje spíše nižší stupeň vývoje zločineckých organizací. Ukazuje se však, že postupy a metody vlastní rozvinutému organizovanému zločinu fungují i v našich podmínkách u českých kriminálních organizací. Jedná se o užití korupce, legálního krytí nezákonné činnosti, násilí a vydírání, pokusů o ovlivňování orgánů činných v trestním řízení, politických a správních orgánů, resp. tisku. Toto signalizované nebezpečí nelze podceňovat, neboť lze odůvodněně předpokládat, že se česká organizovaná kriminální scéna bude dále rozvíjet a zdokonalovat.

Pronikání českých občanů na střední stupeň organizací zahraničního původu bylo zjištěno v souvislosti s organizacemi zabývajícími se nelegálním obchodem s drogami, zejména organizacemi balkánského původu. Hlavně v oblasti drogové kriminality je doloženo zapojení a aktivní úloha českých reemigrantů, resp. českých občanů, kteří se zdržovali nebo zdržují delší dobu v zahraničí a mají zkušenosti z kriminální aktivity v zahraničí. Z informací z tisku je však možné rovněž usuzovat na aktivní (a vysoce kvalifikované) zapojení českých pachatelů do mezinárodních sítí tzv. praní špinavých peněz.

Z analýzy statistických údajů Policie ČR provedené za období 1993 až 1998 vyplývají následující zjištění:

V absolutních četnostech dosahují počty zjištěných případů trestné činnosti občanů ČR spáchané v organizované skupině (resp. nejméně se dvěma dalšími osobami) řádově desítek jen u menší části ze sledovaných 22 paragrafů; totéž platí o počtech stíhaných osob. Konkrétně se jedná o §124 (porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou), především pokud jde o počet stíhaných osob, nikoli o počet zjištěných trestných činů, §148 (zkrácení daně, poplatku a podobné dávky), kde počet zjištěných trestných činů dosahuje a přesahuje desítku až v posledních čtyřech letech, tj. 1995 - 1998, §171a (nedovolené překročení státní hranice), kde počet trestných činů přesahuje desítku až v posledních dvou letech, §187 (nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů), §234 (loupež), §235 (vydírání), §247 (krádež), §250 (podvod) a zčásti §248 (zpronevěra), tedy pouze o devět paragrafů. Větší četnost stíhaných osob a zjištěných trestných činů spáchaných v organizované skupině se objevuje hlavně u § 187, § 234, § 247, § 250, zčásti u § 235. U zbývajících paragrafů jde jen o jednotlivé případy, jejichž počet až na výjimky ročně nepřesahuje desítku. U § 186 (nedovolená výroba a držení radioaktivního materiálu), § 216a (obchodování s dětmi) a § 233 (zavlečení do ciziny) nebyly podle statistiky Policie ČR ve sledovaném

období let 1993 - 1998 zjištěny žádné případy spáchání trestného činu v organizované skupině a žádné osoby nebyly takto stíhány. (*příloha č. 9*).

Podíl zjištěných případů a osob stíhaných za trestnou činnost spáchanou v organizované skupině na celkovém počtu zjištěných případů a stíhaných osob rovněž není celkově příliš vysoký. Hranice 5 %, ať již u počtu zjištěných případů, nebo u počtu stíhaných osob, byla dosažena nebo překročena (nebereme-li v úvahu jednorázové výkyvy) pouze u několika ze sledovaných paragrafů, konkrétně u § 124, zčásti u § 140 (*padělání a pozměňování peněz*), § 148, § 235 pokud jde o stíhané osoby, a pak u § 171a, § 187, § 251a (*podílnictví*), zčásti u § 246 (*obchodování se ženami*) pokud jde o stíhané osoby i zjištěné případy trestné činnosti. (*příloha č. 9*).

Tendence růstu podílu organizovanosti se projevuje jen u několika málo paragrafů. Konkrétně se jedná o § 171a (*nedovolené překročení státní hranice*), kde došlo k relativnímu nárůstu počtu trestných činů stíhaných podle odst. 2c z 0 % v roce 1993 na 11,33 % v roce 1997 a 8,85 % v roce 1998 (u počtu stíhaných osob došlo k relativnímu nárůstu z 0 % v roce 1993 na 18,93 % v roce 1998), Dále o § 187 (*nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů*), pokud jde o podíl trestných činů spáchaných v organizované skupině, který se v období 1993-1997 pohyboval v rozmezí cca 3,5 - 5,6 % a v roce 1998 dosáhl 23,1 %. U ostatních paragrafů je podíl organizovanosti relativně stabilní s případnými dílčími výkyvy, odrážejícími většinou jednorázové změny v jinak spíše nízkých absolutních četnostech.

Podíl cizinců na celkovém počtu stíhaných osob převyšuje u většiny sledovaných paragrafů podíl cizinců na počtu stíhaných osob v České republice vůbec. Podíl cizinců na celkovém počtu stíhaných osob se v letech 1994 - 1998 pohyboval v ČR v rozmezí 5,89 - 6,59 %. Ve srovnání s tím je vyšší podíl cizinců na počtu stíhaných osob patrný zejména u § 124, § 148a (*porušení předpisů o nálepkách k označení zboží*), § 171a, § 176 (*padělání a pozměňování veřejné listiny*), § 186 (*nedovolená výroba a držení radioaktivního materiálu*) a dále u § 140, § 187, § 204 (*kuplířství*), § 231 (*omezování osobní svobody*), § 233 (*zavlečení do ciziny*), § 234, § 235 a § 246. Nižší než celkový podíl cizinců na počtu stíhaných osob se u sledovaných paragrafů objevuje jen u § 248 (*zpronevěra*) a v posledních letech u § 250 (*podvod*) a § 247 (*krádež*). Zhruba stejný podíl se objevuje u § 148 (po poklesu v posledních dvou letech), § 185 (*nedovolené ozbrojování* - rovněž po poklesu v posledních čtyřech letech). Cizinci se - až na výjimky - neobjevují mezi pachateli

u § 128a (*pletichy při veřejné soutěži a veřejné dražbě*), § 234a (*braní rukojmí*) a § 251a (*podílnictví*).

Srovnáme-li u sledovaných paragrafů podíl cizinců na celkovém počtu stíhaných osob s podílem cizinců na počtu stíhaných osob za trestnou činnost spáchanou v organizované skupině, případně s nejméně dvěma dalšími osobami, zjišťujeme, že podíl cizinců na počtu osob stíhaných za trestnou činnost spáchanou v organizované skupině je podstatně nižší. Cizinci se mezi pachateli stíhanými za trestnou činnost spáchanou organizovaným způsobem až na výjimky nevyskytují u § 140, § 148a, § 176, § 185 (*nedovolené ozbrojování*), § 186, § 204, § 231, § 233, § 246 a § 251a. Značné výkyvy v jejich zastoupení se objevují u § 148, § 235 a § 248. Jejich podíl klesá u § 124, § 187 (nicméně u těchto paragrafů je stále velmi vysoký) a § 250. O výraznějším zastoupení cizinců a jeho vzestupném trendu lze hovořit jen u § 171a, § 234 a § 247. (*příloha č. 9*).

Případ obchodování s drogami: v tomto případě bylo odsouzeno celkem sedm pachatelů (všichni občané ČR) na základě § 187 (nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů), přičemž tři z nich byli současně stíháni na základě § 185 (nedovolené ozbrojování).

Organizátorem skupiny byl muž, věk 41 let, vyučený, nyní podnikatel, v ČR jedenkrát trestaný (nedovolené ozbrojování). V SRN, kde se pohyboval již od počátku 90. let, byl již dříve trestán za obchodování s drogami. Členy skupiny bylo 5 mužů (věk 25 až 45 let, všichni vyučení, dva z nich podnikatelé, tři bez pracovního poměru). Trestáni byli dva z nich, opakovaně pro výtržnictví a přečiny. Poslední členkou skupiny byla žena, 37 let, manželka jednoho z členů, vyučená, zaměstnaná, dosud netrestaná, která se podílela na distribuci drogy v ČR.

Činnost skupiny probíhala po dobu zhruba tří let na území ČR a SRN. Organizátor skupiny byl napojen na dovozce heroinu (původem z Turecka a Albánie), patřícího k jedné z větví tzv. balkánské cesty přes Bratislavu do Prahy. V obou městech odebíral drogu od blíže neztotožněných osob - Čechů i cizích státních příslušníků. Heroin dopravoval do svého bydliště za účelem jeho dalšího vývozu do SRN i distribuce v místě. Distribuci v místě zajišťovali tři členové skupiny, z nichž dva současně působili jako kurýři dopravující drogu do SRN. Skupinu zorganizoval především z řad svých známých a k dovozu drogy do SRN využil své kontakty ze svého dřívějšího působení v tomto státě (počátkem devadesátých let působil v SRN jako drogový dealer). Distribuci drog v SRN řídil další člen skupiny (který s organizátorem

také působil počátkem devadesátých let v SRN), spolu s ním jako dealer působil další člen skupiny. Dealeři v SRN dodávali drogu především stálým odběratelům (jen výjimečně náhodným klientům). Kontakty skupiny na občany SRN směřovaly vesměs do kriminálního prostředí (na osoby se záznamy u policie SRN pro podvody, krádeže, obchodování s drogami). Peníze z prodeje drogy v SRN dováželi kurýři zpět organizátorovi; případně je inkasoval sám při kontrolních návštěvách v SRN, kam jezdil na pas s cizím jménem (do SRN měl zakázán přístup).

Zisk používal na výplatu členů skupiny, nákup dalšího zboží a na rezervní fond pro případ odhalení a trestního stíhání. Čistý zisk skupiny byl odhadnut na cca 50 mil. Kč.

Krytí členů skupiny působících v SRN zajišťoval Čech, společník německé stavební firmy (36 let, záznam v SRN pro obchodování s kokainem a podporování prostituce), který dealerům poskytoval ubytování a zaměstnání u firmy.

Pro skupinu je charakteristické, že vznikla především na základě osobních kontaktů, pachatelé pocházejí ze stejného místa. Patrná je vazba skupiny na kriminální prostředí. Organizátor a další členové skupiny mají za sebou předchozí trestnou činnost a zkušenosti z nelegálního obchodování s drogami i v zahraničí; zahraniční kontakty pak byly využity pro etablování činnosti skupiny v SRN. I v domácím prostředí existovaly vazby na trestnou činnost dalších skupin. Hierarchie skupiny je spíše dvoustupňová - zástupce organizátora v SRN plní současně úlohu dealera. Přesto ve skupině existuje poměrně rozvinutá specializace funkcí; snahu o dosažení vyšší organizovanosti dokládá způsob nakládání s finančními prostředky a snaha skupiny nahradit organizátora po jeho zadržení a pokračovat v činnosti. Skupina byla napojena prostřednictvím organizátora na mezinárodní obchod s drogami, ale po jejich odběru již pracovala samostatně. Znaky skupiny tak nasvědčují spíše počáteční nerozvinuté fázi organizovaného zločinu, ale je patrná snaha o dosažení vyšší úrovně organizovanosti.

V České republice byl zaznamenán po roce 1990 výrazný nárůst problémů spojených s nezákonnou výrobou, pašováním i užíváním omamných a psychotropních látek - drog a obchodem s nimi. Příčin tohoto jevu je celá řada, mezi nejdůležitější je třeba počítat společenské změny, které zasáhly mnohé státy bývalého východního bloku, celkové společenské uvolnění, otevření hranic a tím, odstranění nejzávažnějších překážek volného pohybu osob, zboží a kapitálu.

Česká republika je zařazována mezi tranzitní státy a označována jako jedna z evropských křižovatek nedovoleného mezinárodního obchodu s drogami. Mezinárodní zločinecké skupiny obchodující s drogami se snaží proměnit Českou republiku na cílové a perspektivní odbytíště drog. Vleklá krize v bývalé Jugoslávii, snížení kvót pro kamiony a zvýšení poplatků za průjezdy v Itálii, patří mezi hlavní příčiny, které vedly k odklonění tradiční trasy pro pašování heroinu z jihozápadní Asie a vytvoření severní větve Balkánské cesty, která vede z Turecka přes Bulharsko, Rumunsko, Maďarsko, Slovenskou republiku a Českou republiku dále do zemí západní Evropy.

Masivní příliv imigrantů z bývalého SSSR, Jugoslávie, zemí Afriky a Asie, otevření prostoru pro dosud neexistující pouliční distribuci drog se negativně velmi brzo projevil rozvojem drogové scény ovládané organizovanými skupinami pachatelů a zvyšující se poptávkou po drogách především mezi mládeží. Problémy spojené s užíváním těchto látek představuje i zvýšený nárůst páchaní trestné činnosti.

Případy drogové kriminality, spojené s drogovou závislostí pachatelů lze rozdělit do tří skupin.

V první skupině případů se jedná především o trestnou činnost spojenou mezinárodním nelegálním obchodem s drogami, o projevy činnosti nadnárodních zločinných organizací specializovaných mj. na pašování drog mezi státy i mezi kontinenty po drogových cestách. Jedná se o činnost mezinárodního zločinu. Na pohybu nelegálních drog mezi státy se i v tzv. tranzitních zemích podílejí dobře organizované skupiny, specializované právě na pašování drog. Tyto skupiny zajišťují ubytování kurýrů, jejich kontaktování, převzetí drog a další pohyb drog po vyznačené trase atd. Na rozdíl od zadržených kurýrů jde často o osoby, které jsou dlouhodobou součástí drogového „průmyslu“, osoby, pro které je tato činnost trvalou součástí jejich obživy – někteří z nich mají charakter národních rezidentů nadnárodních organizací. Na takovém pohybu drog se přizívají i další odborné síly jako např. padělatelé dokladů, zloději dokladů pro kurýry, osoby poskytující další nezbytné služby včetně zajištění propustnosti hranic. Tyto osoby jsou angažovány z řad místní galerky, ale i z řad zkorumpovaných zaměstnanců státní správy či chemických laboratoří, z řad farmaceutů atd.

Ve druhé skupině případů jde o trestnou činnost spojenou s výrobou a distribucí drog na našem území, prováděnou převážně občany ČR (příp. dlouhodobě na našem území pobývajícími cizinci), s cílem obohatit se prodejem drog drogově závislým osobám z řad spoluobčanů. Trestně stíhané osoby v této skupině jsou obvykle spojeny

s výrobou a distribucí české speciality pervitinu, nákupem s cílem dalšího prodeje tvrdých drog a tzv. tanečních drog pocházejících ze zahraničí nebo s pěstováním a prodejem marihuany. V případě mnoha dealerů se jedná i o uživatele jimi distribuovaného zboží, kteří si prodejem vydělávají na vlastní dávku drog. Zřídka se jedná o osoby bezúhonné. I tam, kde tyto osoby nebyly dosud trestně stíhány, tak jsou často spoluvůrci různých sociálně negativních jevů a vyznačují se společensky odsuzovanými způsoby obživy: prostitucí, parazitováním na rodičích či dalších příbuzných a známých, spojením s galerkou, kromě toho většina z nich zneužívá sociální systém ČR neoprávněným pobíráním různých sociálních dávek atd. Prodej, příp. i výroba drog je pro ně základním a trvalým zdrojem příjmů a součástí jejich způsobu života. Mezi těmito osobami se relativně často vyskytují i cizinci více méně trvale žijící na našem území (občané Slovenska, Vietnamu, některých arabských států, Ukrajinci a další občané ze zemí bývalého SSSR, občané bývalé Jugoslávie apod.). Stále častěji dochází k vytváření větších skupin s dělbou práce a propojením na další skupiny (např. provozovatele erotických podniků). Propojení na mezinárodní zločin není zatím běžné. Existují však kontakty na dealery tvrdých drog a tanečních drog ze zahraničí především tam, kde prodej právě těchto druhů drog je základním zdrojem zisků prodávajících. Pachatelé drogové kriminality, kteří jsou stíháni a souzeni v ČR a jejich činnost nejvíce medializovaná, patří nejčastěji do této skupiny.

Ve třetí skupině se jedná o případy, kdy jednotliví uživatelé nelegálních drog, či skupinky takových uživatelů, drogově závislých, s cílem opatřit si drogu se dopouštějí četných dalších trestných činů, především majetkových, občas násilných (např. loupeže). Drogy pro uspokojení vlastní závislosti si tyto osoby sami vyrábějí – pěstují – kupují. Sem lze zařadit i komunity uživatelů drog s drobnými dealery, v nichž převládají dlouhodobé kontakty vytvářené a udržované užíváním drog, často ve skupině. Patří sem i jednotlivci, kteří si pěstují marihuanu či „vaří“ drogu jen pro sebe nebo jí nabízejí bezúplatně dalším osobám blízkým či nahodilým. Zástupci této skupiny jsou často též pachateli úmyslných ale i nedbalostních trestných činů spáchaných pod vlivem drog.

Počátkem devadesátých let se Česká republika stává tranzitní zemí pro drogy, a to jednak pro drogy přicházející z Ruska a obzvláště pak pro drogy původem ze zemí tzv. Zlatého trojúhelníka a Zlatého půlměsíce. Tyto drogy jsou přepravovány po tzv. Balkánské cestě, kde dochází k jejich transportu z Turecka do západoevropských zemí přes určitá území. Po této trase se přepravuje především jihozápadní asijský heroin, který se stal jedním z hlavních faktorů v mezinárodním obchodě s drogami. Podle

zpravodajských zpráv Interpolu tvořil jihozápadní asijský heroin v posledních letech 70-80% všech záchytů heroinu v Evropě. Vzhledem k vznikající demokratizaci ve východní Evropě a s tím spojené ztrátě restriktivních omezení pro cestování vedou nové cesty pašování drog také přes Řecko, Maďarsko, Rumunsko, Slovensko a Českou republiku. Tyto země se díky přepravě drog přes svá teritoria stály více zranitelnější, vzhledem k faktu, že žádná ze zemí sloužících původně pouze k tranzitu drogy nezůstala ušetřena nárůstu užívání, obchodu a výroby.

Vyhodnocením pramenných materiálů lze konstatovat, že se po roce 1990 vytvořila velmi významná trasa obchodu s drogami tzv. severní větev Balkánské cesty, která se odklání z Bulharska a vede přes Rumunsko, Maďarsko, Slovensko a Českou republiku do Německa a ostatních zemí západní Evropy. Narůstající zprávy o obchodování po této trase svědčí o tom, že tato trasa představuje kritický tranzitní koridor. Jasným důkazem tohoto trendu jsou záchyty heroinu, které uskutečnily na německo-české hranici. Přes území bývalé ČSFR bylo v roce 1992 prokazatelně přepravováno nejméně 749,27 kg heroinu a v roce 1993 již 997 kg, který byl zadržen v zahraničí. V porovnání s lety předchozími to svědčí nejen o nárůstu množství přepravovaného heroinu, ale je také důkazem nové Balkánské trasy heroinu do Evropy. Oproti 123,3 kg heroinu zadrženého v ČSFR v roce 1992 se při stejném počtu záchytů podařilo v roce 1993 zadržet pouze 18,6 kg heroinu. Ze srovnávacích analýz však vyplývá, že množství heroinu přepravovaného přes ČR je mnohonásobně vyšší.

Z pěti hlavních směrů pašování drog po tzv. Balkánské cestě se České republiky týká trasa,

- Istanbul (Turecko), Kapitan Andrejevo (Bulharsko), Bukurešť (Rumunsko), Budapešť (Maďarsko), PRAHA (Česká republika), Waidhaus (SRN) - západní Evropa,
- Istanbul (Turecko), Sofie (Bulharsko), Bělehrad (Jugoslávie), Budapešť (Maďarsko), PRAHA (Česká republika), Furth im Wald (SRN) - západní Evropa.

Nejčastější formou pašování drog po Balkánské cestě v devadesátých letech bylo používání nákladních automobilů, a to obzvláště kamionů označených značkou TIR. Existují však důkazy o pašování drog z jihovýchodní Asie prostřednictvím letecké přepravy, dále také za pomoci kontejnerové přepravy po moři, individuálně v osobních

vozidlech a v neposlední řadě s využitím autobusové přepravy organizované cestovními kanceláři.

Jedním z podstatných míst pro pašování drog na území České republiky je mezinárodní letiště Praha - Ruzyně, které slouží nejen k pašování drog z Asie, ale také z Jižní Ameriky a Afriky. Drogoví kurýři z těchto kontinentů používají transferové lety z hlavních evropských měst do Prahy. Z Prahy potom cestují osobními automobily nebo železniční přepravou směrem do západních zemí. Vzhledem k omezeným technickým možnostem a nedostatečné legislativě se tak mezinárodní letiště Praha - Ruzyně stává velmi výhodným místem, které je možno využít pro pašování drog.

Již v letech 1993-1994 začínala nabývat trestná činnost spojená s nezákonným drogovým trhem výrazných rysů. Nepříznivé trendy drogové kriminality nacházejí svůj výraz v trestné činnosti na úseku nedovolené výroby, držení a obchodu s omamnými a psychotropními látkami i šíření toxikomanie. Narůstá rapidně nejen počet trestných činů podle §§ 187,187a(od roku 1999), §188 a §188a trestního zákona, ale i počet pachatelů. O roku 1995 docházelo rovněž k pravidelnému poklesu průměrného věku pachatele z 22,8 let v roce 1995 na 20,6 v roce 2000. Nepříznivé trendy šíření drog i kriminality souvisejí s dynamikou vytváření drogového trhu (nabídky) a s rostoucí poptávkou po širokém sortimentu drog.

Z pramenných podkladů je zřejmé, že po roce 1990 aktivity organizovaného zločinu při obchodu s drogami vedou k dalšímu páchání trestné činnosti a poloha naší republiky má podstatný vliv na drogovou situaci v České republice.

V další části vyhodnocení uvádím k porovnání statistické údaje trestné činnosti a některé ukončené akce Národní protidrogové centrály Služby kriminální policie a vyšetřování(dále jen SKPV) a Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu SKPV.

V roce 1990 bylo v rámci České republiky evidováno 141 trestných činů v souvislosti s psychotropními a omamnými látkami, v roce 1992 bylo evidováno 145 trestných činů. V roce 1998 to již bylo 5234 trestných činů a v roce 1999 dokonce 7720 trestných činů.

V tabulkovém porovnání uvádím mimo jiné drogovou kriminalitu §187, §187a, §188, §188a trestního zákona (činy celkem, pachatelé celkem, pachatelé do 18 let v období 1993-2000) a dále pro informaci uvádím počet odsouzených za drogové delikty v letech 1991 až 1998. V roce 1993 bylo zadrženo 251 pachatelů za drogové delikty a v roce 2000 bylo zadrženo již 1815 pachatelů. V roce 1991 bylo odsouzeno 28 osob a v roce 1998 to bylo již 891 osob(*příloha 10*).

Dále uvádím statistické údaje o vybraných ukazatelích drogové kriminality, a to v časových řadách od roku 1996 do roku 2002. K dané problematice uvádím, že objasněnost drogové kriminality podle policejních statistik je pravidelně velmi vysoká. Příslušné ukazatele kriminality sledují jednotlivé trestné činy patřící do skupiny drogové kriminality v užším smyslu, tj. trestných činů nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů dle § 187, § 187a, § 188 trestního zákona a trestného činu šíření toxikomanie dle § 188a trestního zákona. Dále jsem připojil údaje o uložených trestech, u nepodmíněných trestů odnětí svobody uvádím jejich délku. Předmětné údaje o počtu zjištěných trestných činů a jejich objasněnosti jsem čerpal ze statistik Policie ČR, údaje o počtu stíhaných, obžalovaných a odsouzených osob jsem získal ze statistik Ministerstva spravedlnosti ČR. V roce 1996 bylo zjištěno 1436 trestných činů § 187 v roce 2002 to bylo již 3359. Za uvedené skutky bylo v roce 1996 stíháno 706 pachatelů a v roce 2002 to bylo již 1603 pachatelů. Počty zjištěných a objasněných trestných činů dle § 188a tr. zák. ve sledovaném období rostly až do roku 1999 a od té doby klesají, přičemž k výraznému, více než dvěstěprocentnímu meziročnímu nárůstu došlo v roce 1998, zatímco naopak pokles mezi roky 1999 a 2000 činil téměř 40% (*příloha č. 12-13*).

Další statistické porovnání z policejních zdrojů uvádím zjištěné trestné činy dle § 187, § 187a, § 188 a § 188a, počet objasněných činů, zjištění pachatelé (recidivisté, děti a mladiství) v letech 2000-2006 (*příloha č. 13-14*).

Dalším kritériem porovnání jsem využil z policejních statistik celkový vývoj drogové kriminality po jednotlivých paragrafech v České republice v letech 1994 až 2008, stejné porovnání uvádím i v rámci Jihomoravského kraje. (*příloha č. 15*)

V období let 2000 až 2008 jsem porovnal podle policejních statistik kriminalitu na území České republiky dle § 187/2a, § 187/3b trestního zákona, která byla spáchána v organizované skupině. To porovnání jsem provedl taktéž v rámci Jihomoravského kraje. Současně jsem ve stejném období statisticky porovnal celkovou trestnou činnost páchanou v organizované skupině s uvedením počtu cizinců na páchání této trestné činnosti. (*příloha č. 16*).

Závěrem jsem porovnal statistické údaje z NPC SKPV s uvedením počtů pachatelů objasněné drogové kriminality, podílu cizinců a žen na předmětné kriminalitě. V roce 2003 NPC objasnilo 94 případů, bylo zadrženo 232 pachatelů, z toho bylo 204 mužů, 24 žen, 202 Čechů a 30 cizinců. V roce 2006 NPC objasnila již

1821 případů, bylo zadrženo 2191 pachatelů, z toho 1844 mužů, 347 žen, 2074 Čechů a 117 cizinců.(přílohy č. 17-20).

Výběr různých operací za dobu existence Národní protidrogové centrály(dále jen NPC) proti organizovaným zločineckým skupinám:

ZÁTAH – tato akce byla první vynikající ukázkou mezinárodní kooperace v konkrétní operaci, kdy se tato akce realizovala na základě úzké součinnosti protidrogových centrál České republiky a Rakouska. Celá operace, včetně zatčení, probíhala v přímém kontaktu a výsledkem bylo zatčení 4 vedoucích organizátorů jednoho z mezinárodních kanálů „Balkánské cesty“, včetně zajištění drogy v hodnotě cca 10 milionů Kč.

BUMERA NG - byla největší akcí, pokud se týče strategického záměru Odboru drog Ústřední kriminální policie(dále jen OD ÚKP) v roce 1993. jejím cílem bylo rozrušení, paralyzování a ve finální části zatknutí organizátorům výrobců a distributorů, tedy celé sítě produkující pervitin ve Středočeském kraji, zejména v okresním městě Kladně. Výsledkem bylo zatknutí pachatelů a zajištění laboratoří.

TIR – tato přísně tajná operace spočívala ve vypátrání, ustanovení a sledování dosud největší zásilky drog za rok 1993, pohybující se na našem území a směřující do Holandska. Po dohodě a kooperaci s odpovědnými orgány SRN a Holandska se podařilo přes krycí úsilí inkriminovaného vozidla TIR na našem území „odvést“ zásilku až na určené místo a tam realizovat zajištění 100 kg heroinu včetně pachatele. Tato tajná operace byla velice pozitivně ohodnocena zahraničními partnery a bylo tlumočeno poděkování Holandských policejních orgánů policistům OD ÚKP za tuto akci.

ANDROMEDA – Jedna z nejúspěšnějších operací NPC proti kosovo-albánskému gangu působícího v celé Evropě, kdy v součinnosti s Generálním ředitelstvím cel(dále jen GŘC) a protidrogovými jednotkami Švýcarska a SRN bylo zajištěno přes 100 kg heroinu a zatčeno 96 osob. Došlo tak ke kompletní paralyzaci celého gangu.

KANÁL - Jedna z nejúspěšnějších operací NPC, kde se v součinnosti s GŘC a policejními a celními orgány Velké Británie podařilo postupně zadržet 470 kg heroinu, z toho 120 kg v ČR a pozatýkat vedení organizace v ČR a VB v počtu 12 osob.

ABC - zjištění a zrealizování tři pachatelé – organizátoři obchodu s heroinem v mezinárodním měřítku, 2 občané ČR a jeden kosovoalbánského původu, ve spolupráci s orgány SRN, Dánska a Švýcarska zadokumentována další trestná činnost. V téže akci, v rámci spolupráce s orgány Velké Británie bylo v Londýně zatčeno na základě

informací NPC pět kurýrů peněz a zajištěno cca 480.000 liber pocházejících z prodeje heroinu.

KUZEY - NPC ve spolupráci s GŘC, ICFS Ústí nad Labem, dánskou policií, Národní protidrogovou jednotkou Slovenské republiky, GER Drážďany a GER Norimberk zadržela celkem 29 osob (z toho 15 v ČR), z nichž na 3 osoby byl vydán mezinárodní zatykač. Oobviněno 6 osob, 5 Makedonců a 1 Čech, skupina organizovala tranzit heroinu přes ČR a distribuci heroinu v ČR, najímala kurýry, organizovala výhrůžné akce a vydírala své dřívější kurýry a pomahače, jeden z členů skupiny je důvodně podezřelý z atentátu provedeného na makedonského prezidenta. Zadrženo celkem 23,26 kg heroinu, 3,2 kg kokainu a 9700 tablet Rohypnolu (z toho v zahraničí zadrženo 18,378 kg heroinu a 1,4 kg kokainu).

IRIDIUM - Největší akce v rámci mezinárodní spolupráce, kdy po dlouhodobém rozpracování a analýze získaných informací bylo ve spolupráci s DIA Torino/Itálie zatčeno 33 osob, z toho 2 občané ČR, jinak Němci a Italové, a bylo zadrženo 25 kg heroinu.

BLIZARD - NPC v součinnosti s GŘC a orgány Velké Británie a Spolkové republiky Německo odhaluje a likviduje pokus o vytvoření kokainového kanálu do ČR. Zajištěno 700 kg kokainu. Zatčeny dvě osoby organizátorů v ČR.

ALIGÁTOR – NPC likviduje další z pokusů otevření kokainového kanálu do ČR. V součinnosti s GŘC zajišťuje 60 kg kokainu ve východočeském kraji. Je zatčen jihoamerický „doprovod“, a vydán mezinárodní zatykač na hlavního organizátora v Jižní Americe, občana ČR.

VIGO – NPC v součinnosti s GŘC zatýká 3 osoby, které zorganizovaly nebo se podílely na dovozu 135 kg kokainu do ČR. Kokain byl zajištěn v zásilce sušeného ovoce. Souběžně s realizací pachatelů v ČR byly zadrženy další 3 osoby v Kostarice.

BABYLON - NPC v součinnosti s GŘC likviduje pokus o vytvoření hašišového kanálu přes území ČR. Zajištěno 500 kg hašišu. Zatčen tříčlenný česko-holandský gang (organizátorů) ČR.

LUCIUS - NPC v součinnosti s kriminální policií Karlovy Vary odhaluje a likviduje síť výrobců a distributorů pervitinu v západočeském kraji zatčeno a obviněno 20 osob

BANDITA - v rámci půlročního rozpracování zajištěn a zadržen hlavní organizátor, dále 2 hlavní výrobci a 2 distributoři. Během hlavní akce zajištěny 4 laboratoře, 950 g efedrinu, 270 g pervitinu, 150 g heroinu a 160 g kokainu,

160.000,-Kč v hotovosti - pocházející z prodeje drog během jednoho dne. Dále byla prokázána distribuce 11.500 g pervitinu v hodnotě 23 milionů Kč, 750 g kokainu v hodnotě 1.125.000,-Kč a 100 g heroinu v hodnotě 80.000,-Kč. Tímto byla rozbita největší síť prodejců a výrobců drog v Praze.

VOSA - dopaden organizátor obchodu heroinem na evropské úrovni. Muž kosovoalbánského původu byl za drogovou trestnou činnost v roce 1992 odsouzen ve Švýcarsku, po necelém roce z vězení uprchl a v ČR pod změněnou identitou pokračoval v drogových obchodech. Zajímavostí je, že obchod heroinem organizoval v ČR již v roce 1988.

TREFA - po dlouhodobé operaci s realizacemi pachatelů v několika etapách, a to jak v ČR, tak v dalších evropských zemích, zejména SRN a Švýcarsku, byla zadržena a obviněna skupina 7 osob, organizátorů obchodu heroinem, působící v celoevropském měřítku. Celkem v průběhu akce bylo zajištěno a obviněno 31 osob v různých zemích - ČR, Slovensko, Švédsko, SRN, Švýcarsko a Dánsko. Kromě obchodu heroinem bylo skupině prokázáno i obchodování Rohypnolem, kterého bylo v jedné zásilce zadrženo na hranicích ČR 10.000 tablet.

CEREBIL - Celkem trestně stíháno v ČR 12 osob, z toho 4 osoby pocházející z Kosova a ostatní občané z České republiky. Výsledkem této velice úspěšné a rozsáhlé operace byl záchyt 31 kg heroinu ve Velké Británii, 1,5 kg v Rakousku a 1 kg ve Švédsku. V zahraničí bylo odsouzeno 10 pachatelů. Na území České republiky nedošlo k žádnému zajištění zásilky. Nejzajímavější na této operaci je skutečnost, že hlavní organizátoři byli poprvé stíháni za stejnou trestnou činnost již v roce 1993, podruhé v roce 1996, a přitom nedošlo k jejich pravomocnému odsouzení. Všichni byli propuštěni před, anebo po uplynutí vyšetřovací vazby. Přitom kurýři z řad občanů ČR, kteří pro tuto skupinu pracovali, byli potrestáni v zahraničí odnětím svobody v rozsahu od 5 do 27 let.

RÁM - Celkem realizováno 12 osob, z toho 5 Čechů, 5 ze zemí bývalé Jugoslávie a 2 Francouzi. Zajištěno 76 kg heroinu (z toho SRN 40 kg, 11 kg Španělsko, 5 kg Švédsko, 5 kg Holandsko a 12 kg Švýcarsko; na území ČR byl záchyt 3 kg heroinu).

BEBET - V závěru roku 2001 byla po sedmiměsíčním sledování zadržena skupina osmi osob, kterou vedl Tunisian, starající se společně se svou milenkou o distribuci heroinu na území celé Prahy. Využíval několik prodejců z řad narkomanů, kteří nesli celou tíhu prodeje, on pouze "kasíroval" a rozvážel heroin. Heroin byl

kvalitní, proto několik z narkomanů po jeho aplikaci zemřelo. V současné době se podařilo prokázat zavinění na smrti jednoho z narkomanů, další okolnosti ostatních úmrtí jsou v šetření. Při zadržení a domovních prohlídkách se podařilo sice zadržet jen 10 gramů heroinu a 103.000 Kč v hotovosti a mobilní telefony, avšak dle vyjádření svědků a obviněných jen počet jejich klientů překračoval 450 osob. Zatím byl také prokázán prodej cca 3.000 gramů heroinu v hodnotě cca 3.000.000 Kč, vyšetřování však pokračuje a čísla nemusejí být konečná.

IZI - Ve spolupráci se Správou hl. m. Prahy, policejními útvary Slovenska a SRN byl realizován kosovský Albánec, podezřelý z pašování EFEDRINU ze Srbska do ČR. V průběhu rozpracování bylo zjištěno, že podezřelý je zapojen do organizované skupiny páchající rozsáhlou trestnou činností hospodářského a majetkového charakteru, za kterou byl následně v ČR odsouzen.

BUDĚJ – zrealizováno 5 osob, občanů ČR dovážejících do ČR hašiš v listovních zásilkách z Indie, skupina pracovala organizovaně a vysoce konspirativně po dobu cca 6 měsíců.

RED - Obviněno celkem 13 osob, z toho 7 ve Švýcarsku, 4 osoby v SRN a 2 osoby u nás. Kurýři, a to 5 osob, byli českého původu a zbytek občané pocházející z Kosova. 17 kg heroinu zajištěného ve Švýcarsku, 6 kg v SRN.

LAZAR - Akce vyplynula z celoročního šetření k arabským prodejcům heroinu, kdy byla zadokumentována trestná činnost policisty ČR, který spolupracoval s těmito dealery a sám se podílel na distribuci heroinu, neboť byl přes tři roky sám závislý na heroinu (pod vlivem OPL i vykonával povolání policisty). Ve spolupráci s Inspekcí ministra vnitra byl tento policista zadržen ve chvíli, kdy předtím nakoupil od těchto osob několik gramů heroinu. V průběhu vyšetřování pak vyšlo najevo, že některé z osob přiměl si aplikovat nitrožilně heroin i přesto, že samy nikdy žádnou drogu neužívaly. Taktéž bylo zadokumentováno, že jako záruka (neboť měl značné dluhy) posloužil k nákupu heroinu policejní odznak z uniformy jako protihodnota prodávávaného heroinu.

SAFARI - Na základě poznatků, týkajících se prodeje heroinu skupinou alžírských prodejců heroinu v lesním porostu v Praze 3, jehož terén byl značně rozsáhlý a těžký, byla zadržena tříčlenná skupina těchto prodejců. Obtížnost zadržení spočívala v rozsáhlosti lesa, možnostmi mnoha únikových cest. Na místě bylo přitom zadrženo cca 40 narkomanů, dalších cca 60 se z kapacitních důvodů nepodařilo zadržet. Nicméně i na základě těchto svědků byl těmito prodejcům prokázán prodej nejméně 500 gramů heroinu.

TITANIUM-12 specializovaných policejních týmů provedlo 12 prohlídek, jak domovních, tak i jiných prostor. Při těchto prohlídkách byly zajištěny finanční prostředky - kromě jiných i finanční hotovost ve výši přes 2 100 000 Kč, cenné papíry v hodnotě přes 144 600 000 Kč, nelegálně držená zbraň a padělané doklady. V rámci operace bylo do současné doby zadrženo a objasněno nelegální obchodování s 238,5 kg heroinu a 19 kg kokainu vypravovaných z území České republiky s cílovou destinací na různých místech Evropy. Byli obviněni čtyři vysocí představitelé mezinárodního narkobiznisu, z nichž jeden byl absolutně nejvýše postavenou osobou, jež organizovala mezinárodní obchod s drogami na území Evropy. Z tohoto počtu obviněných osob se jedná o 3 cizí státní příslušníky a 1 občana České republiky.

IGA-ve spolupráci s GŘC a zahraničními partnery zaměřena proti organizované skupině pachatelů z řad občanů České republiky a západní Afriky, kteří se podíleli na organizaci dovozu kokainu z Jižní Ameriky do západní Evropy, prostřednictvím kurýrů původem z naší republiky. V souvislosti s tímto případem bylo na našem území i v jiných zemích zadrženo celkem 17 kurýrů původem z České republiky a zadrženo přes 25 kg kokainu.

PANDA - realizována skupina Romů organizující distribuci metamfetaminu a taktéž její vývoz do SRN. Vietnamský distributor metamfetaminu, operující na území několika krajů a další skupina výrobců a distributorů drog v Ústeckém kraji. Vietnamský pachatel byl realizován 2x po sobě, neboť v březnu 2003 nebyl vzat do vazby a ve stejné trestné činnosti pokračoval a následně byl znovu realizována v prosinci 2003.

KRYSAŘ - v roce 2004 byla provedena realizace 6 osob, z nichž 2 byly vietnamské národnosti, 2 občané Afghánistánu, 1 občan Ukrajiny a 1 občan ČR. Při akci byla zajištěno 2.000 gramů heroinu, který byl vysoce kvalitní, dosahoval čistoty až 80%.

SAPA - v rámci akce SAPA byla zadržena skupina 17 osob, z toho 16 osob vietnamské a 1 osoba makedonské národnosti. Skupina dodávala heroin do Ostravy a po nařazení ji prodávala koncovým uživatelům v Ostravě a okolí. Pro tento heroin byla typická špatná kvalita.

TITANIUM LIGHT – v únoru 2005 proběhla akce, při které byla zadržena osoba české národnosti, která byla členem organizované skupiny podílející se na organizování vývozu většího množství heroinu z České republiky do zahraničí, zejména do Itálie.

BALT – na přelomu června a července 2005 byli zadrženi dva státní příslušníci Jugoslávie a jeden státní příslušník Bosny a Hercegoviny. Jednalo se o prodejce a zprostředkovatele prodeje 5 kg efedrinu za částku 1 150 000 Kč.

KRYM –zadrženi a následně obviněni z trestného činu nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů dva pachatelé a zatčena 1 celostátně hledaná osoba. Při domovní prohlídce byla zajištěna omamná látka heroin v 80 ks tzv. psaníček po 0,4 g a igelitový sáček s dalšími 10 g heroinu.

ROCK – zadržen občan bývalé Jugoslávie, albánské národnosti, který v letech 2004 a 2005 organizoval vývoz heroinu a metamfetaminu odběratelům do Spolkové republiky Německo. V průběhu rozpracování případu byly jednotlivé skutky zadokumentovány v rámci mezinárodní spolupráce německými policejními orgány a na území Spolkové republiky Německo zadrženo několik osob, u kterých byly mimo jiné zajištěny omamné a psychotropní látky, pocházejí od uvedeného Albánce.

STEP – při akci byla dokumentována činnost skupiny občanů bývalého Sovětského svazu, část z nich již s občanstvím Spolkové republiky Německo, kteří se zabývali organizováním obchodu s omamnými a psychotropními látkami, zejména na území Spolkové republiky Německo. Organizátor, který se zdržoval v Karlových Varech, Českou republiku užíval jako úkryt před činností německé policie, která prověřovala jeho aktivity. Pracovníci NPC zadokumentovali činnost této osoby a díky tomu mohlo dojít k rozkrytí hierarchie uvedené skupiny. Další pachatelé byli následně i za využití informací získaných na území České republiky zadrženi i s omamnými a psychotropními látkami na území Spolkové republiky Německo.

ANLU-QEP- 2006 ukončena poslední fáze akce, která byla zaměřena proti skupině osob původem z ČR a Makedonie. Tyto osoby se podílely na organizaci dovozu efedrinu a heroinu z Makedonie do ČR po tzv. Balkánské cestě. V rámci akce bylo na území ČR zajištěno celkem 8,82 kg směsi heroinu (diacetylmorfinu) a cca 9 kg efedrinu, jejichž dovoz organizovala tato skupina.

VAROMA-organizovaná skupina pachatelů, kteří se podíleli na velkoobjemové výrobě metamfetaminu a organizování jeho následného vývozu do SRN. Ve věci bylo zahájeno trestní stíhání 11 osob (osm v ČR a tři v SRN). Při zadržení a domovních prohlídkách na území ČR byly nalezeny 3 kg metamfetaminu a při zadržení kurýrů v SRN 2 kg metamfetaminu. Dále byla při akci zadokumentována a prokázána přeprava nejméně 13 kg metamfetaminu, který byl od konce roku 2004 do července 2005 vyvezen z ČR do SRN. Jako organizátoři výroby a distribuce metamfetaminu v ČR byli

zjištění občané bývalé Jugoslávie, kteří figurovali i jako odběratelé a distributoři metamfetaminu v SRN. Za kurýry byli přitom využíváni občané ČR, kteří metamfetamin převáželi do SRN v množství obvykle okolo 500 g v rámci jedné zásilky.

OREL- skupina osob podezřelých z výroby metamfetaminu a z organizování obchodů s touto drogou, a to na území více států. Při akci bylo zadrženo šest osob ve věku od 22 let do 32 let, z toho čtyři osoby byly polské národnosti, jedna osoba slovenské národnosti a jedna národnosti české. Tato skupina na území České republiky vyráběla metamfetamin a poté organizovala distribuci na území České republiky, Slovenské republiky a Polska.

DALIBOR-provedena akce, při níž došlo k zadržení celkem 5,5 kg heroinu, který byl určen k distribuci na Olomoucku a Ostravsku. Při realizaci byla zadržena též organizovaná skupina osob, skládající se z tří Albánců a čtyř Čechů.

ZÁVĚR

V devadesátých letech došlo ve světě k mnoha zásadním událostem a změnám. Došlo k pádu komunistických režimů v zemích východní Evropy, většina zemí bývalého komunistického bloku se vydala na cestu k demokracii. Rozpadla se světová velmoc Sovětský svaz a došlo ke sjednocení Německa (NSR+NDR). Propukla válka v Perském zálivu, vypukly konflikty v Jugoslávii, na Kavkaze.

Vznik demokracie ve státě s sebou přináší nejenom rozvoj, svobodu a prosperitu, ale i takové patologické jevy, jako je organizovaná kriminalita, praní špinavých peněz, drogy apod. Tyto fenomény přišly zejména zvenčí z jiných států světa, ale v nebývalé míře vybuchly i z domácího podhoubí. V transformujícím prostředí naší společnosti nalézaly a stále nalézají živnou půdu.

Zneužívání omamných a psychotropních látek v současném světě dosáhlo, v globálním měřítku, nevídaných rozměrů a proniklo do všech koutů naší země. Boj proti drogám, drogové kriminalitě v souvislosti s organizovaným zločinem je nekonečný, nákladný a jeho konec leží v nedohledu. Objevují se však i stoupenci legalizace drog, kteří tvrdí, že dekriminalizací obchodu s omamnými a psychotropními látkami poklesne jejich cena natolik, že přestanou být pro překupnické organizace ekonomicky zajímavé a drogový trh se postupně zhroutl. Na druhé straně stojí přívrženci tvrdé linie, kteří vidí jediné řešení v restriktivních opatřeních, která zamezí přístupu spotřebitelů k drogám.

Naše republika může považovat za první úspěch boje proti drogám přijetí zákona o nedovoleném držení drogy v množství větším než malém, který začal platit od 1.ledna 1999. Je těžké v této současné době hodnotit adekvátnost či neadekvátnost tohoto zákona. Osobně si myslím, že drogy jsou velmi nebezpečné a v poslední době natolik rozpínavé a proto i tento zákon bude mít jistě své místo v tomto nerovném boji. Jedná se samozřejmě o proces dlouhodobý a jen čas a praxe ukáží, nakolik se podařilo či nepodařilo tento zákon propracovat.

Vyhodnocením mnou opatřených podkladových materiálů, v souvislosti s drogovou trestnou činností, mohu konstatovat, že do roku 1999 mělo množství spáchaných trestných činů stoupající tendenci. Od roku 2000 však drogová trestná

činnost klesala a v posledních pěti letech se množství spáchaných trestných činů udržuje na stejné úrovni.

Naše, tedy česká drogová scéna prošla v několika málo posledních letech značnými změnami. Působení rizikových faktorů, které ji výrazně ovlivnily od roku 1990 a k nimž patří v obecné rovině zejména otevření hranic, strategická poloha České republiky v Evropě, liberalizace společnosti, změna hodnotového systému, což souvisí s výraznými změnami v ekonomice, nevyhovující legislativa, bylo ještě prohloubeno působením specifických faktorů, jako je rozvinutá báze domácí výroby pervitinu. Výrazně se zde odráží i módnost drogy mezi mládeží a zanedbatelná není přirozeně ani nedostatečná péče ze strany rodiny a školy.

Působení rizikových faktorů uplatňujících se zejména od roku 1990 bylo ještě umocněno dalšími okolnostmi, které „příznivě“ ovlivnily činnost zločineckých skupin na našem území, zejména v letech 1994-1998. Patří k nim například nedostatečné požadavky na uznání legálního pobytu cizinců v České republice, jednoduchost zakládání krycích firem, téměř bezrizikové praní špinavých drogových peněz, ochota občanů České republiky zapojit se do obchodu s omamnými a psychotropními látkami za relativně nízké odměny, velká etnická soudržnost, dobré znalosti krycích firem v oblasti finančnictví a v neposlední řadě i nízké tresty za drogové delikty, jež jsou v naší republice ukládány.

Všechny tyto skutečnosti, vyjma poslední jmenované, se odrazily v šíření drog a to zejména mezi dnešní mladou populací. Rapidní šíření drog mezi mládež v devadesátých letech si vynutilo pozornost nejen sociálně kulturní sféry, ale i represivních složek, neboť tento jev se nepromítá negativně jen v sociálně zdravotních charakteristikách populace, ale v současné době si již našel své pevné místo v kriminálních statistikách. Na základě vyhodnocených analýz ukončených případů v České republice usuzuje Národní protidrogová centrála, že dochází k dynamickému nárůstu počtu drogově závislých osob, především na heroinu; upevňování propojení zločineckých komunit; budování a provozování velkých laboratoří na výrobu syntetických drog; narůstání snah o infiltraci do orgánů státní správy. Alarmující je zejména poslední z těchto bodů, tomuto nebezpečí můžeme čelit jen rozhodným odmítnutím legalizačních snah v jakékoliv podobě a důslednou spoluprací zainteresovaných orgánů České republiky a mezinárodní spoluprací.

V diplomové práci jsem si stanovil dvě hypotézy:

1. Aktivity organizovaného zločinu při obchodu s drogami vedou k dalším nezákonným jednáním.
2. Poloha naší republiky má vliv na drogovou situaci v České republice.

Po získání informací z prostudované literatury, analýzou a komparací pramenných podkladů, které jsem získal z dokumentačních materiálů rezortu ministerstva vnitra a v případě srovnávacích tabulek jsem použil materiál získaný z rezortu ministerstva vnitra a Policie ČR, mohu konstatovat, že předmětné hypotézy se v mé práci potvrdily. V souvislosti s hypotézou č. 1 se potvrdila další nezákonná jednání v souvislosti s organizovaným zločinem při obchodu s drogami, např. násilné trestné činy, obchod se zbraněmi, obchod se ženami a další.

Hypotéza č. 2 potvrdila, že právě poloha České republiky má velký vliv na obchod s drogami. Česká republika se využívá jako jedna z tranzitních křižovatek k tranzitu drogových zásilek, a to díky své výhodné geografické poloze, mezi státy západní Evropy na straně jedné a státy bývalého socialistického bloku, zemí bývalého Sovětského svazu a zemí Balkánského poloostrova, na straně druhé.

Vzhledem k našemu tranzitnímu postavení a velkému množství drog putujících přes naši republiku je logické, že určitá část pašovaných omamných látek zůstává v České republice k dalšímu prodeji a k distribuci ke konečným uživatelům.

RESUMÉ

Užívání drog se stalo jedním z vážných celospolečenských problémů v naší zemi. Přes všechna dosud přijatá a realizovaná opatření v ČR - stejně jako v dalších zemích Evropy - neustále stoupá počet osob s drogami experimentujících, drogy zneužívajících, nebo na nich závislých. Průměrný věk experimentátorů s drogami (včetně alkoholu a tabáku) se snižuje. Narůstá podíl injekčních uživatelů drog, zvyšuje se počet osob zasažených nemocemi, které se přenášejí krví. Zvyšuje se počet odhalených a stíhaných trestných činů nedovolené výroby, pašování, přechovávání a distribuce drog na našem území. Pod pojmem drogy rozumíme rozsáhlou skupinu látek, do níž spadají nejenom látky definované mezinárodními úmluvami OSN a přílohami zákona o návykových látkách, ale i látky běžně dostupné (organická rozpouštědla) a společností zpravidla vysoce tolerované a veřejně propagované (např. alkohol a tabák).

Organizovaný zločin působí bez ohledu na hranice státu a právě jeho mezinárodní působnost v současném světě budí velké obavy. Cílem organizovaného zločinu je maximální finanční zisk a následné získání moci nejen hospodářské ale i politické. K dosažení tohoto cíle členové skupin používají tvrdé a bezohledné metody, často za použití velmi brutálních činů. Hrozbu pro bezpečnost jednotlivých zemí představuje legalizace finančních prostředků pocházející z trestné činnosti. Finanční zdroje pocházející z různých druhů nelegálních aktivit (prostituce, vydírání, obchod s drogami, podvody s kreditními kartami, atd.), se tak dostávají propráním přes finanční instituce, různé obchody a investice do legální ekonomiky. Organizovaný zločin se stává čím dále tím více profesionálnější, závislým na odborných znalostech zvenku ve stále se rozšiřujícím mezinárodním a různorodém uspořádání. Aktivita organizovaného zločinu se podobají komplikovanému průmyslovému odvětví.

Omamné a psychotropní látky a organizovaný zločin je oblast vysoce specifická a současně komplexní. Není možné odtrhovat jedno od druhého, není možné rozpracovávat drogovou zločineckou organizaci například jen od středního článku. Vždyť i poslední dealer na ulici je zpravidla součástí obrovské zločinecké pavučiny organizované kriminality. I když je celospolečenský problém organizované kriminality velmi složitý a je mu věnována zejména v poslední době velká pozornost, není zatím

v silách Policie České republiky a ostatních složek, detailně zmapovat jednotlivá kriminální prostředí. Co se týká organizované kriminality a drog, jistě nás budou oba dva tyto fenomény v budoucnosti i nadále překvapovat svojí přizpůsobivostí, což je evidentní například na vrůstání organizovaného zločinu do státní správy. Jedním z hlavních úkolů státu bude vypracovat takové zákonné normy a vytvořit takové pracovní podmínky těm, jež potírají nebo se snaží potírat organizovanou kriminalitu a její obchod s drogami. Je zřejmé, že boj proti drogám a organizované kriminalitě bude běh na dlouhou trať!

ANOTACE A KLÍČOVÁ SLOVA

Klepáček, Ota. Problematika omamných a psychotropních látek na pozadí organizované kriminality po pádu komunistického režimu v České republice (Diplomová práce).

Zlín: Univerzita Tomáše Bati, Fakulta humanitních studií, Institut mezioborových studií Brno, 2009.

Práce poukazuje na problematiku omamných a psychotropních látek v souvislosti s organizovanou kriminalitou v České republice. Cílem práce bylo zdokumentovat problematiku omamných a psychotropních látek ve spojitosti s organizovanou kriminalitou a najít odpovědi na stanovené hypotézy.

Klíčová slova:

Omamné a psychotropní látky, drogy, drogová kriminalita, organizovaná kriminalita, organizovaný zločin, zločinecké skupiny, trestná činnost, praní špinavých peněz, distribuce drog,

ANNOTATION

Klepáček Ota. Issue of narcotic and psychotropic stuff on background of organized crime after communist regime collapse in Czech Republic (graduation theses). Tomas Bata's University Zlin – humanity studies Faculty – Interdisciplinary Studies Institute Brno, 2009.

This graduation theses shows issue of narcotic and psychotropic stuff in connection with organized crime and findings of answers on defined hypotheses.

Key words:

Narcotic and psychotropic stuff, Illegal drugs, Drugs related crime, Organized criminality, Organized crime, Organized crime Groups, Crime, Money laundering, Illegal drugs distribution.

LITERATURA A PRAMENY

1. Jelínek J. a kol.: *Trestní zákon a trestní řád-Poznámkové vydání s judikaturou*. 26. aktual. vyd. Praha: Linde, 2008. 1135 s. ISBN: 978-80-7201-731-7
2. Janík, A. - Dušek, K.: *Drogy a společnost*. Praha: Avicenum, 1990. 342 s. ISBN 8020100873
3. Nožina, M.: *Svět drog v Čechách*. Vyd. 1. Praha: KLP-Koniasch Latin Press, 1997. 347 s. ISBN 808591736X
4. Mann, J.: *Jedy, drogy, léky*. Praha: Academia, 1996. 203 s. ISBN 8020005080
5. Skála, J.: *Alkohol a jiné (psychotropní) drogy: Abuzus a závislost*. Praha: Avicenum, 1986. 92 s.
6. Nešpor, K.: *Návykové látky - Romantické období končí!*. Praha: Sportpropag, 1995. 48 s.
7. Presl, J.: *Drogová závislost*. Praha: PCP, 1995.
8. Heller, J., Pecinovská, O. a kol.: *Závislost známá neznámá*. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o., 1996. 168 s. ISBN 8071692778
9. Institut pro kriminologii a sociální prevenci.: *Organizovaná kriminalita*. Praha. 1994. 100 s.

ČASOPISY

10. *Ekonom* 14/1997
11. Čtvrtletník. *Kriminalistika*. 1/2000. Praha
12. Čtvrtletník. *Kriminalistika*. 4/2001. Praha
13. Čtvrtletník. *Kriminalistika*. 2/2002. Praha
14. Čtvrtletník. *Kriminalistika*. 3/2004. Praha
15. Čtvrtletník. *Kriminalistika*. 4/2004. Praha
16. Národní protidrogová centrála SKPV. *Bulletin*. 3/2001. Praha
17. Národní protidrogová centrála SKPV. *Bulletin*. 4/2002. Praha
18. Národní protidrogová centrála SKPV. *Bulletin*. 4/2003. Praha
19. Národní protidrogová centrála SKPV. *Právo a EU*. 2007

INTERNET

20. www.mvcr.cz
21. www.policie.cz
22. Výroční zprávy Národní protidrogové centrály SKPV

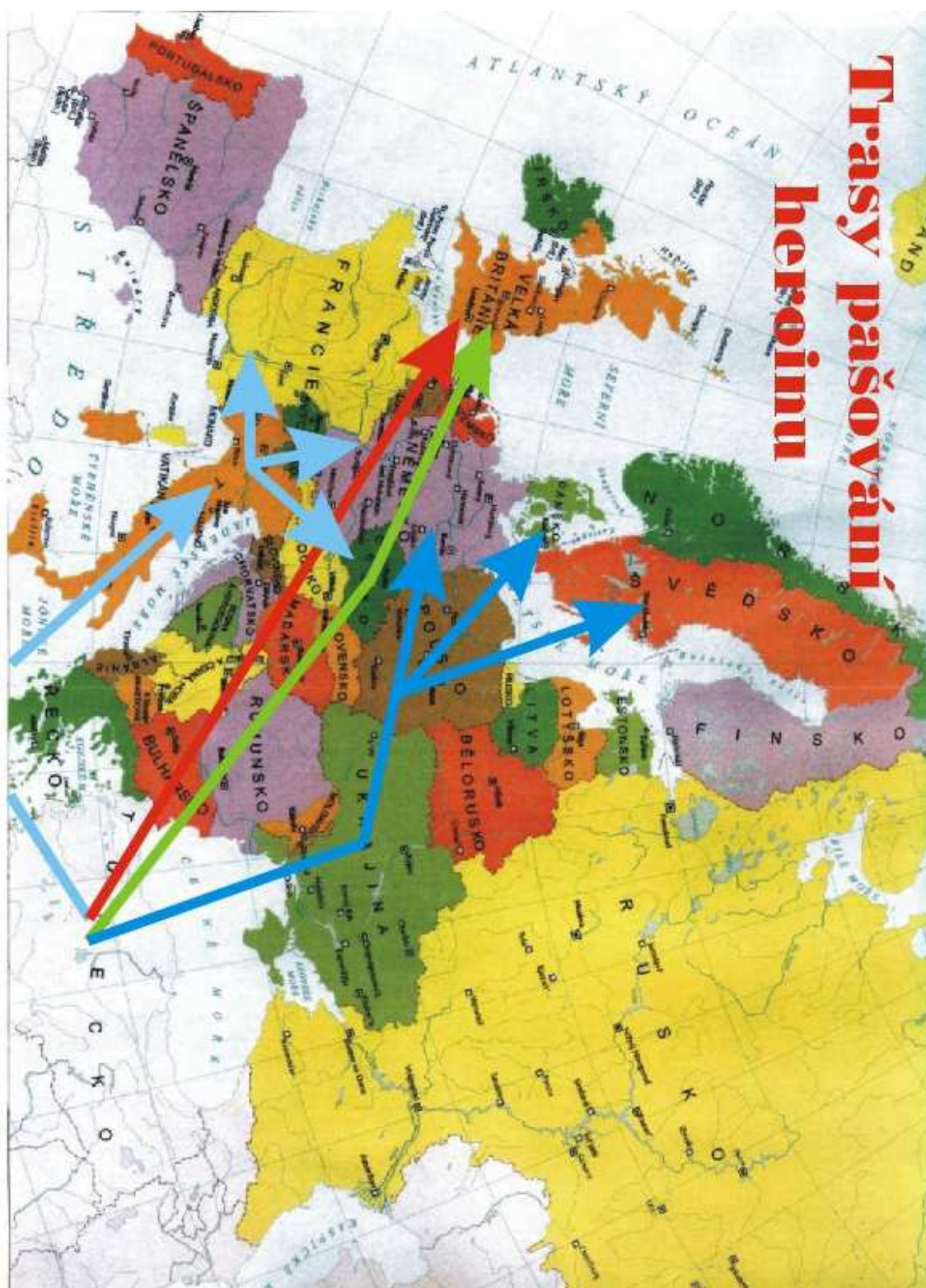
PŘÍLOHY

Příloha č. 1

tabulka národnostního složení cizinců
zadržných NPC na našem území v letech 1994-1998

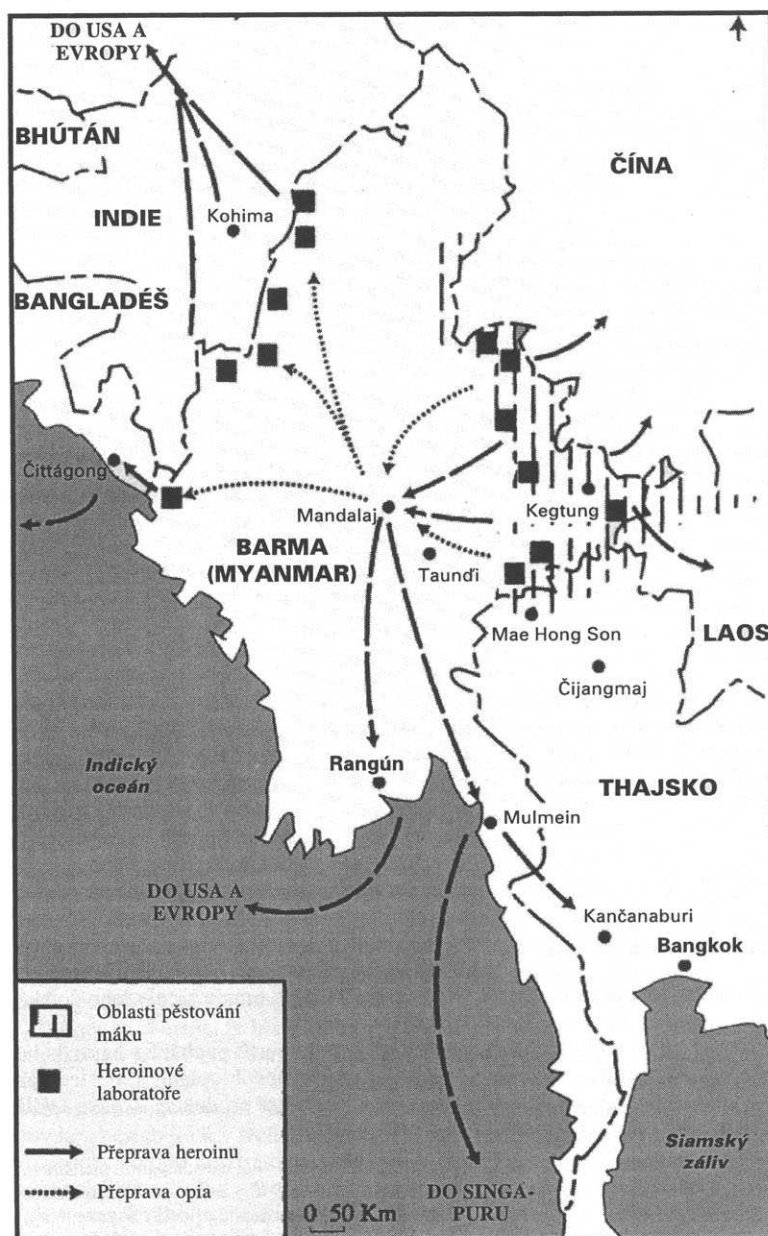
Státní přísl.	1994	1995	1996	1997	1998
Albánie	1	-	-	-	-
Alžír	1	1	3	2	-
Angola	-	-	-	1	-
Arábie *	-	-	-	1	-
Argentina	1	1	-	-	-
Arménie	1	-	-	-	-
Austrálie	1	-	-	-	-
Bahrain	-	-	-	2	-
Bulharsko	-	-	-	1	-
Dánsko	-	-	-	-	2
Dominikán. r.	-	-	-	1	-
Egypt	-	-	-	3	-
Holandsko	1	2	-	-	-
Chille	1	-	-	-	-
Jordánsko	-	-	-	1	3
Jugoslávie (býv.)	2	3	17	3	6
Kamerun	-	-	-	1	-
Kolumbie	4	16	9	1	-
Kongo	1	-	-	-	-
Kuba	-	-	-	-	1
Libanon	1	-	-	-	-
Libérie	-	-	-	3	1
Maroko	-	-	-	1	1
Nigerie	1	-	-	1	1
Polsko	2	-	-	-	1
Rusko	1	1	-	-	1
Senegal	-	-	-	-	1
Slovensko	1	-	-	-	3
SRN	4	1	2	1	3
Sudán	-	-	-	-	1
Sýrie	-	-	-	1	-
Španělsko	1	1	-	-	-
Švýcarsko	-	-	-	-	2
Tunisko	1	3	3	3	2
Turecko	1	-	-	1	-
Ukrajina	2	-	-	-	1
Velká Británie	-	-	-	1	1
Venezuela	1	-	-	-	-
Zambie	1	-	-	-	-

Zdroj: Národní protidrogová centrála

Zdroj: Národní protidrogová centrála

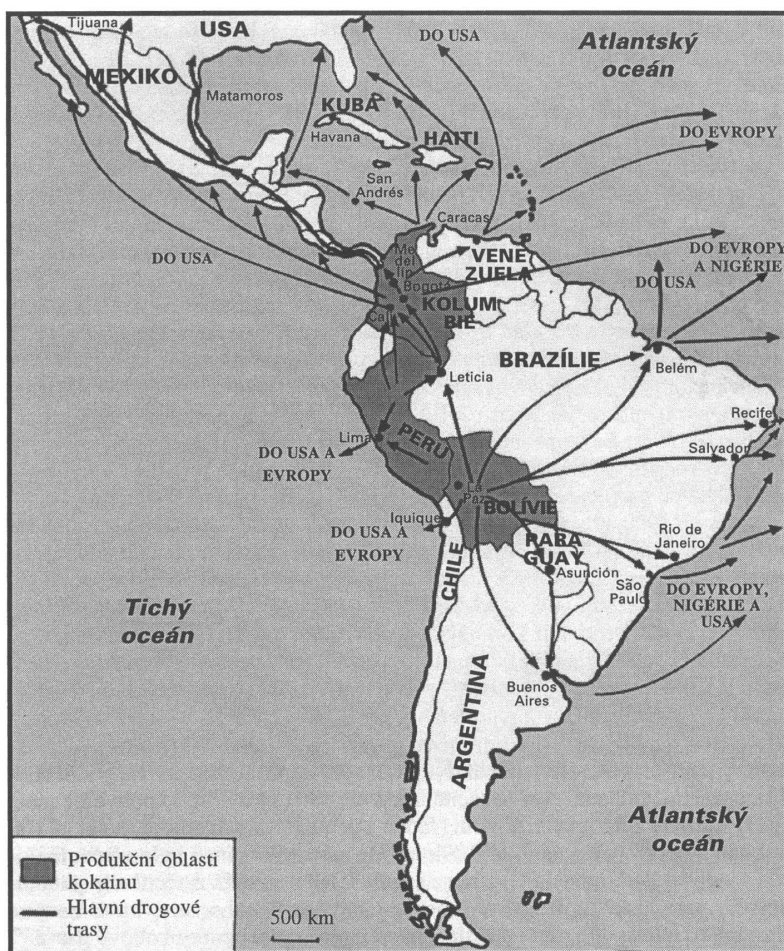
„Zlatý trojúhelník“ – rozšíření makových kultur

(Zdroj: Podle OGD)

Příloha č.4 :

Trasy přepravy drog z Latinské Ameriky

(zdroj: Nožina)

Příloha č.5

Statistické údaje o drogách v Barmě v letech 1992 – 2000.

	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992
1.1.1.1 Opium									
Sklizená plocha (ha)	108700	89 500	130300	155150	163100	154070	146600	165800	153700
Zničení úrody (ha)	0	9 800	16 194	10 501	0	0	3 354	604	1 215
Osetá plocha (ha)	108700	99 300	146494	165651	163100	154070	149945	166404	154915
Potenciální výnos (t)	1 085	1 090	1 750	2 365	2 650	2 340	2 030	2 575	2 280
Zadrženo									
Opium (t)	1528	1 445	5 200	7884	1300	1060	2265	2265	2193
Heroin (t)	0,171	0,273	0,386	1,401	0,505	0,070	0,347	0,300	0,266
Marihuana (t)	0	0,274	0,160	0,288	0,259	0,239	0,290	0,600	0,292
Efedrin (t)	2,671	6,485	3,819	0	0	0	0	0	0
Acetanhydrid (gal)	3.945	1,620	424	2,137	5,082	1,159	1,191	1,016	1,136
Další data									
Zničené lab.-heroin	8	23	32	33	11	3	4	0	2
Zničené lab. metamf.	2	6							
Konzumenti opia	120000	120000	120000	120000	12000	120000	120000	120000	120000
Konzumenti heroínu		300000	300000	300000	150000	100000	30000	30000	30000

(Zdroj Bulletin NPC č. 3/2001)

Příloha č.6

Statistické údaje o drogách v Laosu v letech 1992-2000

rok	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992
Opium									
Sklizená plocha (ha)	23 150	21 800	26 100	28 150	25 250	19 650	18 520	26 040	25 610
Osetá plocha (ha)				28 150	25 250	19 650	18 520	26 040	25 610
Výnos (t)	210	140	140	210	200	180	85	180	230
Zadrženo									
Opium (t)	0,078	0,226	0,442	0,200	0,216	0,194	0,054	0,054	0,281
Cannabis (t)	1,86	2,19	0,41	4,16	1,18	0,64	6,14	0,26	0,295
Heroin (t)	0,020	0,015	0,080	0,072	0,016	0,043	0,062	0,001	0,002

(Zdroj Bulletin NPC č. 3/2001)

Příloha č.7

Statistické údaje o drogách v Thajsku v letech 1992-2000.

	2000	1999	1998	1997	1996	1995	1994	1993	1992
Opium									
Sklizená plocha (ha)	890	835	1 350	1 650	2 170	1 750	2 110	2 880	2 050
Zničení úrody (ha)	757	808	715	1 050	880	580	0	0	1 580
Osetá plocha (ha)	1 647	1 643	2 065	2 700	3 050	2 330	2 110	2 880	3 630
Výnos (t)	6	6	16	25	30	25	17	42	24
Cannabis									
Zničení úrody (ha)	0	0	0	0	85	80	85	80	85
Zadrženo									
Opium (t)	0,630	0,440	1,500	0,720	0,620	0,920	0,600	2,200	0,600
Heroin (t)	0,290	0,310	0,530	0,320	0,390	0,690	1,100	2,100	0,992
Cannabis (t)	6,500	45,250	6,000	9,000	44,000	46,000	71,000	98,000	87,000
Další data									
Zničené lab. heroínu	0	0	1	3	2	1	0	2	0
Zničené lab. metamf.	9	14	13	19	1				

(Zdroj Bulletin NPC č. 3/2001)

Množství omamných a psychotropních látek

	“množství větší než malé”	“větší rozsah”
Heroin	0,15	1,5
	(asi 5 dávek po 30 mg)	(asi 50 dávek po 30 mg)
Morfin	0,3	4,5
	(asi 10 dávek po 30 mg)	(asi 150 dávek po 30 mg)
Methadon	0,3	4,5
	(asi 10 dávek po 30 mg)	(asi 150 dávek po 30 mg)
Kokain	0,25	5
	(asi 5 dávek po 50 mg)	(asi 100 dávek po 50 mg)
Konopí	15	375
	(asi 10 dávek po 1,5g)	(asi 250 dávek po 1,5g)
Pryskyřice z konopí	10	250
	(asi 10 dávek po 1g)	(asi 250 dávek po 1g)
LSD	10 tripů	120 tripů
	(asi 0,0005 g)	(asi 0,006 g)
MDMA a homology	10 tablet	240 tablet
	(800 – 1 000mg)	(19200–24 000mg)
Amfetamin	0,5	10
	(asi 10 dávek po 50 mg)	(asi 200 dávek po 50 mg)
Metamfetamin	0,5	10
	(asi 10 dávek po 50 mg)	(asi 200 dávek po 50 mg)

(Zdroj NPC)

Příloha č. 9

Počty zjištěných případů a stíhaných osob
za trestné činy spáchané v organizované skupině

§ TZ	1993	1994	1995	1996	1997	1998
187	9/14	18/23	33/39	71/54	83/50	937/93
234	33/58	38/63	35/51	45/79	43/47	38/42
247	11/20	22/43	75/70	67/65	69/41	24/54
250	95/39	119/36	192/35	59/33	17/22	152/27
235	48/64	21/63	31/27	14/16	9/25	19/26

Podíl zjištěných případů a osob stíhaných za trestnou činnost spáchanou v organizované skupině na celkovém počtu zjištěných případů a stíhaných osob

§ TZ	1993	1994	1995	1996	1997	1998
124	46,9/41	1,0/10,7	2,6/16	13,2/30,1	3,4/11,3	2,5/ 8,5
140	0/0	0,3/23,2	0/0	0,1/8,8	0,1/6,7	0,2/2,5
148	0,4/1,2	0,7/7,4	1,3/7,2	7,8/5,7	1,6/3,9	1,4/2,1
235	3,4/8,2	1,3/6,4	1,7/1,9	0,6/1	0,4/1,5	0,7/1,4
171a	0/0	0,8/3,1	6,8/10,4	4,8/7,4	11,3/18,5	8,8/18,9
187	4,6/13,9	5,6/15	3,5/10,7	4,9/6,5	3/6/5,6	23,1/8,65
251a	0/0	0/0	2/0	4,8/9,7	32,1/5,9	37,8/3,2
246	0/0	5,2/26,7	0/0	5,7/10,3	7,7/18,7	8,8/53,1

Podíl cizinců na počtu stíhaných osob (%)

§ TZ	1993	1994	1995	1996	1997	1998
171a	42,0/0	25,0/0	27,9/15,8	46,9/33,3	50,1/35,0	39,6/39,6
234	14,1/13,8	12,2/15,9	9,0/15,7	11,2/6,3	14,2/27,7	14,7/33,3
247	9,6/5,0	6,2/27,9	5,6/4,3	5,9/10,8	5,3/29,3	4,7/24,1
124	37,5/34,8	32,1/33,3	41,4/35,7	38,1/40	32,3/14,3	25,5/12,5
187	10,9/35,7	15/52,2	12,1/48,7	10/42,6	8/22	7,9/25,8
148	13,1/ 0	18,5/50	12,9/10,7	10,1/21,7	6,6/0	6,7/0
235	10,2/10,9	8,4/9,5	10,1/22,2	9/6,2	10,9/8	11,5/19,2
248	6,7/ 9,1	2,6/16,7	2,4/0	1,9/0	1,6/20	1,6/0

Příloha č. 10

Drogová kriminalita- §§ 187,187a, 188, 188a trest. zákona

rok	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
skutky celkem	261	562	1226	2156	3039	5234	7720	4458
pachatelé celkem	251	373	549	1147	1336	1355	1753	1815
pachatelé do 18 let	24	51	120	248	323	334	345	374

(zdroj policejní statistiky)

(pozn. Pokles počtu skutků v roce 2000 souvisí patrně s poklesem celkové kriminality. Alarmující je však stálý nárůst počtu pachatelů .)

POČTY OSOB ODSOUZENÝCH ZA DROGOVÉ TRESTNÉ ČINY									
TČ	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1998
§ 187	25	37	68	110	138	283	357	702	765
§ 187a	-	-	-	-	-	-	-	-	18
§ 188	2	8	4	19	20	27	32	55	38
§ 188a	1	1	1	7	4	24	30	45	70
Celk.	28	46	73	136	162	334	419	802	891

(Zpracováno podle údajů Ministerstva spravedlnosti ČR)

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů - § 187 tr. zák.:

Tab. 1 - trestná činnost

rok	zjištěno	objasněno	objasněno v %	stíháno osob	obžalováno osob	odsouzeno osob
1996	1436	1431	99,7	706	608	283
1997	2303	2290	99,4	920	789	357
1998	4056	4034	99,5	1185	1029	702
1999	6100	6064	98,9	1300	1102	765
2000	3292	2892	87,8	1547	1276	819
2001	3198	2968	92,8	1640	1418	905
2002	3359	3150	93,8	1603	1444	1007

Příloha č. 11

Tab. 2 - uložené tresty

rok	odsouzeno osob celkem	NEPO	PO	peněžitý trest	obecně prospěšné práce	jiný trest	upuštěno od potrestání
1996	283	116	149	7	-*	5	6
1997	357	145	192	9	6	2	3
1998	702	279	358	17	15	1	32
1999	765	279	432	4	23	0	27
2000	819	315	441	1	34	2	26
2001	905	365	474	3	41	5	17
2002	1007	347	540	3	77	6	34

*- v roce 1996 nebyl trest obecně prospěšných prací samostatně vykazován, pokud byl uložen, je obsažen ve skupině „jiný trest“

Tab. 3 - uložené nepodmíněné tresty odnětí svobody

rok	počet NEPO	do 1 roku	přes 1 do 5 let	přes 5 do 15 let
1996	116	39	61	16
1997	145	56	75	14
1998	279	75	180	24
1999	279	63	192	24
2000	315	46	238	31
2001	365	65	257	43
2002	347	58	257	32

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů - § 187a tr. zák.:

Tab. 4 - trestná činnost

rok	zjištěno	objasněno	objasněno st v %	stíháno osob	obžalováno osob	odsouzeno osob
1999	228	226	99,1	130	115	18
2000	212	207	97,6	187	158	63
2001	241	231	95,9	261	215	86
2002	285	257	90,2	244	206	103

Příloha č. 12

Tab. 5 - uložené tresty

rok	odsouzeno osob celkem	NEPO	PO	peněžitý trest	obecně prospěšné práce	jiný trest	upuštěno od potrestání
1999	18	11	3	1	2	1	0
2000	63	17	30	2	6	4	4
2001	86	16	45	2	18	0	5
2002	103	18	60	3	17	2	3

Tab. 6 - uložené nepodmíněné tresty odnětí svobody

rok	počet NEPO	do 1 roku	přes 1 do 5 let	přes 5 do 15 let
1999	11	10	1	0
2000	17	13	4	0
2001	16	12	4	0
2002	18	10	8	0

Nedovolená výroba a držení omamných a psychotropních látek a jedů - § 188 tr. zák.:

Tab. 7 - trestná činnost

rok	zjištěno	objasněno	objasněno st v %	stíháno osob	obžalováno osob	odsouzeno osob
1996	156	155	99,4	181	165	27
1997	101	101	100	159	140	32
1998	101	101	100	184	159	55
1999	90	89	98,9	141	119	38
2000	122	122	100	228	190	29
2001	157	156	99,4	222	195	62
2002	216	206	95,4	247	223	58

Tab. 8 - uložené tresty

rok	odsouzeno osob celkem	NEPO	PO	peněžitý trest	obecně prospěšné práce	jiný trest	upuštěno od potrestání
1996	27	7	16	2	-*	0	2
1997	32	6	23	1	0	0	2
1998	55	8	41	1	3	0	2
1999	38	7	26	1	2	1	1
2000	29	3	22	0	4	0	0
2001	62	13	40	4	4	0	1
2002	58	10	34	1	12	0	1

*- v roce 1996 nebyl trest obecně prospěšných prací samostatně vykazován, pokud byl uložen, je obsažen ve skupině „jiný trest“

Příloha č. 13

Tab. 9 - uložené nepodmíněné tresty odnětí svobody

rok	počet NEPO	do 1 roku	přes 1 do 5 let	přes 5 do 15 let
1996	7	6	1	0
1997	6	4	2	0
1998	8	1	7	0
1999	7	3	4	0
2000	3	2	1	0
2001	13	4	8	0
2002	10	2	8	0

Šíření toxikomanie - § 188a tr. zák.:

Tab. 10 - trestná činnost

rok	zjištěno	objasněno	objasněno st v %	stíháno osob	obžalováno osob	odsouzeno osob
1996	446	444	99,6	212	183	24
1997	449	441	98,2	256	223	30
1998	1077	1075	99,8	407	342	45
1999	1302	1298	99,7	513	429	70
2000	832	829	99,6	491	419	61
2001	613	607	99,0	396	332	41
2002	470	446	94,9	410	374	48

Tab. 11 - uložené tresty

rok	odsouzeno osob celkem	NEPO	PO	peněžitý trest	obecně prospěšné práce	jiný trest	upuštěno od potrestání
1996	24	5	17	0	-*	2	0
1997	30	4	20	1	0	0	5
1998	45	1	35	1	1	0	7
1999	70	6	46	0	6	0	12
2000	61	7	43	2	5	0	4
2001	41	10	23	1	5	0	2
2002	48	4	31	0	7	0	6

*- v roce 1996 nebyl trest obecně prospěšných prací samostatně vykazován, pokud byl uložen, je obsažen ve skupině „jiný trest“

Příloha č. 14

Tab. 12 - uložené nepodmíněné tresty odnětí svobody

rok	počet NEPO	do 1 roku	přes 1 do 5 let	přes 5 do 15 let
1996	5	3	2	0
1997	4	3	1	0
1998	1	1	0	0
1999	6	4	2	0
2000	7	4	3	0
2001	10	6	4	0
2002	4	4	0	0

Drogová kriminalita, objasněno, pachatelé

Drogy a toxi	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
§§ 187, 187a, 188 a 188a tr.z.	4 458	4 209	4 330	3 760	3 086	2 915	2 922
objasněno	4 049	3 953	4 059	3 545	2 882	2 723	2 758
pachatelé							
recidivisté	1 160	1 581	1 477	1 615	1 449	1 335	1 294
Děti	271	252	225	163	82	125	111
mladiství	652	411	484	446	233	249	216

Vývoj počtu trestných činů drogové kriminality v České republice
a v Jihomoravském kraji

Česká republika	1994	1995	1996	1997	1998
§ 187-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů pro..	383	999	1 592	2 404	4 157
§ 188a-Šíření toxikománie	52	132	446	449	1 077
Jihomoravský kraj	1994	1995	1996	1997	1998
§ 187-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů pro..	131	125	206	264	240
§ 188a-Šíření toxikománie	15	21	52	78	136
Česká republika	1999	2000	2001	2002	2003
§ 187-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů pro..	6 100	3 293	3 198	3 359	2 818
§ 187a-Kdo bez povolení přechovává..	228	211	241	285	312
§ 188-Kdo vyrobí sobě nebo jinému....	90	122	157	216	263
§ 188a-Šíření toxikománie	1 302	832	613	470	367
Jihomoravský kraj	1999	2000	2001	2002	2003
§ 187-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů pro..	369	263	193	327	299
§ 187a-Kdo bez povolení přech.....	29	29	35	60	55
§ 188-Kdo vyrobí sobě nebo jinému....	24	34	41	75	106
§ 188a-Šíření toxikománie	113	124	79	98	104
Česká republika	2004	2005	2006	2007	2008
§ 187-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů	2 301	2 267	2 248	2 216	2 364
§ 187a-Kdo bez povolení přech.....	263	281	310	364	411
§ 188-Kdo vyrobí sobě nebo jin.....	283	209	254	226	229
§ 188a-Šíření toxikománie	239	158	110	59	37
Jihomoravský kraj	2004	2005	2006	2007	2008
§ 187-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů pro..	319	299	332	307	357
§ 187a-Kdo bez povolení přech.....	60	59	57	39	57
§ 188-Kdo vyrobí sobě nebo jinému...	131	77	77	66	46
§ 188a-Šíření toxikománie	90	85	48	15	15

Vývoj počtu trestných činů drogové kriminality v České republice
a v Jihomoravském kraji v organizované skupině

Česká republika	2000	2001	2002	2003
§ 187/2a-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů....	283	559	1 057	673
§ 187/3b-Kdo bez povolení přechovává..	259	293	266	184
Jihomoravský kraj	2000	2001	2002	2003
§ 187/2a-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů....	18	8	39	25
§ 187/3b-Kdo bez povolení přechovává..	21	15	8	11

Česká republika	2004	2005	2006	2007	2008
§ 187/2a-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů	482	459	392	565	581
§ 187/3b-Kdo bez povolení přech...	85	152	95	48	81
Jihomoravský kraj	2004	2005	2006	2007	2008
§ 187/2a-Ned.výr. a d.psych.l. a jedů	18	20	21	35	35
§ 187/3b-Kdo bez povolení přech..	9	22	9	8	10

Celkem spáchaných trestných činů v organizované skupině v České republice

Česká republika	2000	2001	2002	2003	
celkem TČ v org.skupině....	964	1 173	1 619	1 138	
spácháno cizinci	121	74	90	112	
Česká republika	2004	2005	2006	2007	2008
celkem TČ v org.skupině....	882	926	630	784	862
spácháno cizinci	126	126	119	80	192

Počet realizací NPC v roce 2003

počet realizací	94
počet zadržených pachatelů	232
muži	204
ženy	28
národnostní složení pachatelů	
americká	1
bulharská	1
Burkina Faso	1
česká	202
chorvatská	2
jugoslávská	6
makedonská	1
nigerijské	2
polská	1
Sierra Leone	1
slovenská	2
Srí Lanka	1
tuniská	6
turecká	1
ukrajinská	1
vietnamská	3
Češi	202
cizinci	30

Počet realizací NPC v 2004

počet realizací	65
počet zadržených pachatelů	179
muži	149
ženy	30
národnostní složení pachatelů	
afgánská	2
albánská	1
alžírská	2
česká	114
chorvatská	2
izraelská	1
jugoslávská	6
makedonská	2
německá	2
nigerijská	1
rakouská	2
ruská	3
slovenská	6
syřská	1
tuniská	8
turecká	2
ukrajinská	3
vietnamská	21
Češi	114
cizinci	65

Počet realizací NPC 2005

Realizováno CELKEM	1888 případů	2163 pachatelů
-----------------------	-----------------	-------------------

národnost	počet	národnost	počet
alžírská	2	makedonská	9
americká	1	mexická	1
angolská	1	moldavská	1
Bosna a Hercegovina	1	německá	2
britská	1	nigerijská	9
bulharská	2	nizozemská	2
česká	2044	portugalská	1
francouzská	1	ruská	2
chorvatská	2	slovenská	18
irácká	1	Středoafriická republika	1
irská	2	španělská	5
italská	3	švýcarská	1
jihoafrická	1	ukrajinská	2
jugoslávská	18	vietnamská	28
maďarská	1		
česká	2044		
ostatní	119		

Počet realizací NPC 2005

CELKEM	1821 realizací	2191 pachatelů	1844 muži	347 ženy
--------	----------------	----------------	-----------	----------

národnost	počet	česká	2074
albánská	4	ostatní	117
bulharská	2		
brazilská	1		
česká	2074		
francouzská	1		
gruzínská	1		
izraelská	3		
jugoslávská	9		
kamerunská	1		
kanadská	1		
litevská	1		
makedonská	7		
moldavská	2		
namibijská	1		
německá	5		
nigerijská	5		
nizozemská	2		
polská	4		
rakouská	1		
ruská	2		
slovenská	22		
surinamská	1		
španělská	3		
tuniská	1		
srbská	1		
turecká	1		
ukrajinská	2		
vietnamská	33		

